

Laikine antis

PENKIŲ VEIKSMŲ DRAMA

VERTĖ

R. JABLONSKYTĖ-RIMANTIENĖ

VEIKĖJAI

URMININKAS VERLĖ, įmonės savininkas
GREGERSAS VERLĖ, jo sūnus
SENASIS EKDALIS
JALMARAS EKDALIS, senio sūnus, fotografas
GINA EKDAL, Jalmaro žmona
HEDVIGA, jų duktė, 14 metų
FRU SERBIU, urmininko šeimininkė
RELINGAS, gydytojas
MOLVIKAS, buvęs teologas
GROBERGAS, buhalteris
PETERSENAS, urmininko tarnas
JENSENAS, samdytas lekajus
IŠBLYŠKĖS IR APTUKĖS PONAS
PLIKAGALVIS PONAS
TRUMPAREGIS PONAS
KITI ŠEŠI PONAI, urmininko svečiai
KELETAS TARNŲ

Pirmasis veiksmas vyksta urmininko Verlės namuose, kiti keturi
veiksmai pas fotografą Ekdalį

Urmininko Verlės namuose. Ištaigingai ir patogiai įrengtas kabinetas: knygų spintos, minkšti baldai, viduryje kambario rašomasis stalas, apkrautas popieriais ir kontoros knygomis, užžibintos lempos su žaliais gaubtais, dėl to kambarįje blanki šviesa. Galinėje sienoje atlapos durys, portjeros atitrauktos į šalis. Už jų matyti didelis elegantiškas kambarys, ryškiai apšviestas kabančių ir sieninių lempų. Kabineto priekinėje dalyje iš dešinės — mažos tapetais apklijuotos durelės į kontorą. Priekyje iš kairės — židiny su rusenančiomis žarijomis, o toliau į gilumą — suveriamos durys į valgomąjį. Urmininko tarnas *Petersenas* su livrėja ir samdytas *lekajus Jensenas*, apsirengęs juodai, tvarko kabinetą. Didžiajame kambarįje vaikšto dar du *artrys tarnai*, tvarko, uždeginėja žvakes. Iš valgomojo kambario girdėti, kaip daug žmonių garsiai šneka ir juokiasi, paskui kažkas pabarškina į stiklinę, viskas nutyla, keliamas tostas, šaukiama „Bravo!“, ir vėl klegesys.

Petersenas (žibindamas lempą ant židinio ir dėdamas gaubtą). Tik paklauskite, *Jensenai*, kaip senis drožia kalbą, keldamas tostą už fru *Serbiu*.

Lekajus Jensenas (pastumia į priekį krėslą). Gal ir tiesą žmonės šneka, kad tarp jų kažkas yra?

Petersenas. Velniai žino.

Jensenas. Kadaise jis juk buvo baisus palaidūnas.

Petersenas. Gali būti.

Jensenas. Sako, sūnaus garbei jis šiuos pietus kelia.

Petersenas. Taip. Sūnus vakar grįžo.

Jensenas. Aš anksčiau nė nežinojau, kad urmininkas Verle turi sūnų.

Petersenas. Kaipgi, turi. Bet jis visą laiką gyvena įmonėje Kalnų slėnyje. Kol aš čia tarnauju, jis nėra buvęs mieste.

Tarnas (*gretimo kambario tarpduryje*). Ei Petersenai, čia toks seneliukas...

Petersenas (*murma*). Ko jis čia velnių lenda tokiu laiku!

Senis Ekdalis įeina iš dešinės. Jis apsirengęs nu-nešiotu apsiaustu, apykaklę pasistatęs, su vilnonėmis kumštinėmis pirštinėmis, rankoje lazda ir kailinė kepurė, po pažastim ryšulys, susuktas į vyniojamąjį popierių. Tamsiai rudas nešvarus parikas ir nedideli žili ūsai

(*Eina jam priešais*) Viešpatie, ko jūs čia norit?

Ekdalis (*tarpduryje*). Man būtinai reikia į kontorą, Petersenai.

Petersenas. Jau valanda, kaip kontora uždaryta, ir...

Ekdalis. Jau prie vartų girdėjau, brolau. Bet Grobergas dar tebesėdi. Petersenai, būk geras, įleisk mane pro čia. (*Rodo į tapetuotas dureles*) Aš jau anksčiau esu šiuo keliu ėjęs.

Petersenas. Gerai, eikit. (*Atidaro duris*) Bet neužmirškite išeiti tikroju keliu, šiandien yra svečių.

Ek d a l i s. Žinau jau... hm! Dėkui, Petersenai! Senas geras bičiuli. Dėkui. (*Tyliai šnabžda*) Kvailys! (*Eina į kontorą*)

Petersenas iš paskos uždaro duris

J e n s e n a s. Ar jis irgi dirba kontoroje?

P e t e r s e n a s. Ne, tik kartais namie perrašinėja, kai reikia. Kadaisė jis buvo puikus vyras, tas senis Ek-dalis.

J e n s e n a s. Taip, atrodo, kad jis šio to vertas.

P e t e r s e n a s. Taigi, pagalvokit, buvo leitenantas!

J e n s e n a s. Po velnių — leitenantas!

P e t e r s e n a s. Vis dėlto buvo. Bet paskui ėmė prekiauti mišku ar dar kažkuo. Sako, kad jis urmininkui ne kokį pokštą iškrėtęs. Mat, įmonė Kalnų slėnyje seniau buvo jų abiejų, suprantate? O, aš gerai pažįstu senį Ekdalį. Mudu kartais pas madam Eriksen išgeriame karčiosios ar po baviškojo butelį.

J e n s e n a s. Jis, matyt, nelabai turi iš ko vaišinti.

P e t e r s e n a s. Ką jūs, Jensenai, aišku, kad vaišinu aš. Man rodos, kad dera pagerbti kilmingą žmogų, kuriam taip nepasisekė.

J e n s e n a s. Subankrutavo?

P e t e r s e n a s. Ne, dar blogiau. Pateko į tvirtovę.

J e n s e n a s. Į tvirtovę!

P e t e r s e n a s. O gal ir į kalėjimą... (*Klausosi*) Cit, kyla nuo stalo.

Duris į valgomąjį iš vidaus atidaro du tarnai. Iš-ei-na fru Serbiu, kalbėdamasi su pora ponų. Po truputį išeina visi svečiai, jų tarpe urmininkas Ver-lė. Paskutiniai pasirodo Jalmaras Ekdalis ir Gregersas Verlė

Fru Serbiu (*tarnams, eidama pro šalį*). Peterse-
nai, kavą paduokite muzikos salėje.

Petersenas. Klausau, fru Serbiu.

*Fru Serbiu ir abu ponai įeina į antrąjį kam-
barį ir iš jo į dešinę. Petersenas ir Jensenas
nuseka paskui*

Išblyškęs storas ponas (*praplikusiam po-
nui*). U — tai pietūs — bent jau darbas!

Praplikęs ponas. O, tiesiog neįtikėtina, kiek
galima padaryti per trejetą valandų, turint gerų norų.

Storasis ponas. Taip, bet paskui, paskui, mie-
las kamerheri!

Trečias ponas. Girdėjau, kavą ir maraskiną*
paduos muzikos salėje.

Storasis ponas. Bravo! Tai gal fru Serbiu
mums ką pagros.

Praplikęs ponas (*pusbalsiu*). Kad tik fru Ser-
biu neiškręstų mums kokio pokšto.

Storasis ponas. O, ne, Berta nepaniekins savo
senų draugų.

Juokdamiesi nueina į kitą kambarį

Urmininkas Verlė (*pusbalsiu ir susirūpinęs*).
Aš manau, kad gal nieko nepastebėjo, Gregersai?

Gregersas (*žvelgdamas į jį*). Ko?

Verlė. Ir tu nepastebėjai?

Gregersas. O ką aš turėjau pastebėti?

Verlė. Prie stalo mūsų buvo trylika.

Gregersas. Tikrai? Trylika?

Verlė (*žvilgterėjęs į Jalmarą Ekdalį*). Šiaip mes
pratę būti dvylika... (*Kitiems*) Būkit malonūs, mano po-

* Maraskinas — tam tikras likeris.

nai! (*Jisai ir likusieji svečiai, išskyrus Jalmarą ir Gregersą, išeina scenos gilumoje į dešinę*)

Jalmaras (*girdėjęs pasikalbėjimą*). Nereikėjo man siūsti pakvietimo, Gregersai.

Gregersas. Ką? Lyg ne mano garbei surengti šie pietūs. Ir aš negaliu pakviesti savo vienintelio geriausio draugo...

Jalmaras. Bet, man rodos, tavo tėvui tas nepatinka. Aš šiaip niekad į šiuos namus neužeinu.

Gregersas. Taip, girdėjau. Bet man reikėjo ta-ve pamatyti ir pasikalbėti. Aš tikriausiai vėl greit išvyksiu.—Taigi, mudu seni mokyklos draugai, o taip nutolome nuo vienas kito. Kokį šešiolika ar septyniolika metų nesimatėme.

Jalmaras. Argi taip ilgai?

Gregersas. Tikrai. Na, kaip tau sekasi? Atrodai gerai. Lyg ir stambesnis, solidesnis.

Jalmaras. Kad solidesnis, nepasakyčiau, bet, žinoma, kiek suvyriškėjau.

Gregersas. Taip, tavo išvaizda nė kiek nesumenkusi.

Jalmaras (*niūresniu balsu*). O vidus! Ten visai kas kita! Juk žinai, kokia nelaimė užgriuvo mane ir maniškį per tą laiką, kai mudu nesimatėme.

Gregersas (*tyliau*). Kaip dabar sekasi tavo tėvui?

Jalmaras. Mielasai, nekalbėkim apie tai. Mano vargšas nelaimingas tėvas, žinoma, gyvena pas mane. Juk jis nieko pasaulyje neturi, prie ko galėtų prisiglausti. Bet, žinai, man baisiai sunku apie tai kalbėti. Geriau papasakok, kaip tau sekėsi ten, įmonėje.

Gregersas. Ak kaip puiku ten vienam, gali sau galvoti apie šį bei tą... Eik šen, įsitaisysim patogiau.

(Atsisėda į krėslą prie židinio, Jalmarą pasodina į gretimą)

Jalmaras *(susijaudinęs)* Vis dėlto ačiū tau, Gregersai, kad pakvietei mane prie savo tėvo stalo; dabar žinau, kad nesi nusistatęs prieš mane.

Gregersas *(nustebęs)*. Kaip tau galėjo į galvą ateiti, kad aš nusistatęs prieš tave?

Jalmaras. Iš pradžių juk buvai.

Gregersas. Kada iš pradžių?

Jalmaras. Po tos didžiosios nelaimės. Ir savaime suprantama. Juk tavo tėvas irgi tik per plauką pats neįsivėlė į tą... į tą baisiąją istoriją!

Gregersas. Ir dėl to aš turėčiau būti prieš tave nusistatęs? Ką tu čia susigalvojai?

Jalmaras. Žinau, kad taip buvo, Gregersai. Tavo tėvas pats man sakė.

Gregersas *(nustebęs)*. Tėvas! Taigi. Hm. Dėl to iš tavęs nieko negirdėjau nuo to laiko — nė žodelio.

Jalmaras. Taip.

Gregersas. Nė tada, kai nusprendei tapti fotografu?

Jalmaras. Tavo tėvas sakė, kad geriau tau nieko nerašyti.

Gregersas *(žiūrėdamas priešais save)*. Taip, taip, gal ir jo tiesa... Bet sakyk man, Jalmarai, ar tu patenkintas savo padėtimi?

Jalmaras *(lengvai atsidusdamas)*. Tikrai sakant, nesiskundžiu. Pradžioje, žinoma, buvo kiek keistoka. Juk aš patekau į visai kitas sąlygas. Ir visa kita juk taip pat pasikeitė. Ta didžiulė tėvo nelaimė, kuri viską sugriovė, gėda ir paniekinimas, Gregersai...

Gregersas *(sukrėstas)*. Taigi. Taigi.

Jalmaras. Negalėjau nė pagalvoti apie tolimesnes studijas. Neturėjom nė šilingo, atvirkščiai, dar skolų. Daugiausia, rodos, tavo tėvui...

Gregersas. Hm...

Jalmaras. Aš ir pagalvojau, jog geriausia vienu smūgiu atsikratyti visų senų santykių ir ryšių. Ypač tavo tėvas man taip patarė. Ir kadangi man taip padėjo...

Gregersas. Tėvas?

Jalmaras. Taip, tu tikriausiai žinai? Iš kur aš būčiau gavęs pinigų mokytis fotografuoti ir įsitaisyti atelje. Juk ne maža reikia.

Gregersas. Ir visa tai sumokėjo tėvas?

Jalmaras. Taip, mielasai, argi nežinai? Aš supratau, kad jis rašė tau apie tai.

Gregersas. Nė žodžio, kad jis padėjo. Tur būt, pamiršo. Mes vienas antram rašydavome tik reikalų raštus. Vadinasi, tėvas!..

Jalmaras. Taip, tikrai jis. Nenorėjo, kad žmonės žinotų, bet vis dėlto jis. Jo dėka aš galėjau ir vesti. Ar gal tu ir to nežinai?

Gregersas. Ne, tikrai nežinojau. (*Paplekšnojęs jam per petį*) Mielas Jalmarai, negaliu tau apsaakyti, kaip aš dėl to džiaugiuosi — ir kankinuosi. Aš vis tik gal neteisus buvau tėvui — tam tikru požiūriu. Taip, juk tokie dalykai, matai, rodo, kad jis turi širdį. Lyg tam tikrą sąžinę...

Jalmaras. Sąžinę?..

Gregersas. Taip, taip, pavadink, kaip nori. Ne, aš žodžių nerandu apsaakyti, koks aš laimingas, girdėdamas taip kalbant apie tėvą. Taigi tu vedęs, Jalmarai. Tu toliau nuėjai, negu aš kada nors nueisiu. Na, tikiuos, tu laimingai vedęs?

Jalmaras. Taip, tikrai laimingas. Ji tokia ap-
sukri ir darbšti moteris, kad joks vyras negalėtų geres-
nės norėti. Ir nėra visai bemokslė.

Gregersas (*kiek nustebęs*). Taip, žinoma.

Jalmaras. Matai, gyvenimas išauklėja. Kasdien
su manimi bendraudama... Be to, pas mus nuolat lan-
kosi keletas gabių žmonių. Aš esu tikras, kad tu nebe-
pažinsi Ginos.

Gregersas. Ginos?

Jalmaras. Taip, mielas, ar neatsimeni, kad ji
Gina vardu.

Gregersas. Kas vardu Gina? Juk aš visai neži-
nau...

Jalmaras. Argi neprisimeni, kad ji šiuose na-
muose kurį laiką tarnavo.

Gregersas (*žiūrėdamas į jį*). Ar Gina Hansen?..

Jalmaras. Taip, žinoma, Gina Hansen.

Gregersas. Kuri šeimininkavo mums paskuti-
nius metus, kai motina susirgo?

Jalmaras. Taip, toji pati. Bet, mielas drauge, juk
aš tikrai žinau, kad tau tėvas rašė apie mano vedybas.

Gregersas (*atsistojęs*). Taip, rašė... bet kad...
(*vaikšto po kambarį*) Taip, palauk... gal vis dėlto... kai
pagalvoju. Bet tėvas man visad labai trumpai rašo. (*Pri-
sėda ant krėslo parankių*) Klausyk, Jalmarai... taip įdo-
mu... pasakyk, kaip tu susipažinai su Gina — su savo
žmona?

Jalmaras. Visai paprastai. Gina šiuose namuose
neilgai išbuvo. Tuo metu čia buvo toks sąmyšis, tavo
motinos liga... Gina negalėjo visko pakelti, dėl to atsi-
sakė ir išėjo. Tai buvo metai prieš tavo motinos mirtį...
ar gal tais pačiais metais.

Gregersas. Tais pačiais metais. O aš tada bu-
vau kalnuose įmonėje. O paskui?

Jalmaras. Paskui Gina gyveno namie pas savo motiną, madam Hansen, baisiai darbščią ir apsukrią moteriškę, kuri turėjo mažą valgyklėlę. Ir kambarį, kurį išnuomodavo. Labai švarų ir jaukų kambarėlį.

Gregersas. Ir tau kaip tik teko laimė jame apsigyventi?

Jalmaras. Taip, bet pasiūlė man jį tavo tėvas. Ir tada... matai... tada aš iš tiesų ir susipažinau su Gina.

Gregersas. Ir judu susižadėjote?

Jalmaras. Taip. Jauni žmonės greit įsimyli vienas antrą... hm...

Gregersas (*atsistoja ir ima vaikščioti*). Sakyk... kai tu susižadėjai... ar tada tėvas padėjo tau... aš noriu pasakyti... ar tada tu pasiryžai verstis fotografavimu?

Jalmaras. Kaip tik tada. Aš labai norėjau atsišlotti ant kojų ir turėti savo namus — ko greičiau, to geriau. Ir mudviem su tavo tėvu pasirodė, kad greičiausiai tai pasiseks fotografuojant. Ir Ginai taip atrodė. Matai, buvo dar viena aplinkybė — taip puikiai išėjo, kad Gina sugebėjo retušuoti.

Gregersas. Nuostabus sutapimas.

Jalmaras (*patenkintas, atsistoja*). Ar ne? Ar tau neatrodė, kad viskas nuostabiai susiklojo.

Gregersas. Taip. Turiu pripažinti. Mano tėvas tau buvo lyg koks pranašas.

Jalmaras (*susijaudinęs*). Savo seno draugo sūnaus nepamiršo jis sunkią valandą. Matai, turi žmogus širdį.

Fru Serbiu (*įeina, įsikibusi į parankę urmininkei Verlei*). Jokių kalbų, mielas urmininke. Nėra ko jums ten vaikščioti ir žiūrėti į tas žvakes. Tai jums kenkia.

Verlė (*paleidžia jos ranką ir pasibraukia per akis*).
Tur būt, tiesą sako.

Petersenas ir Jensenas įeina su padėklais

Fru Serbiu (*svečiams antrajame kambaryje*).
Prašom, mano ponai. Kas nori stiklą punšo, malonėkite
ateiti čia.

Storasis ponas (*prieina prie fru Serbiu*). Vieš-
patie dieve, argi tiesa, kad jūs apribojote palaimintąją
rūkymo laisvę?

Fru Serbiu. Taip, ponas kamerheri, čia, urmi-
ninkui esant, draudžiama.

Praplikęs ponas. Nuo kada jūs įvedėte tas
pagriežtintas taisykles į cigarų įstatymą, fru Serbiu?

Fru Serbiu. Nuo pereinamųjų iškilmingų pietų, nes
čia buvo tokių žmonių, kurie teikėsi peržengti ribas.

Praplikęs ponas. Argi visai neleista truputį
peržengti ribas, fru Berta? Tikrai nė kiek?

Fru Serbiu. Jokių būdu, kamerheri Bale.

*Dauguma svečių susirinkę urmininko kambaryje. Tar-
nai nešioja punšo stiklus*

Verlė (*Jalmarui, stovinčiam prie stalo*). Ką jūs
ten studijuojate, Ekdali?

Jalmaras. Čia tik albumas, ponas urmininke.

Praplikęs ponas (*vaikščiodamas aplink*). Aha,
fotografijos! Čia kaip tik jums.

Storasis ponas (*krėsle*). Gal savų turite?

Jalmaras. Ne, neturiu.

Storasis ponas. Reikėjo atsinešti. Labai gera
virškinimui, kai taip sėdi ir paveikslėlius žiūrinėji.

Praplikęs ponas. Matot, ir kalbos tuomet at-
siranda.

Trumpareģis ponas. Ir kiekvienas pasiūlymas dėkingai priimamas.

Fru Serbiu. Kamerheriai nori pasakyti, kad jei esi pakviestas pietų, tai reikia ir atidirbti už maistą, ponas Ekdali.

Storasis ponas. Namuose, kur taip gerai maitina, tai grynas malonumas.

Praplikęs ponas. Viešpatie! O kai reikia kovoti dėl pragyvenimo...

Fru Serbiu. Čia tai jūs teisūs!

Kalbasi toliau, juokdamiesi ir pokštaudami

Gregersas (tyliai). Kodėl tu nekalbi, Jalmarai. Jalmaras (nusigręždamas). Apie ką man kalbėti?

Storasis ponas. Ar jums, ponas urmininke, neatrodo, kad tokajus tam tikru atžvilgiu sveikas gerimas skrandžiui?

Verlė (prie židinio). Dėl šito tokajaus, kurį jūs šiandien gėrėte, galiu garantuoti. Tai vienas iš pačių — pačių geriausių metų. Taip, jūs tai irgi tikriausiai supratote.

Storasis ponas. Taip, jis nuostabiai švelnaus skonio.

Jalmaras (svyruodamas). Ar ne vis tiek, kokių metų?

Storasis ponas (juokiasi). Na, štai tau!

Verlė (šypsosi). Jūsų neverta nė vaišinti kilniais vynais.

Praplikęs ponas. Tokajui, kaip ir jūsų fotografijoms, ponas Ekdali, saulės reikia. Ar gal ne taip?

Jalmaras. Taip, šviesa daug reiškia.

Fru Serbiu. Kaip ir kamerheriams, nes, atrodo, kad ir jiems labai reikia saulės.

Praplikęs ponas. Fu, fu, pasenusį sąmojų paleidote.

Trumparegis ponas. Ponia juokauja...

Storasis ponas. Ir mūsų sąskaita. (*Grasina*)
Fru Berta, fru Bertal

Fru Serbiu. Taip, bet dabar tikrai aišku, kad ne vieno metų derlius gali būti skirtingas. Patys geriausi — tai seniausi.

Trumparegis ponas. Ar jūs mane prie senųjų skaitote!

Fru Serbiu. O, toli gražu.

Praplikęs. Štai kaip! O mane, miela fru Serbiu?..

Storasis ponas. Taip, o aš! Prie kurių metų mus priskirsite?

Fru Serbiu. Jus priskiriu prie saldžiųjų, mano ponai. (*Gurkšteli punšo*)

Kamerheriai juokiasi ir pokštauja su ja

Verlė. Fru Serbiu, kai nori, visada moka išsisukti. Siekit stiklą, mano ponai!.. Petersenai, pasirūpink!.. Gregersai, mudviem reikėtų išgerti po stiklą.

Gregersas nepajuda

Ir su jumis, Ekdali. Prie stalo nebuvo progos.

Buhalteris Grobergas žvilgteli pro tapetuotas dureles

Grobergas. Atsiprašau, ponas urmininke, bet aš negaliu išeiti.

Verlė. Na, ar vėl jus ten užrakino?

Grobergas. Taip, ir Flakstatas išėjo su raktais...

Verlė. Na, tai eikite pro čia.

Grobergas. Bet ten dar yra vienas...

Verlė. Eikit, eikit abudu, nesivaržykit.

Grobergas ir senis Ekdalis išeina iš kontoros. Verlė nejučiomis aikteli. Svečiai nustoja juokėsi ir plepėję. Jalmaras susigūžia, pažvelgęs į tėvą, padeda stiklą ir nusigręžia į židinį

Ekdalis (*nežiūrėdamas linkčioja į abi puses ir murma eidamas*). Atsiprašau. Ne tuo keliu. Vartai uždaryti... vartai uždaryti. Atsiprašau. (*Kartu su Grobergu per antrąjį kambarį išeina į dešinę*)

Verlė (*pro dantis*). Prakeiktas Grobergas!

Gregersas (*išsižiojęs spokso į Jalmarą*). Ar gali būti!..

Storasis ponas. Kas čia toks? Kas jis?

Gregersas. Niekas. Tik buhalteris ir dar vienas.

Trumparegis ponas (*Jalmarui*). Ar jūs tą žmogų pažįstate?

Jalmaras. Nežinau... neatkreipiau dėmesio...

Storasis ponas (*atsistoja*). Tai kas gi čia, po velnių? (*Prieina prie kelių kitų, tyliai besikalbančių*)

Fru Serbiu (*šnabžda tarnui*). Kyštelėk jam ką nors geresnio.

Petersenas (*linkteli*). Bus padaryta. (*Išeina*)

Gregersas (*tyliai ir sujaudintas, Jalmarui*). Vadinasi, tikrai čia buvo jis!

Jalmaras. Taip.

Gregersas. O tu vis dėlto pasakei, kad nepažįsti jo!

Jalmaras (*karštai šnabžda*). Bet argi aš galėjau!..

Gregersas. ...prisipažinti, kad tai tavo tėvas?

Jalmaras (*su širdgėla*). O, jei tu būtum mano vietoje!

Svečių tylios kalbos staiga pasidaro dirbtinai garsios

Praplikęs ponas (*draugiškai, priėjęs prie Jalmaro ir Gregerso*). Aha, bandote atgaivinti senus studijų

meto atsiminimus? Ką? Ar jūs nerūkote, ponas Ekdali? Gal uždegti? Tiesa, juk čia draudžiama...

Jalmaras. Dėkui, aš ne...

Storasis ponas. Ar nepadeklamuotumėt mums kokį gražų eilėraštuką, ponas Ekdali? Kažkada jūs taip puikiai deklamuodavote.

Jalmaras. Deja, nė vieno neprisimenu.

Storasis ponas. O, gaila. Ką gi čia mums sugalvojus, Bale?

Abu ponai pereina per sceną į kitą kambarį

Jalmaras (*niūriai*). Gregersai — aš noriu eiti! Kai žmogus esi pajutęs triuškinantį likimo smūgį ant savo galvos, matai... Palinkėk viso geriausio nuo manęs tėvui.

Gregersas. Gerai. Ar tiesiai eisi namo?

Jalmaras. Taip. O ką?

Gregersas. Aš gal vėliau užėisiu pas tave.

Jalmaras. Ne, neik. Neik į mano namus. Nelinksmau mano butas, Gregersai — ypač po tokios žvilgančios puotos, kaip ši. Mudu galime šiaip kur nors mieste susitikti.

Fru Serbiu (*priėjusi, tyliai*). Jūs išeinate, Ekdali?

Jalmaras. Taip.

Fru Serbiu. Labų dienų Ginai.

Jalmaras. Dėkui.

Fru Serbiu. Ir pasakykit, kad aš ją kurią dieną aplankysiu.

Jalmaras. Dėkui. (*Gregersui*) Nelydėk manęs. Aš noriu nepastebėtas dingti. (*Pamažu, tartum pasi-
vaikščiodamas, nueina į antrąjį kambarį ir išeina į de-
šinę*)

Fru Serbiu (*tyliai, sugrįžusiam tarnui*). Įdavei ką nors seniui?

Petersonas. Taip, įgrūdau jam konjako butelį.

Fru Serbiu. Galėjai ką geresnio rasti.

Petersonas. Betgi, fru Serbiu, jis nieko geresnio už konjaką nežino.

Storasis ponas (*tarpduryje, su gaidų sąsiuvinu rankoje*). Gal mudu paskambintume dviese, fru Serbiu?

Fru Serbiu. Mielai, einam.

Svečiai. Bravo, bravo!

Fru Serbiu su svečiais nueina į antrąjį kambarį ir pasuka į dešinę. Gregersas lieka bestovįs prie židinio. Urmininkas Verlė kažko ieško ant rašomojo stalo, tartum norėdamas, kad Gregersas išeitų, tačiau kai pastarasis nejuda, pats eina durų link

Gregersas. Tėve, gal luktertumėt?

Verlė (*stabtelį*). Kas yra?

Gregersas. Noriu porą žodžių su tavim pakalbėti.

Verlė. Ar negali palaukti, kol liksime vieni?

Gregersas. Ne, negaliu. Ko gera, taip atsitiks, kad mums neteks vieniems likti.

Verlė (*prieina artyn*). Ką tai reiškia?

Toliau jų pokalbio metu girdėti skambinant fortepijonu muzikos salėje

Gregersas. Kaip buvo galima leisti tai šeimai taip nusmukti?

Verlė. Tu, matyt, turi galvoje Ekdalius.

Gregersas. Taip. Leitenantas Ekdalis kadaise juk tau buvo labai artimas.

Verlė. Deja, perdaug artimas jis man buvo. Daug metų dėl to turėjau atgailoti. Jo dėka ir mano geras vardas buvo suteptas.

Gregersas (*tyliai*). O iš tiesų ar vienas jis buvo kaltas?

Verlė. O kas kitas, kaip tu manai!

Gregersas. Juk jūs abu dalyvavote, kai tokiu dideliu mastu buvo pardavinėjamas miškas...

Verlė. Bet ar ne Ekdalis sudarė sklypų planus — tokius neprotingus? Juk jis neteisėtai kirto valdiškoje žemėje. Ir jis tvarkė visą tą kalnų įmonę. Aš nė nenu- maniau, ką leitenantas Ekdalis ten veikia.

Gregersas. Leitenantas Ekdalis, tur būt, nė pats nežinojo, ką jis ten veikė.

Verlė. Gal ir taip. Bet faktas, kad jis buvo nu- teistas, o aš išteisintas.

Gregersas. Žinau, nebuvo įrodymų.

Verlė. Išteisinimas yra išteisinimas. Kam gi tu vėl rausiesi po tuos senus painius dalykus, nuo kurių aš ne laiku pražilau? Ar apie tai visus tuos metus ten kal- nuose tu ir galvojai? Būk tikras, Gregersai, — čia mieste jau užmirštos tos istorijos — ypač, kiek jos liečia mane.

Gregersas. Bet nelaimingoji Ekdalių šeima!

Verlė. O ką aš turėčiau padaryti tiems žmonėms? Kai Ekdalis vėl grįžo į laisvę, jis buvo palaužtas žmo- gus, visai bejėgis. Yra žmonių, kurie, gavę porą šratų į kūną, nusileidžia į dugną ir jau nebeiškyla į paviršių. Tikėk manim, Gregersai, aš, kiek galėjau, tiek padėjau, bet, žinoma, neduodamas progos žmonėms įtarinėti ir šnekėti...

Gregersas. Įtarinėti?.. Taip, žinoma.

Verlė. Aš parūpinau Ekdaliui perrašinėjimo dar- bų kontoroje, ir moku jam daug, žymiai daugiau, negu jo darbas vertas...

Gregersas (*nežiūrėdamas į jį*). Hm, neabejoju.

Verlė. Tu juokiesi? Gal netiki manim? Tiesa, mano knygoje tai neįrašyta, tokių išlaidų aš niekada neregistruoju.

Gregersas (*šaltai nusišypso*). Ne, yra tam tikrų išlaidų, kurių geriausia nerašinėti.

Verlė (*nustebintas*). Ką tu nori pasakyti?

Gregersas (*įsidrąsinęs*). Ar rašei sąskaitas, kiek tau kainavo, kol išmokei Jalmarą Ekdalį fotografavimo?

Verlė. Aš? Kaip rašiau sąskaitas?

Gregersas. Aš žinau, kad tu mokėjai už visa tai. O dabar žinau, kad taip pat dosniai padėjai jam įsitaisyti atelje.

Verlė. Matai, o, atrodo, kad aš Ekdaliams nieko nepadėjau! Gali būti tikras, kad tie žmonės man daug kainavo.

Gregersas. O ar ką nors įrašei į savo sąskaitas iš tų išlaidų?

Verlė. Kam tu mane to klausi?

Gregersas. Yra priežasčių. Klausyk, sakyk... tuo metu, kai tu taip karštai rūpinaisi savo senojo draugo sūnumi... ar tai nebuvo kaip tik tuo metu, kai jis rengėsi vesti?

Verlė. Velniai griebtų! Kaip aš galiu prisiminti, praėjus tiek metų...

Gregersas. Tu tuo metu rašei, žinoma, reikalų laišką, o prieraše visai trumpai buvo paminėta, kad Jalmaras Ekdalis vedė freken Hansen.

Verlė. Taip, tikrai jos tokia pavardė.

Gregersas. Bet tu nieko neparašei, kad toji freken Hansen yra Gina Hansen — mūsų buvusioji šeimininkė.

Verlė (*su pašaipta, bet nenoromis juokiasi*). Nes nemaniau, kad tu taip ypatingai domėtumeisi mūsų buvusią šeimninke.

Gregersas. Aš ir nesidomėjau. Bet... (*nuleidžia balsą*) Buvo daugiau šiuose namuose, kurie ja ypatingai domėjosi.

Verlė. Ką tu turi galvoje? (*Karščiuodamasis*) Tu tikriausiai man taikail

Gregersas (*tyliai, bet tvirtai*). Taip, tau taikau.

Verlė. Ir tu drįstil.. Drįstil.. Kaip gali jis, tas nedėkingasis, tas fotografas... kaip drįsta jis taip įtarinėti!

Gregersas. Jalmaras apie visa tai žodelio nepratarė. Aš nemanau, kad jis ką ir nujaustų.

Verlė. Bet iš kur tu tai ištraukei? Kas galėjo tau prišnekėti tokių dalykų?

Gregersas. Mano vargšė, nelaimingoji motina. Ir tai buvo tada, kai aš ją mačiau paskutinį kartą.

Verlė. Tavo motina! Taip ir reikėjo manyti! Jūs visadaėjote išvien. Ji visą laiką stengėsi tave nuteikti prieš mane.

Gregersas. Ne, visos tos kančios ir nuoskaudos, dėl kurių ji taip gaudžiai žuvo.

Verlė. O, jai nebuvo ko kęsti, bent jau ne daugiau kaip kitoms! Bet su ligotais, egzaltuotais žmonėmis juk neįmanoma sutarti. Aš tą puikiai pajutau. Ir štai tu šitaip įtarinėji — rausiesi po visokias senas paskalas ir piktžodžiavimus prieš tavo tikrą tėvą. Klausyk, Greger-sai, man rodosi, jog tavo amžiuje galima būtų ko naudingesnio nusitverti.

Gregersas. Taip, atrodo, kad jau būtų laikas.

Verlė. Tada gal ir tavo širdžiai pasidarytų lengviau, negu dabar, atrodo, yra. Ką tu pasieksi metai po metų besėdėdamas toje kalnų įmonėje ir besikrapštydamas kaip paprastas kontoros darbuotojas, nepriim-

damas nė šilingo daugiau, negu tavo įprastinė algelė?
Juk tikrai kvaila!

Gregersas. Taip, kad aš būčiau visai tikras...

Verlė. Aš suprantu tave. Tu nori būti nepriklausomas, nenori man būti nieko skolingas. Bet dabar kaip tik yra proga tau tapti nepriklausomu, tapti visišku ponu.

Gregersas. Taip? Ir kokių būdu?..

Verlė. Kai aš tau rašiau, kad būtinai atvyktum tuoj į miestą... hm...

Gregersas. Taip, tai ko tu pagaliau nori iš manęs? Aš visą dieną laukiau, kada sužinosiu?

Verlė. Noriu pasiūlyti, kad stotum kompanionu į firmą.

Gregersas. Aš! Tavo firmos? Kompanionas?

Verlė. Taip. Mums dėl to nereikėtų nuolat kartu būti. Tu galėtum čia mieste tvarkyti reikalus, o aš persikelčiau į įmonę.

Gregersas. Tu?

Verlė. Taip, matai, aš nebesu toks darbingas, kaip buvau anksčiau. Turiu saugoti akis, Gregersai, jos ima silpti.

Gregersas. Jos juk visada buvo silpnos.

Verlė. Ne taip, kaip dabar. Ir be to... tam tikrais sumetimais gal man geriau bus pagyventi kalnuose... bent kurį laiką.

Gregersas. Niekada nebūčiau pagalvojęs.

Verlė. Klausyk, Gregersai, mudu labai skirtingi. Bet vis dėlto mudu juk tėvas ir sūnus. Man rodos, galėtume kokių nors būdu vienas antrą suprasti.

Gregersas. Tu nori pasakyti, iš pažiūros?

Verlė. Jau ir tai būtų šis tas. Tik pagalvok, Gregersai. Ar tau neatrodo, kad būtų galima? Ką?

Gregersas (*šaltu žvilgsniu žiūri į jį*). Čia kažkas slypi.

Verlė. Kaip tai?

Gregersas. Tau manęs, tur būt, kam nors reikia.

Verlė. Tokie artimi žmonės, kaip mudu, visada reikalingi vienas antram.

Gregersas. Taip sakoma.

Verlė. Man būtų malonu, jei tu kurį laiką pabūtum mano namuose. Aš toks vienišas, Gregersai. Visada jaučiausi vienišas, visą gyvenimą. Bet ypač dabar, pradėdamas senti. Man taip reikia turėti ką nors šalia savęs...

Gregersas. Turi juk fru Serbiu.

Verlė. Taip, turiu. Ir be jos, taip sakant, aš nebegaliu išsiversti. Ji smagi, ramaus būdo. Ji visus namus atgaivina... o man šito labai reikia.

Gregersas. Vadinasi, ir turi viską, ko norėtum.

Verlė. Taip, bet aš bijau, kad ilgai taip nebus. Tokiose aplinkybėse moteris žmonių akyse greit gali vardo netekti. Taip, žinoma, ir vyrui iš to nieko gera.

Gregersas. O, jeigu vyras rengia tokius pietus, kaip tu, tai jau gali išdrįsti kai ką.

Verlė. Taip, bet ji, Gregersai? Aš bijau, kad ji ilgainiui su tuo ims nesutikti. Ir netgi, jei ji, pasiaukodama man, neatsižvelgtų į žmonių plepalus ir apkalbas ar panašius dalykus?.. Ar tau, Gregersai, neatrodo... tu juk paprastai jauti, kaip dera elgtis...

Gregersas (*pertraukia jį*). Pasakyk man trumpai ir aiškiai vieną dalyką: tu manai ją vesti?

Verlė. O jei ir manyčiau? Tai kas?

Gregersas. Taip, aš to ir klausiu. Tai kas?

Verlė. Ar tu taip jau būtum griežtai nusistatęs prieš?

Gregersas. Ne, visai ne. Jokiu būdu.

Verlė. Aš juk negalėjau žinoti... Gal tu, brangindamas velionės motinos atminimą...

Gregersas. Aš nesu egzaltuotas.

Verlė. Šiaip ar taip, bet vis dėlto tu man nuo širdies nuritai sunkų akmenį. Man nepaprastai malonu, kad tu man pritari.

Gregersas (*žiūri, nenuleisdamas akių nuo jo*). Dabar matau, kam tu nori mane panaudoti.

Verlė. Tave panaudoti? Koks čia išsireiškimas?

Gregersas. Nėra ko žodžius rankioti — bent jau, kai esame dviese. (*Nusijuokia*) Taigi! Štai kodėl aš turėjau žūt būt atvykti į miestą pats. Dėl fru Serbiu reikėjo sudaryti šeimos aplinką šiuose namuose. Grupė iš tėvo ir sūnaus! Tai naujienėlė!

Verlė. Kaip tu drįsti su manim kalbėti tokiu tonu?

Gregersas. Kada gi šiuose namuose buvo šeimiškas gyvenimas? Kiek aš atsimenu — niekada. Bet dabar prireikė ką nors bent panašaus parodyti. Juk tikrai puiku, jei bus galima papasakoti, jog sūnus iš pagarbos plasnote atplasnio į senstančio tėvo sužadėtuves. Kas beliks iš visų tų paskalų apie vargšės velionės kančias. Nė dulkelės. Jos sūnus juk jas nušlavė.

Verlė. Gregersai, man rodos, jog pasaulyje nėra tokio žmogaus, kurio tu labiau už mane neapkęstum.

Gregersas (*tyliai*). Aš per daug iš arti tave esu matęs.

Verlė. Tu mane matei savo motinos akimis. (*Kiek nuleidžia balsą*) Bet turėtum prisiminti, kad tos akys kartais apraibdavo.

Gregersas (*virpėdamas*). Aš suprantu, kur tu taikai. Bet kas kaltas dėl tos nelaimingos mano motinos silpnybės? Tu ir visos tos!.. Paskutinioji jų buvo toji mergšė, kurią apvesdinai su Jalmaru Ekdaliu, kai tau jau... o!

Verlė (*gūžčioja pečiais*). Tie patys žodžiai, lyg aš tavo motiną girdėčiau kalbančią.

Gregersas (*nekreipdamas į jį dėmesio*)... ir štai gyvena jis, tas didelis kūdikiškos sielos žmogus viskuo pasitikintis... apgautas, gyvena po vienu stogu su tokia... ir nežino, kad jo vadinami namai yra grįsti melu! (*Žengęs žingsnį artyn*) Kai aš peržvelgiu visą tavo nueitą kelią, tai jaučiuosi, tartum žiūrėdamas į mūsų lauką, nusėtą sutriuškintais žmonių likimais.

Verlė. Aš imu manyti, kad praraja tarp mūsų yra per didelė.

Gregersas (*nusilenkia, susivaldęs*). Pastebėjau ir aš. Todėl aš irgi imu savo kepurę ir einu.

Verlė. Tu išeini? Iš namų?

Gregersas. Taip. Pagaliau aš turiu gyvenimo uždavinį.

Verlė. Kokį uždavinį?

Gregersas. Tu tik nusijuoksi išgirdęs.

Verlė. Vienišas žmogus ne taip greitai juokiasi, Gregersai.

Gregersas (*rodo į antrojo kambario gilumą*). Žiūrėk, tėve... štai kamerheriai žaidžia gūžynes su fru Serbiu... Labanakt ir sudie. (*Scenos gilumoje išeina į dešinę*)

Girdėti visos draugijos, pasirodžiusios vidiniame kambaryje, juokas ir kalbos

Verlė (*paniekinamai murmeldamas Gregersui iš paskos*). He... Vargšelis... o dar sakosi nesąs egzaltuotas!

Jalmaro Ekdalio atelje. Gana didelis būstas, matyti, kad tai pastogės kambarys. Dešinėje pusėje nuolaidžios lubos, dideli langai, pusiau pridengti mėlynomis užuolaidomis. Giliau, kampe dešinėje įeinamosios durys, priešakyje toje pačioje pusėje durys į gyvenamąjį kambarį. Kairėje sienoje taip pat dvi durys, o tarp jų geležinė krosnis. Galinėje sienoje plačios durys, kurias galima atstumti į šonus. Atelje įrengta kukliai, bet jaukiai. Tarp durų dešinėje, kiek atokiau nuo sienos, stovi sofa ir stalas bei keletas kėdžių. Ant stalo uždegta lempa su gaubtu. Kamputyje prie krosnies senas krėslas. Įvairūs fotografijos aparatai ir įrankiai sustatyti šen ir ten. Prie galinės sienos, kairėje nuo suveriamųjų durų, stovi lentyna, kurioje yra keletas knygų, dėžutės ir buteliai su chemikalais, įvairūs prietaisai ir įrankiai bei kiti daiktai. Ant stalo guli fotografijos ir įvairios smulkmenos: teptukai, popieriai ir pan.

Gina Ekdal sėdi ant kėdės prie stalo ir siuva. Hedviga sėdi ant sofos, rankomis prisidengusi akis, o nykščius susikišusi į ausis, ir skaito knygą.

Gina (keletą kartų žvilgtelį Hedvigą, tartum slėpdama savo susirūpinimą, ir paskui sako). Hedvig!

Hedviga negirdi

Gina (balsiai). Hedvig!

Hedviga (*nuleidžia rankas ir žiūri į ją*). Ką, mama?

Gina. Mieloji Hedviga, nebeskaityk daugiau.

Hedviga. Mama, dar truputėlį paskaitysiu! Tik truputį?

Gina. Ne, ne, padėk knygą. Tėvui nepatinka. Jis ir pats niekad vakarais neskaito.

Hedviga (*uždengia knygą*). Taip, tėvas mažai ką skaito.

Gina (*padeda siuvinį ir paima pieštuką ir sąsiuvinėlį nuo stalo*). Ar prisimeni, kiek mes šiandien išleidome sviestui?

Hedviga. Kroną ir 65 eres.

Gina. Teisingai. (*Užrašo*) Baisu, kiek mes sunaudojame sviesto. O kur dešra ir sūris. Pažiūrėsim... (*Rašo*) O dar kumpis... hm... (*Sumuoja*) Taip, štai jau ir...

Hedviga. O dar alus.

Gina. Taip, žinoma. (*Užrašo*) Daug išlaidų. Bet visko reikia.

Hedviga. O mudvi užtat šiandien apsiėjome be karštimo pietums, nes tėvelio nebuvo.

Gina. Kaip tik gerai. O, be to, aš gavau už fotografijas aštuonias kronas penkiasdešimt erių.

Hedviga. Argi šitiek susidarė!

Gina. Lygiai aštuonios kronos penkiasdešimt!

Tyla. Gina vėl paima siuvinį. Hedviga paima popierių ir pieštuką ir kažką piešia, kairiąją ranka prisidengdama akis

Hedviga. Ar ne linksma pagalvojus, kad tėvelis dabar pas urmininką Verlę dideliame pokylyje?

Gina. Nesakyk, kad pas urmininką. Juk sūnus jį pakvietė. (*Netrukus*) Mes su urmininku nebendraujame.

Hedviga. Tai bus smagu, kai tėvas grįš. Jis prižadėjo paprašyti fru Serbiu man kokio nors skanėsto.

Gina. Taip, tuose namuose būna gerų dalykų, tikrai.

Hedviga (*piešia tollau*). Aš lyg truputį ir pralkau.

Senasis Ekdalis, pasibrukęs popieriaus ryšulį po pažastimi, o antrąjį įsidėjęs į švarko kišenę, įeina pro koridoriaus duris

Gina. Kaip šiandien vėlai sugrįžti, tėvuk.

Ekdalis. Kontora buvo uždaryta. Turėjau laukti pas Grobergą, kol pagaliau galėjau pereiti... hm.

Hedviga. Ar davė vėl ką perrašinėti, tėvuk?

Ekdalis. Visą krūvą. Tik pažiūrėk.

Gina. Tai puiku.

Hedviga. O kišenėje irgi turi paketą.

Ekdalis. Ką? Niekis, ten nieko nėra. (*Pastato lazda į kertę*) Užteks ilgam šito darbo, Gina. (*Prastumia duris galinėje sienoje*) Cit! (*Žvilgteri į patalpą ir vėl atsargiai sustumia duris*) He-he! Visi krūvoje miega. O pati atsitūpė į pintinę. He-he!

Hedviga. Ar tau neatrodo, seneli, kad jai toje pintinėje šalta?

Ekdalis. Ką tu kalbi! Šalta? Tokioje daugybėje šiaudų? (*Eina prie paskutiniųjų durų kairėje*) Aš ten, tur būt, rasiu degtukų?

Gina. Degtukai ant komodos.

Ekdalis įeina į savo kambarį

Hedviga. Kaip gerai, kad tėvukas vėl gavo perrašinėti.

Gina. Taip, vargšas senelis, užsidirbs bent smulkoms išlaidoms.

Hedviga. Ir negalės visą priešpieį sėdėti smuklėje pas tą biauzybę madam Eriksen.

Gina. Ir tai tiesa.

Trumpa tyla

Hedviga. Kaip tu manai, ar jie dar tebepietauja?

Gina. Viešpats žino. Tur būt.

Hedviga. Tik pagalvok, kokius skanumynus ten tėtė valgo! Aš tikra, kad jis namo pareis linksmas ir patenkintas. O tu kaip manai, mama?

Gina. Taip. Ir kad dar galėtume jam pasakyti, jog išnuomojome kambarį.

Hedviga. Nebūtinai šį vakarą.

Gina. O būtų gera. O dabar stovi nenaudojamas.

Hedviga. Ne, aš manau, kad dar nebūtina, nes šį vakarą tėvelis ir taip bus gerai nusiteikęs. Verčiau su tuo kambariu pradžiuginsim kitą kartą.

Gina (*žiūri į ją*). Ar tau patinka, jei gali tėvelį kuo pradžiuginti, kai jis vakarais grįžta namo?

Hedviga. Taip, čia tada būna smagiau.

Gina (*susimąsčiusi, sau*). O taip, tikrai taip.

Senasis Ekdalis vėl įeina ir nori eiti per priekines duris į kairę

Gina (*pasisukdama kėdėje*). Ar tėvukui ko nors reikia virtuvėje?

Ekdalis. Taip, reikia. Tik sėdėk. (*Išeina*)

Gina. Ar nesikrapšto jis ten žarijų? (*Kiek lukteri*) Hedviga, pažiūrėk, ką jis ten veikia.

Ekdalis vėl įeina su garuojančio vandens puodeliu

Hedviga. Nešiesi karšto vandens, tėvuk?

Ekdalis. Taip, reikia. Noriu rašyti, o rašalas sutirštėjęs kaip košė... Hm.

Gina. Bet gal pirma pavalgytum, tėvuk. Vakarienė šilta.

Ekdalis. Tiek to vakarienė, Gina. Sakau, kad labai skubu. Tegu niekas neina į mano kambarį. Niekas... Hm... (*Įeina į savo kambarį*)

Gina ir Hedviga žiūri jam iš paskos

Gina (*tyliai*). Kaip tau atrodo, iš kur jis gavo pinigų?

Hedviga. Tikriausiai iš Grobergo.

Gina. Vargu. Grobergas juk visada man pinigų persiunčia.

Hedviga. Tai iš ko nors pasiskolino butelį.

Gina. Vargšas tėvukas, kažin ar jam kas beskolina.

Jalmaras Ekdalis, su apsiaustu ir pilka tetrine skrybėle, įeina iš dešinės. Gina meta siuvinį ir atsistoja

O, tu jau grįžai, Ekdali!

Hedviga (*tuo pat metu, pašoka*). Parėjai, tėt!

Jalmaras (*nusiima skrybėlę*). Taip, jau daugelis išėjo.

Hedviga. Taip anksti?

Jalmaras. Taip, juk tai buvo pietų pobūvis. (*Nori nusirengti apsiaustą*)

Gina. Leisk, aš tau padėsiu.

Hedviga. Ir aš.

Nuvelka jam apsiaustą. Gina jį pakabina ant galinės sienos

Ar daug žmonių buvo, tėt?

Jalmaras. Ne, nedaug. Prie stalo mūsų sėdėjo gal koks dvylika ar keturiolika.

Gina. Ir tau teko su visais pasikalbėti?

Jalmaras. Taip, truputį. Gregersas manęs visą laiką nepaleido.

Gina. Ar jis toks pat negražus?

Jalmaras. Nekaip atrodo. Ar senis negrižo?

Hedviga. Taip, tėvukas rašo savo kambaryje.

Jalmaras. Ar sakė ką nors?

Gina. Ne, o ką jis turėjo sakyti?

Jalmaras. Ar nieko neužsiminė... Lyg ir girdėjau, kad jis pas Grobergą buvo. Užėsiu pas jį.

Gina. Ne, ne, neverta...

Jalmaras. Kodėl? Ar jis sakė nenorįs, kad aš užėičiau.

Gina. Matyt, nori, kad niekas šį vakarą neužeitų...

Hedviga (*rodydama ženklus*). Hm-hm!

Gina (*nepastebėdama*) ...buvo čia, nusinešė šilto vandens...

Jalmaras. Aha, sėdi ir...

Gina. Taip, tur būt.

Jalmaras. Viešpatie dieve! Mano vargšas žilagalvis tėvelis!.. Tegu sėdi ir vaišinasi.

Senasis Ekdalis, apsirengęs kambariniu švarku, su uždegta pypke rankoje, įeina iš savo kambario

Ekdalis. Sugrižai? Man ir pasigirdo tavo balsas.

Jalmaras. Ką tik parėjau.

Ekdalis. Tu manęs, tur būt, nematei?

Jalmaras. Ne, bet sakė, kad tu praėjęs. Ir aš panorau eiti paskui.

Ekdalis. Hm, kaip malonu iš tavo pusės, Jalmarai. Kokie ten žmonės buvo?

Jalmaras. O, visokių. Kamerheris Floras, kamerheris Balė, kamerheris Kaspersenas, kamerheris dar kažkoks ir dar... nebežinau...

Ek d a l i s (*linkteli*). Girdi, Gina! Jis vien su kamerheriais sėdėjo.

G i n a. Taip, dabar tuose namuose, matyt, baisiai puiku.

H e d v i g a. O tie kamerheriai dainavo, tėveli? Gal skaitė ką nors?

J a l m a r a s. Ne, tik plepėjo. Norėjo, kad aš ką padeklamuočiau, bet jiems nepavyko.

Ek d a l i s. Nepavyko?

G i n a. Galėjai padeklamuoti.

J a l m a r a s. Ne, nėra ko čia kiekvienam tuojau ir patarnauti. (*Vaikšto po kambarį*) Aš bent taip nedarau.

Ek d a l i s. Ne, ne. Ne taip greit prigriebsi Jalmarą.

J a l m a r a s. Aš nežinau, kodėl kaip tik aš turiu linksminti svečius, jeigu kur nueinu. Tegu kiti pasitempia. Tie vyrai tik ir vaikšto iš vienu pietų į kitus ir diena iš dienos geria. Tegu jie ir atsidėkoja už vaišes.

G i n a. Bet tu šito, tur būt, nepasakei?

J a l m a r a s (*niūniuoja*). Ho-ho-ho... Teko ir jiems kai ką išgirsti.

Ek d a l i s. Patiems kamerheriams?

J a l m a r a s. Ir jiems teko. (*Lengvapėdiškai*) Pas-kui kilo mažas ginčas dėl tokajaus vyno.

Ek d a l i s. Tokajaus vyno? O, tai puikus vynas.

J a l m a r a s (*sustoja*). Gali būti puikus. Bet aš noriu tau pasakyti, jog ne kasmet vynas būna vienodai puikus. Tai priklauso nuo to, kiek saulės gavo vynuogės.

G i n a. Kad tu ir žinai visokių dalykų, Ekdali.

Ek d a l i s. Ir jie dėl to ginčijosi?

J a l m a r a s. Bandė ginčytis. Bet paskui jiems buvo išaiškinta, jog taip būna ir su kamerheriais. Ir jie ne kiekvienų metų vienodi.

G i n a. Ką tu čia išgalvoji.

Ek d a l i s. He-he! Tu taip ir tėkštelėjai.

Jalmaras. Tiesiai į akis.

Ekdalis. Gina, jis tai pasakė kamerheriams tiesiai į akis.

Gina. Pamanyk, tiesiai į akis.

Jalmaras. Taip, tiktai nėra ko apie tai kalbėti. Tokių dalykų pasakoti nereikia. Žinoma, kalbėtasi buvo labai draugiškai. Juk tai buvo mieli, puikūs žmoneliai, kam įžeidinėti juos? Ne!

Ekdalis. Bet tiesiai į akis...

Hedviga (*meilindamasi*). Koks juokingas tu su fraku, tėveli. Tau jis tinka.

Jalmaras. Taip, manai, kad ne? Šitasai tikrai man gerai guli. Taip tinka, lyg man būtų siūtas... Gal kiek ankštas per pažastis... Padėk man, Hedviga. (*Nusivelka fraką*) Aš geriau apsivilksiu švarkelį. Kur padėjai švarkelį, Gina!

Gina. Štai. (*Atneša švarkelį ir padeda jam apsirengti*)

Jalmaras. Taigi! Nepamiršk rytoj anksti rytą fraką pristatyti Molvikui.

Gina (*padeda jį*). Nepamiršiu.

Jalmaras (*išsitiesia*). Ach, tuoj pasijunti geriau. O toks laisvas namų apdaras geriau tinka visai mano figūrai. Kaip tu manai, Hedviga.

Hedviga. Taip, tėveli.

Jalmaras. Jeigu aš taip susiriščiau kaklaraištį su dviem plevėsuojančiais galais... žiūrėk! Ką?

Hedviga. Taip, puikiai tinka prie ūsų ir ilgų banguotų plaukų.

Jalmaras. Nesakyčiau banguotų, geriau sakyčiau garbanotų.

Hedviga. Taip, juk tos bangos didelės.

Jalmaras. Vadinasi, garbanos.

Hedviga (*netrukus pašioja jo švarką*). Tėveli!

Jalmaras. Na, ką?

Hedviga. O, tu gerai žinai, ką.

Jalmaras. Ne, tikrai nežinau.

Hedviga (*juokiasi ir zirzia*). O, tėveli, nebekan-
kink manęs daugiau!

Jalmaras. Bet ką tai reiškia?

Hedviga (*tempia ji*). Nesakyk, duok man, tėveli!
Žinai gi, tuos skanumynus, kur buvai žadėjęs.

Jalmaras. Še kad nori, užmiršau!

Hedviga. Ne, tu tik erzini mane! Gėda! Kur tu
padėjai?

Jalmaras. Tikrai pamiršau. Bet lukterk! Aš ką
kita tau turiu, Hedviga.

Nueina ir ieško frako kišenėje

Hedviga (*šokinėja ir ploja delnais*). Oi mama,
mama!

Gina. Matai, tik lukterėk...

Jalmaras (*su popierium rankoje*). Štai.

Hedviga. Čia? Juk tai tik popierius.

Jalmaras. Tai valgių sąrašas, visas valgių sąra-
šas. Čia užrašyta „Menu“. Tai reiškia — valgių sąrašas.

Hedviga. O nieko daugiau neturi?

Jalmaras. Sakau, kad užmiršau. Bet tu klausyk
manęs: smaguriauti kenksminga. Sėskis štai prie stalo
ir skaityk sąrašą, o aš tau paskui papasakosiu, koks tų
valgių skonis. Žiūrėk, Hedviga.

Hedviga (*ašaras rydama*). Dėkui. (*Atsisėda, bet
neskaito*)

Gina jai rodo ženklą. Jalmaras pastebi

Jalmaras (*vaikščiodamas po kambarį*). Neįtiki-
miausius dalykus turi prisiminti šeimos tėvas! O jei jis
pamiršta patį smulkiausią — tuoj pamato rūgščias mi-

nas. Na, ir prie to pripranti. (*Atsistoja prie krosnies šalia senio*) Tėte, ar tu ši vakarą žvilgtėrėjai tenai?

Ek d a l i s. Kaip tu manai! Ji atsitūpė į pintinę.

J a l m a r a s. Atsitūpė į pintinę! Vadinasi, pradeda prie jos priprasti.

Ek d a l i s. Taigi, aš juk sakiau. Dabar tik reikia dar šį tą įrengti...

J a l m a r a s. Kai ką patobulinti, taip.

Ek d a l i s. Būtinai reikia.

J a l m a r a s. Taip, pakalbėkim šiek tiek apie tuos patobulinimus. Eik čia, sėskimės į sofą.

Ek d a l i s. Gerai! Hm, bet pirma noriu pypkę prisikimšti... ir dar išsivalyti reikia. Hm... (*Išsina į savo kambarį*)

G i n a (*šypsosi Jalmarui*). Pypkę išsivalyti, girdi...

J a l m a r a s. Taip, taip, Gina, tegul... vargšas, iš laivo išmestas senis... Taip, patobulinimai... geriausia, jei mes ryt juos padarysime.

G i n a. Rytoj juk tu laiko neturėsi, Ekdali.

H e d v i g a (*įsiterpdama*). Žinoma, mama!

G i n a. ...pagalvok apie kopijas, kurias reikia retušuoti. Jau tiek kartų buvo jų slėję.

J a l m a r a s. Taigi, ir vėl tos kopijos! Bus padaryta. Gal yra naujų užsakymų?

G i n a. Deja, ne. Rytoj aš teturiu tuos du portretus, kur žinai.

J a l m a r a s. Nieko daugiau? Aišku, jeigu nesirūpinsi...

G i n a. Bet ką gi aš turiu daryti? Juk, rodos, skelbiu laikraščiuose kiek galėdama.

J a l m a r a s. Taip skelbimai; skelbimai. Matai, kad nieko nepadeda. Tur būt, niekas nebuvo užėjęs ir kambario pažiūrėti?

G i n a. Dar ne.

J a l m a r a s. Taip ir reikėjo tikėtis. Jeigu nesirūpinsi... Reikia pasistengti, Gina!

H e d v i g a (*eidama prie jo*). Gal atnešti tau fleitą, tėveli?

J a r m a l a s. Nereikia fleitos. Nereikia man šiame pasaulyje jokio džiaugsmo. (*Vaikšto*) Taip, dirbsiu rytoj. Bus padaryta. Dirbsiu tol, kol mano jėgos leis...

G i n a. Bet brangus, mielas Ekdali, aš ne tą norėjau pasakyti.

H e d v i g a. Tėveli, gal tau atnešti alaus butelį?

J a l m a r a s. Nereikia nieko. Man nieko nereikia... (*Sustoja*) Alaus? Ar tu alų minėjai?

H e d v i g a (*gyvai*). Taip, tėveli. Puikaus šviežio alaus.

J a l m a r a s. Na... jeigu labai nori, gali atnešti butelį.

G i n a. Taip, atnešk. Ir bus gerai.

Hedviga bėga prie virtuvės durų

J a l m a r a s (*stovėdamas prie krosnies, sustabdo ją, pasižiūri, apkabina jos galvą ir spaudžia prie savęs*). Hedviga! Hedviga!

H e d v i g a (*iš laimės ašarodama*). O mielas tėveli!

J a l m a r a s. Ne, taip nevadink manęs. Sėdėjau to turtuolio namuose ir rūpinausi tik savimi... sėdėjau ir lėbavau prie pilno lūžtančio stalo... Ir vis dėlto galėjau...

G i n a (*sėdėdama prie stalo*). Nešnekėk, nešnekėk, Ekdali.

J a l m a r a s. Taigi. Bet jūs neimkit taip į širdį. Juk žinote, kad aš vis dėlto jus myliu.

H e d v i g a (*apkabina jį*). Ir mes tave be galo mylim, tėveli!

J a l m a r a s. O jei aš kartais ką ir negerai padarau, tai... viešpatie dieve... prisiminkit, kad aš rūpesčių su-

graužtas. Et! (*Šluostosi akis*) Nereikia alaus tokią valandą. Duok man fleitą.

Hedviga bėga prie lentynos ir paduoda fleitą

Dėkui! Štai... Rankoje fleita, o judvi aplink mane...
O ol

Hedviga atsisėda prie stalo šalia Ginos. Jalmaras vaikšto po kambarį ir groja bohemiską liaudies šokį, tačiau lėtu, elegišku tempu ir jausmingai

(Nustodamas groti, ištiesia Ginai kairiąją ranką ir susijaudinęs taria) Nors ir ankšta ir skurdi mūsų pastogė, Gina, bet tai mūsų namai. Ir aš sakau: čia gera gyventi. *(Vėl pradeda groti, bet tuoj pat kažkas ima belstis į koridoriaus duris)*

Gina (*atsistoja*). Ša, Ekdali, man rodos, kažkas ateina.

Jalmaras (*padeda fleitą į lentyną*). Ir vėl kas!

Gina nueina ir atidaro duris

Gregersas Verlė (*koridoriuje*). Atsiprašau...

Gina (*pasitraukia į šalį*). Ol

Gregersas. Ar čia gyvena fotografas Ekdalis?

Gina. Taip, čia.

Jalmaras (*eina durų link*). Gregersai! Vis dėlto tu! Na, tai eikš.

Gregersas (*įeina*). Juk sakiau, kad žadu tave aplankyti.

Jalmaras. Bet šį vakarą?.. Ar tu išėjai iš pobūvio?

Gregersas. Ir iš pobūvio, ir iš tėviškės... Labas vakaras, fru Ekdal. Ar pažįstate mane?

Gina. Taip, jaunąjį poną Verlę ne taip sunku pažinti.

Gregersas. Taip, aš juk panašus į savo motiną, o ją jūs tikriausiai gerai prisimenate.

Jalmaras. Sakai, išėjai iš namų?

Gregersas. Taip, persikėliau į viešbutį.

Jalmaras. Žiūrėk. Na, kad jau atėjai, tai nusi-
renk ir sėskis.

Gregersas. Dėkui. (*Nusivelka apsiaustą. Jis ap-
sirengęs paprastu pilku kaimiško kirpimo apdaru*)

Jalmaras. Čia, į sofą. Įsitaisyk patogiau.

Gregersas sėda į sofą, Jalmaras į kėdę prie stalo

Gregersas (*apsižvalgo*). Tai čia tavo būstas, Jal-
marai? Tai štai, kur tu gyveni.

Jalmaras. Čia, kaip matai, atelje...

Gina. Bet čia erdviau, todėl mes čia daugiausia ir
būnam.

Jalmaras. Anksčiau geriau gyvenome, bet ši
vieta turi didelį privalumą: čia yra labai puiki pasto-
ginė...

Gina. Ir, be to, kitoje koridoriaus pusėje yra kam-
barys, kurį galima išnuomoti.

Gregersas (*Jalmarui*). Žiūrėk — tu turi ir sub-
nuomininkų.

Jalmaras. Ne, dar neturiu. Matai, nesiseka taip
greit. Reikia paieškoti. (*Hedvigai*) Kurgi tas alus.

Hedviga linkteli ir išeina į virtuvę

Gregersas. Tai čia, vadinasi, tavo duktė?

Jalmaras. Taip, tai Hedviga.

Gregersas. Vienturtė.

Jalmaras. Taip, vienturtė. Ji mūsų didžiausias
džiaugsmas ir... (*nuleidžia balsą*) mūsų didžiausias skaus-
mas, Gregersai.

Gregersas. Ką tu sakai!

Jalmaras. Taigi. Jai grėšia pavojus netekti re-
gėjimo.

Gregersas. Apakti!

Jalmaras. Taip. Tuo tarpu pastebimi tik pirmieji
simptomai. Dar kurį laiką gali būti gerai. Bet gydyto-
jas įspėjo mus. Ji neišvengiamai apaks.

Gregersas. Juk tai baisi nelaimė. Iš kur ji gavo
tą ydą?

Jalmaras (*atsidusdamas*). Paveldėta greičiausiai.

Gregersas (*nustebęs*). Paveldėta?

Gina. Ekdalio motina taip pat silpnai matė.

Jalmaras. Taip, tėvas sakė. Juk aš jos neprisi-
menu.

Gregersas. Vargšas vaikelis. O kaip ji į tai rea-
guoja?

Jalmaras. Tik pagalvok, mudu nedrįstame jai
pasakyti. Ji nenujaučia jokio pavojaus. Linksma ir ne-
rūpestinga, čiulbėdama kaip paukštelis plasnoja į am-
žinąją gyvenimo naktį. (*Sugniužęs*) O, tai be galo mane
slegia, Gregersai.

*Hedviga įneša padėklą su alumi ir stiklais ir padeda
ant stalo*

(*Paglosto jai galvą*) Dėkui, dėkui, Hedviga.

Hedviga apkabina jam kaklą ir šnabžda į ausį

Ne. Sumuštinių nereikia. (*Atsigręžęs*) O gal Greger-
sas ko valgytų?

Gregersas (*rodydamas ranką*). Ne, ne, dėkui.

Jalmaras (*vis dar liūdnu balsu*). Vis dėlto atnešk
truputį. Jei turėtum kokį kriaukšliuką, būtų gera. Ir
gerai aptepek sviestu.

Hedviga patenkintą linkteli ir vėl išeina į virtuvę

Gregersas (*sekęs ją akimis*). Bet ji taip gerai ir sveikai atrodo.

Gina. Taigi, šiaip, ačiū dievui, jai nieko netrūksta.

Gregersas. Laikui bėgant, ji tikriausiai pasidarys į jus panaši, fru Ekdal. Kiek jai metų?

Gina. Greitai sueis lygiai keturiolika. Poryt jos gimimo diena.

Gregersas. Gana didelė pagal savo metus.

Gina. Taip, per paskutiniuosius metus ji labai ištišo.

Gregersas. Pagal augančius geriausiai gali spręsti, kaip patsai sensti... Ar judu seniai vedę?

Gina. Nagi... greit bus penkiolika metų.

Gregersas. Argi jau tiek laiko!

Gina (*susirūpinusi žvelgia į jį*). Taip, tikrai.

Jalmaras. Taigi. Po kelių mėnesių sueis penkiolika metų. (*Kelsdamas temą*) Tau, tur būt, prailgo tie metai kalnuose įmonėje, Gregersai.

Gregersas. Ilgi buvo, kol pergyvenau... o dabar nebežinau, kur tas laikas dingio.

Senasis Ekdalis įeina iš savo kambario be pypkės, bet su savo senąja uniformine kepure ant galvos.

Jo eisena nelabai tvirta

Ekdalis. Štai, Jalmarai, dabar galim susėsti ir pasikalbėti... O kas gi čia?

Jalmaras (*eidamas jo pasitikti*). Tėte, svečias užėjo. Gregersas Verlė... Nežinau, ar prisimeni jį?

Ekdalis (*žvelgia į Gregersą, kuris atsistoja*). Verlė? Ar tai sūnus? Ko jam iš manęs reikia?

Jalmaras. Nieko. Jis atėjo pas mane.

Ekdalis. Vadinasi, nieko tokio?

Jalmaras. Ne, tikrai, nieko.

Ekdalis (*mosuoja rankomis*). Ne dėl to, matai...
Aš nebijau, bet...

Gregersas (*prieina prie jo*). Aš tik norėjau jus pasveikinti iš senųjų medžioklės vietų, leitenante Ekdali.

Ekdalis. Iš medžioklės vietų?

Gregersas. Taip, ten kalnuose aplink įmonę.

Ekdalis. Kalnuose. Taip, ten anksčiau aš gerai buvau žinomas.

Gregersas. Tuomet jūs buvote didis medžiotojas.

Ekdalis. Buvau, taip. Gal būt. Jūs žiūrite į kepurę. Aš neprašau leidimo nešioti ją namie. Į gatvę neinu su ja...

Hedviga įeina su lėkštele sumuštinų ir pastato ant stalo

Jalmaras. Sėskis, tėtė, išgerk alaus stiklą. Prašau, Gregersai.

Ekdalis niurnėdamas ir klupdamas eina prie sofos. Gregersas atsisėda ant kėdės šalia jo, Jalmaras iš antrosios Gregerso pusės. Gina sėdi kiek toliau nuo stalo ir siuva.

Hedviga stovi šalia Jalmaro

Gregersas. Ar prisimenat, leitenante Ekdali, kai mes su Jalmaru aplankydavome jus kalnuose vasarą ir per kalėdas.

Ekdalis. Ir jūs? Ne, ne, neprisimenu. Bet drįstu pasakyti, kad buvau pasiutęs medžiotojas. Lokius irgi šaudžiau. Netgi devynis esu nudobęs.

Gregersas (*žvelgia į jį su užuojauta*). O dabar jūs nebemedžiojate?

Ek d a l i s. Negalėčiau pasakyti, drauguži. Kartais dar pamedžioju. Žinoma, ne taip, kaip tada. Juk giria, matote, giria, giria!.. (*Geria*) Ar graži dabar kalnuose giria?

G r e g e r s a s. Ne tokia puiki, kaip jūsų laikais. Smarkiai iškirsta.

Ek d a l i s. Iškirsta? (*Tyliau ir tartum su baime*) Pavoingas darbas. Gali blogai baigtis. Giria keršija.

J a l m a r a s (*pripila jo stiklą*). Prašau, dar truputį, tėtė.

G r e g e r s a s. Kaip toksai žmogus, kaip jūs... tikras laukų žmogus... galit gyventi tvankiame mieste, čia, tarp keturių sienų?

Ek d a l i s (*šypsosi ir žvilgčioja į Jalmarą*). O, čia ne taip jau bloga. Visai ne taip bloga.

G r e g e r s a s. Bet visa tai, prie ko jūs buvot pripratę? Gaivus vėjo alsavimas, tas laisvas gyvenimas miškuose ir laukuose, tarp žvėrių ir paukščių?..

Ek d a l i s (*šypsosi*). Jalmarai, gal parodykim jam?

J a l m a r a s (*skubiai ir kiek sumišęs*). Ne, ne, tėtė, ne šįvakar.

G r e g e r s a s. Ką jis man nori parodyti?

J a l m a r a s. A, šiaip sau... kitąkart pamatysi.

G r e g e r s a s (*kalba toliau, kreipdamasis į senį*). Leitenante Ekdali, aš manau, jums reiktų nukeliauti su manim į kalnų įmonę, nes aš gan greit vėl ten grįžtu. Perrašinėti galėtumėte ir ten gauti. O čia visiškai nėra kam jus pradžiuginti ir atgaivinti.

Ek d a l i s (*nustebęs spokso į jį*). Visiškai nėra kam...

G r e g e r s a s. Taip, jūs turite Jalmarą, bet jis turi savo šeimą. O toks žmogus, kaip jūs, kurį visad traukė laisvė ir gamta...

Ek d a l i s (*trenkia į stalą*). Jalmarai, tegu jis pamatol

Jalmaras. Ne, tète, ar verta? Juk tamsu...

Ekdalis. Plepalai. Juk dabar mėnesiena. (*Atsistoja*) Tegu jis pamato, sakau. Praleiskit mane. Ir eikš, padėsi man, Jalmarai!

Hedviga. O, parodyk, tėveli!

Jalmaras (*atsistoja*). Gerai, tegu.

Gregersas (*Ginai*). Kas ten yra?

Gina. Nemanykit, kad čia kas ypatinga.

*Ekdalis ir Jalmaras prieina prie galinės sienos ir abu prastumia duris. Hedviga padeda seniui. Gregersas sto-
vi prie sofos. Gina ramiai siuva toliau. Pro durų angą
matyti didelė, pailga, netaisyklingos formos pastogė su
užkaboriais ir kaminais. Pro stogo langelius skverbiasi
skaisti mėnesiena, apšviesdama atskiras didžiosios pa-
talpos dalis, kitos skendi tamsoje*

Ekdalis (*Gregersui*). Prieikite arčiau.

Gregersas (*eina prie jų*). Kas gi ten pagaliau?

Ekdalis. Galit pažiūrėti. Hm.

Jalmaras (*kiek sumišęs*). Čia tėvo valdos, su-
pranti?

Gregersas (*prie durų, žiūri į pastoginę*). Jūs lai-
kote vištų, leitenante Ekdali!

Ekdalis. Gal ir laikom. Dabar jos sutūpusios, bet
kad jūs jas pamatytumėt dieną!

Hedviga. Ir dar yra...

Ekdalis. Cit, kol kas nesakyk.

Gregersas. Ir karvelių turit, matau.

Ekdalis. Gal ir karvelių turim! Karvelidės ten
po pačiu kraigu. Kaip žinote, karveliai mėgsta aukštai
gyventi.

Jalmaras. Bet tai ne vien paprasti karveliai.

Ek d a l i s. Paprasti! Kurgi! Turim ir vertikų, ir gū-
žiuotų balandžių. Eikit dar arčiau! Ar matote tą dėžę
prie sienos?

G r e g e r s a s. Taip, bet kam ji reikalinga?

Ek d a l i s. Ten naktį miega triušiai, drauguži.

G r e g e r s a s. Tai jūs ir triušių turite?

Ek d a l i s. Taip, tik pagalvokit, po velnių, mes ir
triušių laikom! Jalmarai, jis klausia, ar mes triušių tu-
rim! Hm! Bet dabar pamatysit svarbiausią dalyką! Štai
tuoj! Pasitrauk, Hedviga. Jūs stokit čia. Šitaip. Dabar
žiūrėkit... Ar matote pintinę su šiaudais?

G r e g e r s a s. Taip. Ir joje matau kažkokį paukštį.

Ek d a l i s. Hm — „paukštį“...

G r e g e r s a s. Ar tai ne antis?

Ek d a l i s (*įsižeidęs*). Taip, aišku, antis.

J a l m a r a s. Bet kokia antis, kaip manai?

H e d v i g a. Tai ne kokia paprasta antis...

Ek d a l i s. Ša!

G r e g e r s a s. Bet ir ne turkiška.

Ek d a l i s. Ne, ponas... Verle, tai ne turkiška antis,
bet laukinė antis.

G r e g e r s a s. Ar tikrai? Laukinė antis?

Ek d a l i s. Aha, taip. Tasai „paukštis“, kaip jūs
sakėte — tai laukinė antis. Mūsų laukinė antis, drau-
guži.

H e d v i g a. Mano laukinė antis. Juk ji priklauso
man.

G r e g e r s a s. Ir ji gali gyventi čia pastogėje? Pri-
prato?

Ek d a l i s. Suprantate, ji čia turi visą kubilą van-
dens pliuškentis.

J a l m a r a s. Kas antra diena vanduo keičiamas.

G i n a (*kreipdamasi į Jalmarą*). Bet, mielas Ekdali,
jau čia šalta kaip lauکه.

Ek d a l i s. Hm, tai uždarykim. Be to, neverta jiems drumsti nakties. Imk, Hedviga. .

Jalmaras ir Hedviga sustumia pastoginės duris

Ek d a l i s. Kitąkart galėsit ją kaip reikiant pamatyti. (*Sėdasi į krėslą prie krosnies*). O, jos baisiai nuostabios, tos laukinės antys, tikrai.

G r e g e r s a s. Bet kaip jūs sugavote ją, leitenante Ekdali?

Ek d a l i s. Ne aš ją sugavau. Už ją mes turime būti dėkingi vienam žmogui šiame mieste.

G r e g e r s a s (*kiek nustebęs*). Ar tik ne mano tėvas tas žmogus?

Ek d a l i s. Taip, tikrai. Kaip tik jūsų tėvas. Hm.

J a l m a r a s. Keista, kaip tu išpėjai, Gregersai.

G r e g e r s a s. Tu juk pasakojai, kad esi mano tėvui už daug ką dėkingas, dėl to ir pagalvojau...

G i n a. Bet antį mes ne iš paties urmininko gavome...

Ek d a l i s. Vis tiek už ją turim būti dėkingi Hokenui Verlei, Gina. (*Gregersui*) Jis plaukė valtim, žinot, ir šovė į ją. Bet jūsų tėvas dabar labai blogai mato. Dėl to tik pašovė ją.

G r e g e r s a s. Vadinasi, jai į kūną buvo įstrigę keletas šratų.

J a l m a r a s. Taip, pora—trejetas šratų.

H e d v i g a. Kliuvo po sparnu, todėl ji nebegalėjo paskristi.

G r e g e r s a s. Ir ji, tur būt, nusmego į dugną?

Ek d a l i s (*mieguistas, sunkiai apversdamas liežuvį*). Žinoma. Laukinės antys visad taip daro. Smenga į dugną — kuo giliausiai, įsikniausia į vandens žoles ir dumblius... ir visą tą velniavą, kurios ten pilna. Ir paskui niekad nebeiškyla į paviršių.

Gregersas. Bet, leitenante Ekdali, jūsų laukinė
antis juk iškilo į paviršių.

Ekdalis. Jūsų tėvas turėjo tokį nepaprastai pa-
šėlusį šunį. Tas šuo paniro ir ištraukė jį.

Gregersas (*kreipdamasis į Jalmarą*). Ir ji pateko
pas jus?

Jalmaras. Ne tuoj. Pradžioje pateko į tavo tėvo
namus, bet ten ji ėmė nykti. Ir tada Petersenui buvo
liepta ją pribaigti...

Ekdalis (*visai apsnūdęs*). Hm — taip, Petersenui...
tam avigalviui...

Jalmaras (*kalba tyliau*). Tuo būdu, matai, mes
ją ir gavom. Tėvas truputį pažįsta Peterseną, ir kai iš-
girdo apie tą laukinę antį, susitarė, kad jam ją perleis-
tų.

Gregersas. O ten pastogėje jai labai gerai.

Jalmaras. Taip, neįtikėtinai gerai. Ji pariebėjo.
Jau tiek laiko ten išbuvo, jog visai pamiršo tikrąjį lau-
kinį gyvenimą. O tai ir yra svarbiausia.

Gregersas. Tur būt, tavo tiesa, Jalmarai. Tegu
tik niekad nebepamatys vandens ir dangaus... Bet aš
jau nedrįstu ilgiau būti pas tave. Tavo tėvas, atrodo,
miega.

Jalmaras. O, dėl to...

Gregersas. Tiesa, tu sakei, kad turi kambarį
išnuomoti — laisvą kambarį?

Jalmaras. Taigi, o kodėl? Ar žinai kokį žmo-
gų?..

Gregersas. Ar aš galėčiau gauti tą kambarį?

Jalmaras. Tu?

Gina. Ką jūs, ponas Verle...

Gregersas. Ar aš galėčiau išsinuomoti tą kam-
barį? Aš tuoj pat rytoj rytą persikelčiau.

Jalmaras. Taip, mieliausiai...

Gina. Bet, ponas Verle, ne jums šis kambarys.

Jalmaras. Gina, kaip tu gali taip sakyti?

Gina. Juk tas kambarys nėra nei pakankamai didelis, nei šviesus, nei...

Gregersas. Tai man nesvarbu, fru Ekdal.

Jalmaras. O man rodos, kad tai visai padorus kambarys, ir ne taip jau blogai apstatytas.

Gina. Bet pagalvok apie tuos, kur apačioje gyvena.

Gregersas. Kas jie tokie?

Gina. Vienas buvęs namų mokytojas...

Jalmaras. Kandidatas Molvikas.

Gina. Ir dar kitas daktaras, vardu Relingas.

Gregersas. Relingas? Aš jį kiek pažįstu. Jis kurį laiką dirbo Kalnų slėnyje.

Gina. Tai, tiesą sakant, du padaužos. Vakaraais jie dažnai išeina, o paskui vėlai naktį grįžta, ir dar ne visada...

Gregersas. Prie to galima greit priprasti. Tikiuosi, kad ir man bus kaip tai laukinei antelei...

Gina. Hm, man rodos, kad jums vis dėlto reikėtų palaukti rytojaus.

Gregersas. Jūs, tur būt, labai nenorit, kad aš čia apsigyvenčiau, fru Ekdal.

Gina. O, saugok dieve, kaip jums į galvą atėjo?

Jalmaras. Tikrai tu keista, Gina. *(Gregersui)* Bet sakyk pirmiausia, ar tu galvoji likti mieste?

Gregersas *(velkasi apsiaustą)*. Taip, dabar galvoju.

Jalmaras. Bet ne savo tėvo namuose? Ką gi tu manai veikti?

Gregersas. O, kad bent žinočiau... tada dar būtų ne bėda. Bet kai turi nelaimės vadintis Gregersu... „Gregersas“ ir dar „Verlė“... Ar esi ką biauresnio girdėjęs?

Jalmaras. O, man rodos, ne taip jau blogai.

Gregersas. O! Aš galėčiau apspiaudyti tą, kuris taip vadinasi. Bet jeigu jau pačiam lemta būti Gregersu... ir dar Verle, kaip aš...

Jalmaras (*juokiasi*). Ha-ha, jei tu nebūtum Gregersas Verlė, tai kas tu norėtum būti?

Gregersas. Jeigu galėčiau pasirinkti, tai aš mielčiausiai būčiau vikrus šuo.

Gina. Šuo!

Hedviga (*netyčia*). Argi!

Gregersas. Taip, tikras neprotingas vikrus šuo. Toks, kuris neria į dugną paskui laukines antis, kai jos nuskęsta ir įsikniausia į vandens žoles bei dumblus.

Jalmaras. Ne, žinai, Gregersai, nesuprantu nė vieno žodžio.

Gregersas. O jie nieko ypatinga ir nereiškia. Tad iki rytojaus ryto, tada aš persikelsiu. (*Ginai*) Nesirūpinkit manimi, aš pats viską susitvarkysiu. (*Jalmarui*) Kitką sutarsim ryt. Labanakt, fru Ekdal. (*Linkteli Hedvigai*) Labanakt!

Gina. Labanakt, ponas Verle.

Hedviga. Labanakt.

Jalmaras (*uždegęs žvakę*). Palauk, aš tau pašviesiu, laiptuose tamsoka.

Gregersas ir Jalmaras išeina pro duris į koridorių

Gina (*žvelgdama priešais save, siuvinį pasidėjusi ant kelių*). Ar ne keistai jis kalba, kad norėtų būti šuo?

Hedviga. Mama, žinai ką, man rodos, jis kažką kita galvojo.

Gina. Bet ką gi?

Hedviga. Nežinau. Bet man rodos, kad jis visą laiką galvojo kitką, negu sakė.

Gina. Tau taip rodos. Keista.

Jalmaras (*grįžta*). Lempa dar degė. (*Užgesina žvakę ir padeda ją*) Pagaliau galima kiek užkasti. (*Ima valgyti sumuštinį*) Matai, Gina, jei tik pasistengi...

Gina. Kaip pasistengi?

Jalmaras. Taip, juk vis dėlto gerai, kad mes pagaliau išnuomojome tą kambarį. Ir dar, pagalvok — tokiam žmogui, kaip Gregersas, senam geram draugui.

Gina. Nė nežinau, ką sakyti.

Hedviga. Oi mama, pamatysi, kaip bus smagu!

Jalmaras. Kokia tu keista. Buvai taip užsidegusi išnuomoti kambarį, o dabar nebenori.

Gina. Taip, Ekdali, jei kitam kam... Bet, kaip tu manai, ką pasakys urmininkas?

Jalmaras. Senis Verlė? Kas jam darbo.

Gina. Supranti, matyt, vėl kas nors tarp jų įvyko, jeigu jaunas iš namų išėjo. Žinai gi, kokie jų santykiai.

Jalmaras. Gali būti, bet...

Gina. Ir dabar, tur būt, urmininkas mano, kad dėl visko kaltas tu...

Jalmaras. Tegu sau mano ir toliau Urmininkas Verlė nepaprastai daug man yra padėjęs... Dieve gink! Aš suprantu. Bet dėl to negaliu aš amžinai nuo jo priklausyti.

Gina. Bet, mielas Ekdali, kad senelis nenukentėtų, jis gali netekti to menko uždarbio, kurį gauna pas Grobergą.

Jalmaras. Aš beveik sutikčiau: tegu netenka! Argi ne pažeminimas tokiam vyrui, kaip aš, matyti savo žilagalvį tėvą, vaikščiojantį lyg kokį nusikaltėlį? Bet greit, man rodos, ateis diena. (*Ima sumuštinį*) Jeigu aš esu pasiryžęs įvykdyti savo gyvenimo uždavinį, tai aš jį įvykdysiu.

Hedviga. O taip, tėveli. Įvykdyk!

Gina. Cit, tik nepamiršk jol

Jalmaras (*tyliau*). Sakau ir įvykdysiu. Ateis kartą toji diena... Ir todėl gerai, kad mes išnuomojom kambarį, aš nebebūsiu toks priklausomas. O žmogui, kuris turi savo gyvenimo uždavinį, tai labai svarbu. (*Atsigrįžęs į krėslą, jausmingai*) Vargšas senas žilagalvi tėveli! Pasitikėk savo Jalmaru. Jo pečiai platūs... vis dėlto tvirti pečiai... Dar tu pabusi kokią gražią dieną... (*Ginai*) Gal tu netiki?

Gina (*pakyla*). Žinoma, tikiu. Bet pirmiau nugabenkime jį į lovą.

Jalmaras. Nagi.

Atsargiai ima senelį

TREČIASIS VEIKSMAS

Jalmaro Ekdalio atelje. Rytas. Šviesa krinta pro didelį įkypą langą. Užolaida atitraukta. Jalmaras sėdi prie stalo ir retušuoja fotografiją. Keletas kitų paveikslų guli aplink jį. Netrukus pro koridoriaus duris įeina Gina su skrybėle ir apsiaustu, rankoje turi pintinę su dangteliu

Jalmaras. Jau grįžai, Gina?

Gina. Taip, reikia skubėti. *(Padeda pintinę ant kėdės ir nusirengia)*

Jalmaras. Buvai pasižiūrėti pas Gregersą?

Gina. Taip, apsižiūrėjau. Tikrai gražu ten. Vos tik įkėlė koją, tuoj viską susitvarkė.

Jalmaras. Na?

Gina. Taigi, sakėsi, pats norįs viską pasidaryti. Ir krosnį pasikurt norėjo pats, bet neatkišo dūmtraukio, prirūko visas kambarys. Toks kvapas, kad...

Jalmaras. Ką tu sakai!

Gina. Bet štai pats gražumas! Norėdamas užgesinti ugnį, jis visą praustuvę vandens supylė į krosnį. Grindys dabar kaip kiaulininke.

Jalmaras. Tai piktumas.

Gina. Paprašiau sargienę, kad išvalytų to paršelio kambarį, bet prieš pietus ten negalima nė įeiti.

Jalmaras. O kurgi jis dingo?

Gina. Sakėsi išėsiąs truputį.

Jalmaras. Aš irgi buvau pas jį užėjęs... kai tu išėjai.

G i n a. Girdėjau. Pakviete! jį pusryčių.

J a l m a r a s. Taip, supranti, truputį užkąsti prieš pietus. Juk pirma diena... nedera nepakviesti. Juk vis ko nors turi namie.

G i n a. Reiks surasti.

J a l m a r a s. Tik jau ne per daug kukliai. Relingas ir Molvikas irgi greičiausiai užlips į viršų. Aš kaip tik sutikau ant laiptų Relingą, matai, ir turėjau...

G i n a. Ir tie abu?

J a l m a r a s. Viešpatie dieve... pora kąsnių daugiau ar mažiau... ką gi tai reiškia.

S e n a s i s E k d a l i s (*atidaro savo duris ir žiūri į vidų*). Klausyk, Jalmarai... (*pastebi Giną*) Aha!

G i n a. Ar tėvukui ko nors reikia?

E k d a l i s. O, ne, vis tiek. Hm! (*Vėl grįžta atgal*)

G i n a (*ima pintinę*). Žiūrėk gerai, kad jis tik neišeitų.

J a l m a r a s. Taip, taip, pažiūrėsiu. Klausyk, Gina, būtų nebloga šiek tiek silkių salotų, nes Relingas su Molviku šią naktį trankėsi.

G i n a. Kad jie tik per greit neateitų...

J a l m a r a s. Gal ne, užteks laiko.

G i n a. Taigi. Ir tu tuo tarpu dar ir padirbėti gali.

J a l m a r a s. Juk aš dirbu! Visą laiką dirbu, kiek tik galiu!

G i n a. Taip ir atsikratysi jų. (*Išeina su pintine į virtuvę*)

Jalmaras sėdi kurį laiką ir teptuku retušuoja fotografiją, dirba tingėdamas, nenoromis.

E k d a l i s (*žvilgteri į vidų, apsidairo ir tyliai taria*). Ar labai skubi?

J a l m a r a s. Taip, sėdžiu čia ir kankinuosi su tais paveikslais...

Ek d a l i s. Taip, taip, gink dieve, jeigu turi darbo...
Hm! (Dingsta savo kambaryje, durys lieka atviros)

J a l m a r a s (*kurį laiką dirba tylėdamas; paskui padeda teptuką ir eina pro duris*). O tu ar daug turi darbo, tète?

Ek d a l i s (*murma viduje*). Jeigu tu turi, tai ir aš turiu. Hm!

J a l m a r a s. Taigi. (*Vėl grįžta prie savo darbo*)

Ek d a l i s (*netrukus vėl pasirodo duryse*). Hm. Matai, Jalmarai, aš ne taip jau labai užsiėmęs.

J a l m a r a s. Man rodės, kad tu rašei.

Ek d a l i s. Po velnių, ar negali tas Grobergas kokią dieną palaukti? Nenumirs.

J a l m a r a s. Ne, o juk ir tu ne vergas.

Ek d a l i s. O ten kaip tik reikia...

J a l m a r a s. Taigi. Nori įeiti? Atidaryti?

Ek d a l i s. Būtų ne pro šalį.

J a l m a r a s (*pakyla*). Galėtume atsikratyti tuo.

Ek d a l i s. Kaip tik. Iki rytojaus ryto būtų baigta. Juk rytoj? Hm?

J a l m a r a s. Taip, rytoj.

Jalmaras ir Ekdalis atstumia duris į palėpę. Per stogo angas į vidų šviečia ryto saulė; keletas balandžių skraido, kiti burkuodami vaikšto ant laktelių; toliau pastogėje kudakuoja vištos

Na, eik, tète.

Ek d a l i s (*įeina*). O tu neisi kartu?

J a l m a r a s. Taip, žinai... gal... (*pastebi Glną virtuvės duryse*) Aš? Ne, aš neturiu laiko. Reikia dirbti... Ir mechanizmas... (*Patraukia už virvės*)

Nusileidžia užuolaida, kurios apatinioji dalis padaryta iš seno kiltinio audeklo, o likusioji, viršutinė, iš žvejų tinklo. Tuo būdu pastoginės grindų nebematyti.

(*Grįžta prie stalo*). Vėl galiu valandėlę ramiai pasėdėti.

Gina. Ar jis vėl įsigeidė ten pasikuisti?

Jalmaras. O ar geriau būtų, kad jis būtų nulėkęs pas madam Eriksen? (*Atsisėda*) Ar tau ko reikia? Juk sakei...

Gina. Tik norėjau paklausti, kaip tu manai, ar čia dengti stalą?

Jalmaras. Gerai, juk, tur būt, niekas taip anksti neužsisakė?

Gina. Ne, aš nelaukiu nieko, išskyrus tuos du jaunavedžius, kurie kartu sėdės.

Jalmaras. Po velnių, gali ir kitą dieną kartu pasėdėti!

Gina. Ne, mielas Ekdali, jiems aš paskyriau ateiti po pietų, kai tu miegi.

Jalmaras. Ir gerai. Todėl valgysim čia.

Gina. Taip, taip. Man dar anksti dengti stalą, gali valandėlę pasėdėti.

Jalmaras. Man rodos, matai, kad aš naudojuosi stalu kaip įmanydamas.

Gina. Dėl to paskui būsi laisvas. (*Vėl išeina į virtuvę*)

Trumpa pauzė

Ekdalis (*pastoginės duryse, už tinklo*). Jalmarai!

Jalmaras. Ką?

Ekdalis. Aš bijau, kad mums vis dėlto netektų patraukti vandens kubilą.

Jalmaras. Taip, aš juk visą laiką tą sakiau.

Ekdalis. Hm... hm... hm... (*Vėl nueina nuo durų*)

Iš virtuvės įeina Hedviga

Jalmaras (*vėl greit atsisėda*). Ko tau reikia?

Hedviga. Nieko, pas tave atėjau, tėveli.

Jalmaras (*netrukus*). Ko čia vaikštai ir šniukštinėji aplinkui. Gal sekti paliepta?

Hedviga. Visai ne.

Jalmaras. Ką dabar mama veikia?

Hedviga. Mama kaip tik taiso salotas su silkėmis. (*Prieina prie stalo*) Gal aš galiu tau kokį mažmožėlį padėti, tėveli?

Jalmaras. Ne. Geriausia aš vienas pats viską padarysiu... kol jėgų turėsiu. Nereikia, Hedviga, kad tik tavo tėvui sveikatos užtektų...

Hedviga. O, ne, tėveli, nekalbėk taip negražiai. (*Pavaikšto po kambarį, sustoja prie durų angos ir žiūri į pastoginę*)

Jalmaras. Ką jis ten daro?

Hedviga. Tikriausiai naują taką į vandens kubilą.

Jalmaras. Niekada nepadarys vienas! O aš kaip prakeiktas turiu čia sėdėti..

Hedviga (*prieina prie jo*). Duok man teptuką, tėveli, aš moku.

Jalmaras. Šnekėk, akis pagadinsi.

Hedviga. Toli gražu. Tik duok teptuką.

Jalmaras (*atsistoja*). Aš tik užtruksiu gal kokią minutę ar dvi.

Hedviga. Ei, kas gi čia atsitiks? (*Ima teptuką*) Štai. (*Sėdasi*) O čia turiu pavyzdį.

Jalmaras. Tik nesugadink akių! Girdi? Aš nenoriu likti kaltas, pati atsakysi, supratai?

Hedviga (*retušuoja*). Taip taip, gerai.

Jalmaras. Tu labai apsikri, Hedviga. Tik pora minučių, supranti. (*Prasmunka pro užuolaidos kraštą į pastoginę*)

*Hedviga dirba. Girdėti, kaip viduje Jalmaras ginčijasi
su Ekdaliu.*

*(Išeina iš už tinklo) Hedviga, paduok man reples nuo
lentynos. Ir plaktuką. (Pasisuka atgal) Taip, dabar pa-
matysi, tėtė. Leisk man pirmiausia parodyti, kaip aš
manau!*

*Hedviga, paėmusi reikalaujamus įrankius nuo lentynos,
paduoda jam*

*Ačiū. Gera, kad laiku atėjau. (Nueina nuo durų an-
gos. Viduj abu kalbasi ir kala)*

*Hedviga stovi ir žiūri į juos. Netrukus kažkas ima bels-
tis į koridoriaus duris. Hedviga negirdi*

*Gregersas Verlè (be kepurės ir apsiausto,
įeina ir sustoja prie durų). Hm!..*

*Hedviga (atsigrįžta ir eina jo pasitikti). Labas ry-
tas. Prašom toliau.*

*Gregersas. Dėkui. (Žiūri pastoginės link) Tur
būt, amatininkų turite namuose.*

*Hedviga. Ne, ten tik tėvelis ir tėvukas. Aš tuoj
pakviesiu.*

*Gregersas. Ne, ne, nereikia. Aš geriau palauk-
siu. (Sėdasi į sofą)*

*Hedviga. Čia tokia netvarka... (Nori nuimti fo-
tografijas)*

Gregersas. Tegu guli. Ar jas reikia retušuoti?

Hedviga. Taip, truputį turiu padėti tėveliui.

Gregersas. Aš jums netrukdysiu.

*Hedviga. Niekol (Atsisėda, pasitraukia prie sa-
vęs reikalingus daiktus ir ima dirbti)*

Gregersas valandėlę tylėdamas žiūri į ją

Gregersas. Ar gerai miegojo šiąnakt laukinė
antis?

Hedviga. Ačiū. Tikriausiai gerai.

Gregersas (*atsigrįžęs į pastoginę*). Dienos šviesoje visai kitaip atrodo, negu vakar mėnesienoje.

Hedviga. Taip, labai didelis skirtumas. Rytais kitaip atrodo negu pavakare. O kai lyja, atrodo kitaip, negu, kai geras oras.

Gregersas. Ar jūs tai pastebėjote?

Hedviga. Taip, juk matyti.

Gregersas. Ar mėgstate būti ten, pas laukinę antį?

Hedviga. Taip, kai galima...

Gregersas. Bet tikriausiai neturite laisvo laiko. Be abejo, lankote mokyklą.

Hedviga. Ne, nebelankau, nes tėvelis bijo, kad aš akių nepagadinčiau.

Gregersas. Tai jis, tur būt, pats jus moko.

Hedviga. Buvo prižadėjęs mokyti, bet iki šiol vis laiko neturi.

Gregersas. Ar daugiau niekas jums nepadeda?

Hedviga. Padeda kandidatas Molvikas. Bet jis ne visada...

Gregersas. Pasigeria?

Hedviga. Taigi.

Gregersas. Vadinasi, laiko gali daug kam užtekti. O tenai, man rodos, visai savitas pasaulis?

Hedviga. Visai savitas. Ir ten tiek daug nuostabių dalykų.

Gregersas. Taip?

Hedviga. Taip, ten yra didelių spintų su knygomis, o daugelis knygų paveiksluotos.

Gregersas. Žiūrėkit!

Hedviga. Ten yra ir sena spintelė su stalčiuokais bei drelėmis ir didžiulis laikrodis su figūrėlėmis, kurios išeina į priekį. Bet tas laikrodis nebeeina.

Gregersas. Vadinasi, ten, pas laukinę antį, laikas sustojęs.

Hedviga. Taip. Ir dar ten yra sena dažų dėžutė ir šiaip įvairių dalykų. Bet svarbiausia knygos.

Gregersas. O knygas jūs, tur būt, skaitote?

Hedviga. Taip, kai prieinu. Bet dauguma jų angliškos, o angliškai aš nesuprantu. Tada žiūrinėju paveikslėlius. Ten yra labai didelė knyga, kuri vadinasi „Harrysons „History of London“,“ ji tikriausiai jau šimto metų amžiaus, ir joje baisybė paveikslų. Pradžioje pavaizduota mirtis su smėlio laikrodžiu ir mergelė. Bet man nepatinka. Užtat kituose paveiksluose yra bažnyčių, pilių, gatvių, didelių laivų, kurie plaukia jūroje.

Gregersas. Bet sakykit, iš kur visos tos retenybės?

Hedviga. Čia kažkada gyveno senas jūrų kapitonas, jis viską ir atsigabeno. Žmonės vadino jį „skrajojančiu olandu“. Keista, juk jis buvo visai ne olandas.

Gregersas. Ne?

Hedviga. Ne. Bet pagaliau jis dingo, o čia viskas taip ir paliko.

Gregersas. Sakykit, kai jūs sėdit ten ir žiūrinate tuos paveikslus, ar neateina jums noras pasižvalgyti po didįjį pasaulį?

Hedviga. Ne! Aš noriu visada būti namie ir padėti tėveliui ir mamytei.

Gregersas. Retušuoti fotografijas?

¹ Harisono „Londono istorija“.

Hedviga. Ne, ne tik tai. Aš labiausiai norėčiau išmokti raizyti tokius paveikslus, kaip tose angliškose knygose.

Gregersas. Hm, o ką jūsų tėvas dėl to sako?

Hedviga. Man rodos, tėvui tai nepatinka. Jis šiuo atžvilgiu labai keistas. Pagalvokit, sako, kad aš mokytis pinti iš šiaudų ir vytelių! Bet man rodos, jog tai niekai.

Gregersas. Man irgi taip rodosi.

Hedviga. Bet tėvelis teisus, girdi, jeigu aš mokėčiau pinti, tai galėčiau padaryti naują pintinę laukinei antelei.

Gregersas. Tikrai galėtumėte. Jums labiausiai tiktų.

Hedviga. Taip, nes tai mano laukinė antelė.

Gregersas. Taigi, jūsų.

Hedviga. Taip, ji man priklauso. Bet aš ją pašolinu tėveliui ir tėvukui, kai jie nori.

Gregersas. Taip, o kam jiems jos reikia?

Hedviga. O, jie ja rūpinasi, kažką jai stato ir panašiai.

Gregersas. Galiu įsivaizduoti. Laukinė antis ten, tur būt, pati kilmingiausia.

Hedviga. Taip, nes ji tikrai laukinis paukštis. Ir taip jos gaila, nes ji, vargšėlė, neturi su kuo bendrauti.

Gregersas. Neturi šeimos kaip triušiai...

Hedviga. Ne. Ir vištų daug, jos visos kartu augo, o ji visiškai atskirta nuo savųjų. Ir, be to, laukinė antis tokia nepaprasta. Niekas jos nepažįsta, niekas nežino, iš kur ji.

Gregersas. Ir buvusi marių gelmėse.

Hedviga (*probėgom žvilgtelėti į ją, suvaldo šypsni ir klausia*). Kodėl jūs sakote „marių gelmėse“?

Gregersas. O kaip reikia sakyti?

Hedviga. Galėtumėt sakyti „jūros dugne“ arba „marių dugne“.

Gregersas. O kodėl negaliu pasakyti „marių gelmėse“?

Hedviga. Taip, bet man labai keista, kai kiti sako „marių gelmėse“.

Gregersas. Kodėl? Sakykit?

Hedviga. Negaliu, nes tai labai kvaila.

Gregersas. Tikriausiai ne. Sakykit man, kodėl jūs nusišypsujote?

Hedviga. Todėl, kad visada, kai staiga imu galvoti apie tą pastoginę, man rodosi, jog visa ta patalpa ir visa, kas ten yra, vadinasi „marių gelmė“... Bet tai juk taip kvaila.

Gregersas. Nereikia taip sakyti.

Hedviga. Taip, nes tai tik pastoginė.

Gregersas (*dėmesingai į ją žiūrėdamas*). Ar jūs tikra?

Hedviga (*nustebusi*). Kad tai pastoginė?

Gregersas. Taip, ar jūs tikrai žinote?

Hedviga tyli ir žiūri į ją išsižiojusi. Gina įeina iš virtuvės su staltiese. Gregersas atsistoja.

Aš, tur būt, per anksti atėjau.

Gina. Kur nors jums reikia juk būti, greit bus pusryčiai. Nukrauk stalą, Hedviga.

Hedviga nukrauna stalą ir paskui su Gina dengia. Gregersas atsisėda į krėslą ir varto albumą

Gregersas. Girdėjau, jūs mokate retušuoti, fru Ekdal.

Gina (*žvilgterėjusi į šalį*). Taip, moku.

Gregersas. Tai laimingas sutapimas.

Gina. Kaip laimingas?

Gregersas. Kad Ekdalis tapo fotografu.

Hedviga. Mama irgi moka fotografuoti.

Gina. O taip, aš pakankamai turėjau progos šio meno pasimokyti.

Gregersas. Jūs, tur būt, ir tvarkot visą dirbtuvę?

Gina. Taip, kai pats Ekdalis neturi laiko...

Gregersas. Man rodos, jis kartais labai užsiėmęs su savo senuoju tėvu.

Gina. Taip, ir, be to, ne tokiam vyrui, kaip Ekdalis, kiekvieną žioplį fotografuoti.

Gregersas. Man irgi taip rodosi. Bet jeigu jis pasuko šiuo keliu...

Gina. Ponas Verlé, žinoma, suprantat, kad Ekdalis nėra paprastas fotografas.

Gregersas. O vis dėlto?

Pastoginėje pasigirsta šūvis

(Pašoka) Kas ten!

Gina. Ai, vėl jie šaudo!

Gregersas. Jie irgi šaudo?

Hedviga. Medžioja.

Gregersas. Kas gi čia! *(Prie durų į pastoginę)* Jalmarai, ar tu medžioji?

Jalmaras *(už tinklo)*. Ar tu atėjai? Aš nežinojau, taip buvau užsiėmęs... *(Hedvigai)* O kodėl tu mums nieko nesakei? *(Ieina į atelį)*

Gregersas. Tu šaudai pastoginėje?

Jalmaras *(rodo dvivamzdį pistoletą)*. Tik šituo.

Gina. Tu ir senelis dar pridarysite kartą bėdos su tuo puštalietu.

Jalmaras *(suirzęs)*. Man rodos, aš tau jau sakiau, kad toksai ginklas vadinasi pistoletas.

Gina. Man rodos, tai ne ką geriau.

Gregersas. Tai tu irgi tapai medžiotoju, Jalmarai?

Jalmaras. Tik kartkartėmis triušius medžioju. Supranti, daugiausia dėl tėvo.

Gina. Vyrų keisti, jiems būtinai reikia kokio dividendų.

Jalmaras (*įpykęs*). Taip, tikrai, mums visada reikia kokio nors divertimento.

Gina. Aš tą ir sakau.

Jalmaras. Hm! (*Gregersui*) Labai puiku, kad pastoginė taip įrengta, jog niekas negirdi, kai mes šaudom. (*Deda pistoletą ant viršutinės lentynos*) Neliesk pistoleto, Hedviga! Atsimink, kad vienas vamzdis užtaisytas!

Gregersas (*žiūri pro tinklą*). Tu turi ir medžioklinį šautuvą, kaip matau.

Jalmaras. Tai senas tėvo šautuvas. Su juo nebe galima šaudyti, nes spyna šiek tiek sugedusi. Bet vis dėlto gana įdomu, mes galim jį išardyti, išvalyti, kaulų taukais ištepti ir vėl sudėti. Paprastai tėvas tą daro.

Hedviga (*kreipiasi į Gregersą*). Dabar jūs galite gerai pasižiūrėti į laukinę antį.

Gregersas. Aš kaip tik į ją ir žiūriu. Man rodos, jos vienas sparnas nukaręs.

Jalmaras. Nieko ypatingo, juk ji buvo pašauta.

Gregersas. Ir kiek šlubuoja. Ar ne?

Jalmaras. Gal truputėlį.

Hedviga. Taip, nes juk šuo įkando jai į koją.

Jalmaras. Bet šiaip ji sveika, ir tikrai keista, nes juk į ją yra įsmigę šratų ir buvo pakliuvusi į šuns dantis...

Gregersas (*žvilgtelėjęs į Hedvigą*). Ir buvusi marių gelmėse... taip ilgai.

Hedviga (*šypsodamasi*). Taip.

Gina (*tvarko stalą*). Palaimintoji laukinė antis. Dar žegnotis ims prieš ją.

Jalmaras. Hm... ar greit bus pusryčiai?

Gina. Tuoju. Hedviga, eikš, padėk man.

•
Gina ir Hedviga išeina į virtuvę

Jalmaras (*pusbalsiu*). Man rodos, neverta stovėti ir žiūrėti į tėvą, jis nemėgsta.

Gregersas pasitraukia nuo pastoginės durų

Ir geriausia bus, kad aš uždarysiu, kol kiti neatėję. (*Mosuoja rankomis*) Štiš, štiš, eikit šalin! (*Pakelia užuolaidą ir sustumia duris*) Šitie įrenginiai tai mano paties išradimas. Tikrai smagu taip kažką turėti, tvarkyti ir taisyti, kai suyra. Ir matai, jog tai labai naudinga, nes Gina nenori, kad triušiai ir vištos lįstų į atelję.

Gregersas. Žinoma, tur būt, tavo žmona pati čia viską tvarko?

Jalmaras. Aš jai perleidžiu visus kasdieninius reikalus, nes tuomet galiu pasprukti į gyvenamąjį kambarį ir galvoti apie svarbesnius dalykus.

Gregersas. Kokie tie dalykai, Jalmarai?

Jalmaras. Aš stebiuosi, kad tu anksčiau to nepasiklausei. Ar nieko negirdėjai apie išradimą?

Gregersas. Apie išradimą? Ne.

Jalmaras. Taip? Negirdėjai? Ten kalnų giriose ir dykynėse...

Gregersas. Tai tu ką nors išradai!

Jalmaras. Dar ne visai, bet dirbu. Žinok, kad nusprendžiau pasiaukoti fotografijai ne todėl, kad žadėjau daryti įvairių kasdieniškų žmogelių portretus.

Gregersas. Ne, ne, tavo žmona ką tik irgi tą sakė.

J a l m a r a s. Aš prisiečiau: jeigu jau esu priverstas šitam amatui paaugoti savo jėgas, tai turiu taip jį pakelti, kad jis taptų tikru menu ir mokslu. Ir aš nusprendžiau išrasti nuostabų dalyką.

G r e g e r s a s. O koks gi tas tavo išradimas? Koks jo tikslas?

J a l m a r a s. Žinai, mielasai, dabar neklausinėk smulkmenų. Reikia, matai, laiko. Ir, be to, negalvok, kad mane tuštybė veda. Aš, tiesą sakant, ne sau darbuojuos. O ne, tai mano gyvenimo uždavinys, kuris stovi man prieš akis dieną ir naktį.

G r e g e r s a s. Koks tas uždavinys?

J a l m a r a s. Ar pamiršai tu senuką sidabro plaukais?

G r e g e r s a s. Tavo vargšą tėvelį. Taip, bet ką tu gali jam padėti?

J a l m a r a s. Aš galiu prikelti iš numirusiųjų jo savigarbą, jeigu sugebėsiu grąžinti Ekdalių vardui garbę ir šlovę.

G r e g e r s a s. Tai toks tavo gyvenimo uždavinys.

J a l m a r a s. Taip. Aš noriu išgelbėti žmogų iš sudužusio laivo. Juk laivas sudužo tada, kai ištiko audra. Jau tų baisiųjų tardymų metu jis nebebuvo toks, kaip buvęs. Tam pistoletui, kuriuo mes dabar šaudome triušius, teko tam tikras vaidmuo Ekdalių šeimos tragedijoje.

G r e g e r s a s. Pistoletui? Taip?

J a l m a r a s. Kai buvo paskelbtas nuosprendis ir jam reikėjo eiti į kalėjimą, jis laikė rankoje pistoletą...

G r e g e r s a s. Pistoletą!..

J a l m a r a s. Taip, bet neišdrįso. Buvo bailys. Toks sugniuždintas, tokios suniokotos sielos. Ar gali tu tai suprasti? Jis, kariškis, jis, kuris šaudė lokius ir kuris bu-

vo kilęs iš dviejų papulkininkų giminės... žinoma, vieno paskui kitą... Ar gali tu tai suprasti, Gregersai?

Gregersas. Taip, aš gerai suprantu.

Jalmaras. O aš ne. Ir dar kartą mūsų giminės istorijoje pasirodė šis pistoletas. Kai jis gavo pilkąjį apdarą ir buvo užrakintas už gročių... O, baisūs buvo man tada laikai, tikėk! Sėdėjau, abu savo langus užleidęs užuolaidomis. Kai pažvelgdavau į lauką, saulė šviesdavo kaip paprastai. Bet aš nesuvokdavau to. Aš matydavau žmones einančius gatve, besijuokiančius ir besikalbančius apie kasdieniškus dalykus. Aš nesuvokdavau. Man rodėsi, kad visa turi būti nutilę, lyg saulei aptemus.

Gregersas. Šitaip jaučiausi ir aš, motinai mirus.

Jalmaras. Vieną tokią valandą ir įsirimė Jalmaras Ekdalis sau pistoletą į krūtinę.

Gregersas. Ir tu galvojai...

Jalmaras. Taip.

Gregersas. Bet nešovei?

Jalmaras. Ne. Lemiamą akimirką nugalėjau save. Likau gyvas. Tikėk manim, reikia turėti drąsos tokiomis aplinkybėmis pasirinkti gyvenimą.

Gregersas. Kaip kas supranta.

Jalmaras. Iš tikrųjų. Bet taip buvo geriausia. Greit mano išradimas bus baigtas, o tada daktaras Relingas, ir aš taip pat, galvojam, kad tėvas vėl gaus teisę nešioti uniformą. Aš pareikalausiu to kaip vienintelio atlyginimo.

Gregersas. Tai jis dėl tos uniformos taip?..

Jalmaras. Taip, jos labiausiai jis trokšta ir siekia. Negali įsivaizduoti, kaip man širdį gelia dėl jo. Kaskart, kai mes švenčiam kokią nedidelę šeimos šventę, sakysim, Ginos ir mano vestuvių dieną, ar šiaip kokią, senukas ateina, apsirengęs savo laimės dienų leitenanto uniforma. Bet tik pasibeldžia į koridoriaus duris, nes

nedrįsta pasirodyti svetimiesiems, ir mauna vėl, kiek tik jo senos kojos neša, į savo kamara. Kaip sūnaus širdis gali žiūrėti į tokį pažeminimą!

Gregersas. Ir kada, tu manai, bus baigtas tavo išradimas?

Jalmaras. Viešpatie dieve, neklausinėk manęs apie tokias smulkmenas, kaip laikas. Išradimas — toks dalykas, kad žmogus ne visai nuo savęs priklauso. Didžiąja dalimi tai priklauso nuo nuotaikos... įkvėpimo... Ir beveik neįmanoma iš anksto numatyti, kada jis ateis.

Gregersas. Bet, tur būt, slenka pirmyn?

Jalmaras. Žinoma, slenka. Aš kasdien kankinuosi su tuo išradimu, aš visas jo pilnas. Kiekvieną popietę pavalgęs užsidarau kambaryje, kad galėčiau ramiai pagalvoti. Bet nereikia manęs skubinti, nėra jokios prasmės. Ir Relingas taip sako.

Gregersas. O tau neatrodo, kad visi tie darbai pastoginėje tave per daug atitraukia ir išblaško?

Jalmaras. Ne, ne, ne, atvirkščiai. Šitaip nekalbėkit. Aš negaliu amžinai vaikščioti, sukaupęs mintis. Man reikia užpildyti protarpį, kol laikiu nuotaikos, įkvėpimo. O įkvėpimas savaime ateina.

Gregersas. Mielas Jalmarai, man atrodo, kad tu kažkuo panašus į laukinę antį.

Jalmaras. Į laukinę antį? Kokiu būdu?

Gregersas. Tu pasinėrei ir buvai įsiraizgęs į dugno žoles.

Jalmaras. Ar tu neturi galvoj to beveik mirtino šūvio, kuris pataikė tėvui į sparną — ir man taip pat?

Gregersas. Visai ne. Aš nesakau, kad tu esi pašautas, bet tu patekai į nuodingą pelkę, Jalmarai, tavo kūną apniko pasalūniška liga, ir tu nuskendai į gelmes numirti tamsybėse.

J a l m a r a s. Aš? Numirti tamsybėse? Žinai, Gregersai, liaukis taip šnekėjęs.

G r e g e r s a s. Nusiramink. Aš pasistengsiu tave vėl iškelti į paviršių. Juk aš irgi turiu gyvenimo uždavinių, vakar jį radau.

J a l m a r a s. Gal ir taip, bet mane palik ramybėje. Gali būti tikras, kad, išskyrus mano lengvai paaiškinamą melancholiją, aš jaučiuosi taip gerai, kaip tik gali žmogus trokšti.

G r e g e r s a s. Jeigu taip, tai irgi apsinuodijimo pasekmės.

J a l m a r a s. Ne, mielas Gregersai, nebekalbėk daugiau apie ligas ir apsinuodijimus, aš nepratęs prie tokių kalbų, mano namuose niekas su manim nekalba apie nemalonius dalykus.

G r e g e r s a s. Kurgi! Labai tikiu.

J a l m a r a s. Tas man kenkia. O čia nėra jokio pelkės tvaiko, kaip tu išsireiškei. Vargšo fotografo namuose lubos žemos, tą aš žinau, ir mano gyvenimas kuklus. Bet aš esu išradėjas ir taip pat šeimos galva. Tai iškelia mane virš menkos kasdienybės. O, jau atneša pusryčius!

G i n a ir H e d v i g a atneša alaus butelius, degtinės grafiną, stiklus ir kitką. Tuo pat metu ateina R e l i n g a s ir M o l v i k a s iš prieangio, abudu be kepurų ir apsiaustų. Molvikas apsirengęs juodai

G i n a (*deda daiktus ant stalo*). Tiedu, žinoma, kaip tik laiku.

R e l i n g a s. Molvikas įsikalė į galvą, kad užuodžias salotas su silkėmis, ir nebegalėjau jo sulaikyti. Dar kartą labas rytas, Ekdali.

J a l m a r a s. Gregersai, galiu tau pristatyti kandi-datą Molviką; daktarą... tiesa, Relingą jūs pažįstate?

Gregersas. Taip, šiek tiek.

Relingas. O, tai ponas Verlė jaunesnysis. Taip, mudu tenai kalnų įmonėje buvom susirėmę. Jūs, tur būt, ką tik čia atsikėlėt?

Gregersas. Šįryt.

Relingas. O žemiau jūsų gyvena Molvikas ir aš, todėl jums netoli daktaras ir kunigas, jeigu tokių prireiktų.

Gregersas. Dėkui, gali prireikti, nes vakar mūsų buvo trylika prie stalo.

Jalmaras. O, nepradėk vėl pasakoti nemalonių dalykų!

Relingas. Gali būti ramus, Ekdali, nes tavęs tai, laimė, neliečia.

Jalmaras. Dėl savo šeimos trokštu to. Bet sėsim, valgysim, gerkim ir būkim linksmi.

Gregersas. Ar nelauksim tavo tėvo?

Jalmaras. Ne, jis sakė valgysiąs vėliau savo kambary. Prašom!

Vyras susėda prie pusryčių stalo, valgo ir geria. Gina ir Hedviga čia išeina, čia įeina ir patarnauja.

Relingas. Vakar, fru Ekdal, Molvikas prastai ant kojų laikėsi.

Gina. Taip? Vakar vėl?

Relingas. Ar negirdėjote, kaip aš su juo grįžau naktį namo?

Gina. Ne, negirdėjau.

Relingas. Ir gerai, nes šiąnakt Molvikas buvo girtas.

Gina. Molvikai, ar tiesa?

Molvikas. Išbraukim nakties įvykius. Tai juk neturi nieko bendra su mano geresniuoju aš.

Relingas (*Gregersui*). Jį ištinka tartum koks antplūdis, ir tuomet tenka man su juo tvarkytis. Matot, kandidatas Molvikas yra demoniškas.

Gregersas. Demoniškas?

Relingas. Taip, Molvikas yra demoniškas.

Gregersas. Hm...

Relingas. O demoniškos prigimtys nėra tokie padarai, kuriems skirta tiesiais keliais per pasaulį vaikščioti... jie ima kartais ir nuklysta šunkeliais... Na, o jūs vis dar kenčiate ten kalnuose, toje juodoje biaučioje įmonėje?

Gregersas. Kenčiau iki šiol.

Relingas. Ir gavote viską pagal savo reikalavimus, kuriuos ten nešiojotės.

Gregersas. Reikalavimus? (*Supranta jį*) Na, taip.

Jalmaras. Pateikite vekselius, Gregersai?

Gregersas. O, nesąmonė.

Relingas. Kaipgi, vaikščiodavo per gyventojus ir siūlydavo kažkokius „idealius reikalavimus“, kaip jis sakydavo.

Gregersas. Tada aš buvau jaunas.

Relingas. Tai tiesa, jūs buvote labai jaunas. O už „idealiuosius reikalavimus“, kol aš buvau ten kalnuose, nebuvo atsilyginta.

Gregersas. Nei vėliau.

Relingas. Ir jūs, manau, pasidarėte protingesnis ir šiek tiek nusileidote.

Gregersas. Niekad, jeigu susitinku tikrą žmogų.

Jalmaras. Man rodos, kad tai visai teisinga... Truputį sviesto, Gina.

Relingas. O Molvikui gabaliuką lašinių.

Molvikas. U, tik ne lašinių!

Beldžiasi į pastoginės duris

J a l m a r a s. Atidaryk, Hedviga, tėvas nori išeiti.

Hedviga nueina ir praveria duris. S e n a s i s E k d a l i s įeina, rankoje laikydamas šviežią triušio kailiuką.
Hedviga vėl uždaro duris

E k d a l i s. Labas rytas, mano ponai! Šiandien pavyko medžioklė. Didelį nušoviau.

J a l m a r a s. Nespėjau ateiti, o tu jau ir nudyrei...

E k d a l i s. Ir pasūdžiau. Gera, trapi triušių mėsa. Saldi kaip cukrus. Gero apetito, mano ponai! (*Eina į savo kambarį*)

M o l v i k a s (*atsistoją*). Atsiprašau... aš negaliu... man reikia kuo greičiau žemyn...

R e l i n g a s. Gerk vandens su soda, žmogau!

M o l v i k a s (*skuba lauk*). U-u! (*Išbėga per duris į priemenę*)

R e l i n g a s (*Jalmarui*). Išgerkim už senąjį medžiotoją.

J a l m a r a s (*susidaužia su juo*). Už sportininką ant kapo krašto.

R e l i n g a s. Už žilagalvį... (*geria*) Taip, sakyk, ar jo plaukai pilki ar balti?

J a l m a r a s. Pusiau, apskritai tai jis maža plaukų beturi.

R e l i n g a s. Na, per pasaulį galima pereiti ir su netikrais. Iš tiesų, tai tu laimingas žmogus, Ekdali, turi tą puikų gyvenimo uždavinį, kurio gali siekti...

J a l m a r a s. Ir, tikėk, siekiu.

R e l i n g a s. Ir turi tokią mielą ir apsikrią žmoną, kuri taip tyliai vaikšto veltinėm šlepetėlėm, lengvai krypuodama, ir viską tau tvarko ir valo.

Jalmaras. Taip, Gina... (*Linkteli jai*) Tu puiki draugė ir gyvenimo bendrakeleivė.

Gina. Nėra ko čia mane kritikuoti.

Relingas. O tavo Hedviga, Ekdali?

Jalmaras (*susijaudinęs*). Mergaitė, taip! Pirmoje eilėje mergaitė. Hedviga, eikš pas mane. (*Glostojai galvą*) Kokia rytoj diena?

Hedviga (*krato jį*). O ne, nesakyk nieko, tėveli!

Jalmaras. Man, rodos, peiliu kas širdį bado, kai pagalvoju, kad tokia kukli, nedidelė šventinė pramogėlė bus pastoginėje...

Hedviga. Bet kaip tik bus puiku!

Relingas. Palauk tik, kol išvys pasaulį tas nuostabūs išradimas, Hedviga!

Jalmaras. Taigi, tada tu pamatysi!.. Hedviga, aš nusprendžiau pasirūpinti tavo ateitimi. Tau bus gera, kol tu gyva būsi. Aš noriu kai ko tau pareikalauti. Tai bus vienintelis atlyginimas vargšui išradėjui.

Hedviga (*apkabinusi jo kaklą*). Mielas, mielas tėveli!

Relingas (*Gregersui*). Na, ar jums neatrodo gera taip dėl įvairumo pasėdėti prie apkrauto stalo laimingos šeimos rate?

Jalmaras. Taip, aš labai vertinu šias valandas prie stalo.

Gregersas. Aš savo ruožtu negaliu gyventi pelkių tvaike.

Relingas. Pelkių tvaike?

Jalmaras. Vėl niekus kalbi!

Gina. Ponas Verle, dėl dievo, juk čia nėra jokio pelkių tvaiko, nes aš kasdien vėdinu.

Gregersas (*nueina nuo stalo*). To dvokimo, apie kurį aš kalbu, jūs neišvėdinsit.

Jalmaras. Dvokimo!

Gina. Taip, ką tu pasakysi, Ekdalil

Relingas. Atsiprašau, greičiausiai jūs patys tą dvokimą atsinešėte iš kalnų kasyklų.

Gregersas. Tik jūs galite pavadinti dvokimu tai, ką aš įnešu į namus.

Relingas (*eina prie jo*). Klausykite, ponas Verle jaunesnysis, aš labai įtariu, kad jūs vis dar nešiojatės kišenėje nesutrupintus „idealiuosius reikalavimus“.

Gregersas. Krūtinėje nešiojuosi.

Relingas. Nesvarbu kur, bet jeigu, po velnių, jūs turite juos, tai nepatariu siūlyti jų, kol aš čia.

Gregersas. O jei aš vis dėlto tai padarysiu?

Relingas. Tai nuleisiu jus nuo laiptų galva žemyn, žinot dabar.

Jalmaras (*pakyla*). Relingai!

Gregersas. Ką gi, išmeskit mane...

Gina (*atsistoja į jų tarpą*). Relingai, jūs neturite teisės. O jums, ponas Verle, galiu pasakyti, kad, šitaip priteršus krosnį savo kambaryje, negalima kalbėti mano kambaryje apie dvokimą.

Girdėti beldimas į prieangio duris

Hedviga. Mama, kažkas beldžiasi.

Jalmaras. Štai, dar kas atsivilkol!

Gina. Leisk, aš... (*nueina ir atidaro duris ir pasitraukia apstulbusi*) O!

Urmininkas Verlé, nenusirengęs kailinių, žengia per slenkstį į vidų

Verlé. Prašau atleisti, berods, čia gyvena mano sūnus.

Gina (*dusdama iš susijaudinimo*). Taip.

Jalmaras (*prieina artyn*). Gal urmininkas bus toks malonus...

Verlė. Dėkui. Aš tik noriu pasikalbėti su sūnum.

Gregersas. Ko reikia? Štai aš.

Verlė. Noriu su tavim pasikalbėti tavo kambaryje.

Gregersas. Mano kambaryje? Na... (*nori eiti*)

Gina. Ne, jis nesutvarkytas...

Verlė. Tai koridoriuje, aš noriu pasikalbėti dviese.

Jalmaras. Galima čia, ponas urmininke. Relingai, eime į šitą kambarį.

Jalmaras ir Relingas išeina į dešinę. Gina išsiveda Hedvigą į virtuvę

Gregersas (*po trumpos pertraukos*). Štai mudu dviese.

Verlė. Vakar vakare iš tavęs išgirdau kai kurių užuominų... Ir kadangi dabar tu persikėlei pas Ekdalius, galiu spręsti, kad tu kažkodėl prieš mane nusistatęs.

Gregersas. Aš noriu Jalmarui Ekdaliui akis atverti. Tegul jis pamato savo padėtį tokią, kokia ji yra... tai ir viskas.

Verlė. Ar tai tas gyvenimo uždavinys, kurį tu vakar minėjai?

Gregersas. Taip, jokio kito tu man neįkvėpei.

Verlė. Argi aš tavo sąmonę sudrumsčiau, Gregersai?

Gregersas. Tu sudrumstei visą mano gyvenimą. Aš jau nekalbu apie motiną... Tik tau turiu būti dėkingas, kad dabar mane graužia sąžinė.

Verlė. Aha, ir sąžinė nerami.

Gregersas. Man reikėjo stoti prieš tave tada, kai buvo spendžiamos pinklės leitenantui Ekdaliui. Aš turėjau išpėti jį, nes nujaučiau, kas bus.

Verlė. Taip, tikrai reikėjo pasakyti.

Gregersas. Aš nedrįsau, buvau bailys, įsigąsdinėš. Baisiai bijojau tavęs... ir tada, ir dar ilgai po to.

Verlė. Dabar ta baimė jau, atrodo, išnyko.

Gregersas. Laimė, taip. Tos skriaudos, kurią padarėm senajam Ekdaliui ir aš... ir kiti, jau nebegalima atitaisyti, o Jalmarą galiu aš išgelbėti iš viso to melo ir apgaulių, kuriose jis įklimpęs ir dėl kurių žūva.

Verlė. Manai, gerą darbą padarysi?

Gregersas. Tikrai tikiu.

Verlė. Gal manai, kad fotografas Ekdalis toks žmogus, kuris padėkos tau už tokią draugišką pagalbą?

Gregersas. Taip! Jis toks žmogus.

Verlė. Hm... pažiūrėsim.

Gregersas. O, be to... jeigu aš dar gyvenu, tai turiu pasigydyti savo sergančią sąžinę.

Verlė. Ji niekad nepasveiks. Tavo sąžinė nuo vaikystės nesveikuoja. Paveldėjai iš savo motinos, Gregersai... tai vienintelis palikimas, kurį iš jos gavai.

Gregersas (*paniekinamai šypsodamasis*). Ar tu vis dar negali atleisti to, jog tu tikėjaisi gauti su ja turtus?

Verlė. Nekalbėkim apie pašalinius dalykus... Vadinasi, esi tvirtai pasiryžęs atvesti fotografa Ekdalį į tą kelią, kurį tu laikai teisingu?

Gregersas. Taip, tvirtai pasiryžęs.

Verlė. Na, tai man nebuvo ko čia eiti. Juk nėra prasmės klausti, ar grįši pas mane?

Gregersas. Ne.

Verlė. Ir į firmą nestosi?

Gregersas. Ne.

Verlė. Gerai. Bet kadangi aš manau vesti, tai mums reikės pasidalinti palikimą.

Gregersas (*skubiai*). Ne, aš nenoriu.

Verlė. Nenori?

Gregersas. Neleidžia sąžinė.

Verlė (*netrukus*). Ar tu vėl grįši į įmonę?

Gregersas. Ne. Aš tau nebetarnauju.

Verlė. O ką manai veikti?

Gregersas. Atlikti savo gyvenimo uždavinį.
Daugiau nieko.

Verlė. Na, o paskui? Iš ko tu gyvensi?

Gregersas. Esu šiek tiek susitaukęs iš savo al-
gos.

Verlė. Bet ar ilgai jų užteks?

Gregersas. Mano amžiui užteks.

Verlė. Ką tai reiškia?

Gregersas. Daugiau nebeatsakinėsiu.

Verlė. Tai sudie, Gregersai.

Gregersas. Sudie.

Urmininkas Verlė išeina

Jalmaras (*žvilgterį į vidų*). Išėjo?

Gregersas. Taip.

*Įeina Jalmaras ir Relingas. Gina ir Hed-
viga taip pat įeina iš virtuvės*

Relingas. Išskydo mūsų pusryčiai.

Gregersas. Apsirenk, Jalmarai, eisim kur to-
liau pasivaikščioti.

Jalmaras. Mielai. Ko norėjo tavo tėvas? Gal ko
dėl manęs?

Gregersas. Einam. Pasikalbėsime. Užeisiu į savo
kambarį ir apsivilksiu apsiausta. (*Išeina pro duris į
prieangį*)

Gina. Neik su juo, Ekdali.

Relingas. Neik, lik čia.

J a l m a r a s (*ima savo skrybėlę ir apsiaustą*). Kas čia dabar! Jeigu jaunystės draugas nori man vienam atverti širdį...

R e l i n g a s. Bet, po velnių, ar tu nematai, kad tas vaikinąs beprotis, pablūdes, pamišęs!

G i n a. Girdi? Jo motiną irgi ištikdavo tokie priepuoliai.

J a l m a r a s. Juo labiau reikia jam budrios draugo akies. (*Ginai*) Tik laiku padaryk pietus. Iki pasimatymo. (*Išeina pro duris į prieškambarį*)

R e l i n g a s. Tikra nelaimė, kad tas žmogus neprasmego kur nors kalnų kasykloje.

G i n a. Viešpatie, kodėl jūs taip sakote?

R e l i n g a s (*murma*). O taip, nes aš turiu savų sumetimų.

G i n a. Ar jūs tikrai manote, kad jaunasis Verlė pamišęs?

R e l i n g a s. Deja, ne, jis ne labiau pamišęs už kitus žmones. Bet ne visiškai sveikas.

G i n a. Kas gi jam yra?

R e l i n g a s. Galiu pasakyti, fru Ekdal. Jis serga stipria teisingumo karštligė.

G i n a. Teisingumo karštligė?

H e d v i g a. Ar yra tokia liga?

R e l i n g a s. Taip, tai nacionalinė liga, bet pasirodo tik sporadiškai. (*Linkteli Ginai*) Dėkui už pusryčius! (*Išeina*)

G i n a (*neramiai vaikšto po kambarį*). Oi tas Gregersas Verlė — jis visad buvo nelaimės pranašas.

H e d v i g a (*stovi prie stalo ir tiriamu žvilgsniu žiūri į ją*). Kaip visa tai keista.

Jalmaro Ekdalio atelje. Ką tik fotografuota. Vidury kambario stovi aparatas su užmesta skepeta, pastovas, pora kėdžių, konsolė ir kita. Pavakarys, tuoj leisis saulė, kiek vėliau pradeda temti

Gina (Stovi tarpduryje į prieškambarį, rankoje laikydama kasetę bei šlapią stiklo plokštelę ir kalbasi su kažkuo už durų). Taip, tikrai. Jeigu ką pažadu, tesiu žodį. Pirmadienį bus gatavas pirmasis tuzinas... Sudie, sudie!

Girdėti, kaip kažkas lipa laiptais žemyn. Gina uždaro duris, įdeda plokštelę į kasetę ir įkiša į uždengtą aparatą

Hedviga (įeina iš virtuvės). Išėjo?

Gina (tvarkosi kambaryje). Taip, ačiū dievui, pagaliau atsikračiau.

Hedviga. Bet ką tu pasakysi, kodėl tėvelis dar negrįžo?

Gina. Ar tu tikra, kad jis nesėdi apačioje, pas Relingą?

Hedviga. Ne, jo ten nėra, aš buvau ką tik nubėgusi žemyn virtuvės laiptais ir klausiausi.

Gina. O pietūs šąla.

Hedviga. Pamanyk, juk tėvas visuomet taip stengiasi laiku grįžti pietų!

Gina. Pamatysi, dabar greit pareis.

Hedviga. Kad tik pareitų, nes man viskas atrodo labai keista.

Gina (*šaukia*). Štai jis!

Jalmaras Ekdalis įeina pro prieškambario duris

Hedviga (*puldama prie jo*). Tėveli! Kaip mes tavęs laukėm!

Gina (*žvilgčiodama į jį*). Labai ilgai užtrukai, Ekdali.

Jalmaras (*nežiūrėdamas į ją*). Taip, gana ilgai. (*Nusirengia apsiaustą*)

Gina ir Hedviga nori jam padėti, bet jis atstumia jas

Gina. Gal tu su Verle pavalgei?

Jalmaras (*kabina apsiaustą*). Ne.

Gina (*eidama į virtuvę*). Tai aš atnešiu pietų.

Jalmaras. Ne, nereikia, Aš dabar nevalgysiu.

Hedviga (*prieina prie Jalmaro*). Ar tau negera, tėveli?

Jalmaras. Negera? Nieko, pakenčiamai. Sunki buvo man ir Gregersui kelionė.

Gina. Nereikėjo tau, Ekdali, nes tu nepratęs.

Jalmaras. Hm, daug prie ko tenka šiame pasaulyje žmogui priprasti. (*Šiek tiek pavaikšto*) Ar buvo kas atėjęs, man nesant?

Gina. Nieko, tik tie jaunavedžiai.

Jalmaras. Jokių naujų užsakymų?

Gina. Šiandien ne.

Hedviga. Pamatysi, tėveli, rytoj bus koks nors.

Jalmaras. Gerai būtų, nes rytoj aš pasiryžęs kuo rimčiausiai imtis darbo.

Hedviga. Rytoj! Bet ar neprisimeni, kokia ryt diena?

Jalmaras. Tiesa... Taip, tai poryt. Nuo šiol viską stengsiuosi daryti pats. Noriu pats vienas visą darbą atlikti.

Gina. Bet kam to reikia, Ekdali? Tu sau tik gyvenimą apsunksinsi. Aš fotografuosiu, o tu galėsi tuomet rūpintis išradimu.

Hedviga. Ir laukine antimi, tėveli, ir vištomis, ir triušiais!..

Jalmaras. Nekalbėk man tų kvailysčių! Nuo ryt dienos aš nė kojos nekelsiu į pastoginę.

Hedviga. Taip, tėveli, bet tu žadėjai rytoj ten padaryti pramogą...

Jalmaras. Hm, tiesa. Na, tai nuo poryt. Tai praeiktajai laukinei ančiai aš mieliausiai sprandą nusukčiau!

Hedviga (*sušunka*). Laukinei ančiai!

Gina. Dar negirdėjau!

Hedviga (*purto jį*). Tėveli, tai juk mano laukinė antis!

Jalmaras. Todėl aš ir nenusuku sprando. Širdis neleidžia — dėl tavęs, Hedviga, neleidžia širdis. Bet labai jaučiu, kad turėčiau taip padaryti. Man nedera pakęsti savo namuose jokio padaro, kuris yra buvęs tose rankose.

Gina. Viešpatie dieve, dėl to, kad senelis ją gavo iš to biaurybės Peterseno...

Jalmaras (*vaikšto aplink*). Yra tam tikrų sąlygų... Kaip man pavadinti tas sąlygas? Šakysim — idealios sąlygos... tam tikri reikalavimai, kurių žmogus negali nepaisyti, nenorėdamas pakenkti savo sielai.

Hedviga (*vaikšto paskui jį*). Bet pagalvok, laukinė antis — vargšė laukinė antis!

J a l m a r a s (*sustoja*). Girdi, aš jai nieko nedarysiu dėl tavęs. Nė plaukelis nenukris jai nuo galvos... Pasakiau, kad nieko jai nedarysiu. Yra svarbesnių dalykų, kuriuos reikia atlikti. Bet dabar tu truputį išeik pasivaikščioti, Hedviga. Dabar tokia tau tinkama prieblanda.

H e d v i g a. Ne, nenoriu dabar eiti.

J a l m a r a s. Eik, man rodos. Tu taip mirkčioji, tau kenkia visi šie garai. Šioje pastogėje tvanku.

H e d v i g a. Gerai, gerai, nusileisiu virtuvės laiptais ir pasivaikščiosiu truputį. Apsiaustas ir kepurė?.. O, mano kambaryje. Tėveli... tu nieko blogo nepadarysi laukinei ančiai, kol aš būsiu išėjusi!

J a l m a r a s. Nė plunksnelė nenukris nuo jos galvos. (*Glaudžia ją prie savęs*) Tu ir aš, Hedviga... Mudu abu!.. Na, eik tik.

*Hedviga linkteli tėvams ir išeina pro virtuvę.
Jalmaras nepakeldamas akių vaikšto aplink*

Gina!

G i n a. Ką?

J a l m a r a s. Nuo ryt dienos — arba, sakykim, nuo porytdienos — aš norėčiau pats tvarkyti namų ūkio knygą.

G i n a. Ir namų ūkio knygą nori tvarkyti?

J a l m a r a s. Taip, arba bent žinoti apie pajamas.

G i n a. O dieve gink, tą greit galima padaryti.

J a l m a r a s. Nemanyčiau, nes, man rodos, tau nepaprastai ilgam užtenka pinigų. (*Sustoja ir žiūri į ją*) Kodėl taip yra?

G i n a. Todėl, kad mudviem su Hedviga labai mažai reikia.

Jalmaras. Ar tiesa, kad tėvui taip gerai moka už perrašinėjimus pas urmininką Verlę?

Gina. Nežinau, ar taip jau gerai. Ką aš galiu žinoti, kokios šitokių darbų kainos.

Jalmaras. Kiek jis maždaug gauna? Pasakyk!

Gina. Įvairiai. Apytikriai tiek, kiek jo išlaikymui reikia ir dar kišenpinigių jam lieka.

Jalmaras. Kiek reikia jo išlaikymui! Ir tu man to anksčiau nesakei!

Gina. Negalėjau pasakyti. Tu taip džiaugeisi manydamas, kad jis viską iš tavęs gauna.

Jalmaras. O jis gauna iš urmininko Verlės!

Gina. Urmininkas turi iš ko duoti.

Jalmaras. Užžiebk lempą!

Gina (*užžiebia*). Ir nežinia, ar pats urmininkas, labai gali būti ir Grobergas...

Jalmaras. Kam čia tą Grobergą kaišioji?

Gina. Aš nežinau, tik maniau...

Jalmaras. Hm!

Gina. Ir ne aš parūpinau seneliui tą perrašymo darbą. Tai juk Berta, tuo metu, kai atėjo į jo namus.

Jalmaras. Man rodos, tavo balsas virpa.

Gina (*uždeda gaubtą*). Argi?

Jalmaras. Ir rankos dreba. Gal ne?

Gina (*tvirtai*). Sakyk tiesiai, Ekdali. Ką jis tau apie mane pripasakojo?

Jalmaras. Ar tai tiesa... ar tai gali būti tiesa... kad tarp tavęs ir urmininko Verlės būta kažkokių ryšių tuo metu, kai tu tarnavai jo namuose?

Gina. Netiesa. Tada ne. Urmininkas lakstė paskui mane, tai tikrai. O ponias manė, kad tarp mūsų kažkas yra, ėmė visokius fokusus krėsti, mušė mane, grasi-
no — ir aš mečiau tarnybą.

Jalmaras. O paskui!

Gina. Paskui aš gyvenau namie. O motina... nebuvo tokia teisinga, kaip tau atrodė, Ekdali. Ji man vis įkalbinėjo tai šį, tai tą, nes urmininkas buvo jau našlys.

Jalmaras. Na, ir?

Gina. Geriausia bus, kad tu sužinosi. Jis manęs nepaleido, kol savo pasiekė.

Jalmaras (*suploja rankomis*). Ir tai mano vaiko motina! Kaip galėjai tu nutylėti tokį dalyką!

Gina. Taip, kvailai padariau. Aišku, turėjau tau seniai pasisakyti.

Jalmaras. Tučtuojau turėjai pasisakyti... Būčiau žinojęs, kokia tu.

Gina. Bene būtum tada mane vedęs?

Jalmaras. Kaip tu gali taip galvoti!

Gina. Todėl ir nedrįsau tau tąkart pasisakyti. Juk žinai, kaip aš tave buvau pamilusi. Negalėjau padaryti savęs nelaimingos...

Jalmaras (*vaikšto*). Ir tai mano Hedvigos motina! Žinoti, kad visa, ką aš savo akimis matau... (*nuspiria kėdę*) ...visi mano namai — už visa tai aš turiu būti dėkingas laimingajam pirmtakui! O, tas suvedžiotojas urmininkas Verlė!

Gina. Ar tu gailiesi tų keturiolikos—penkiolikos metų, kuriuos mudu kartu pragyvenome?

Jalmaras (*atsistoja priešais ją*). Sakyk, ar tu kasdien, kas valandą nesigailėjai, kad lyg voras apraizgei mane tuo voratinkliu? Atsakyk man! Ar tavęs negrauzė sąžinė?

Gina. Mielas Ekdali, man užteko darbo galvoti apie namus ir kasdieninius reikalus...

Jalmaras. Tai tu niekad nepažvelgei tiriamu žvilgsniu į savo praeitį?

Gina. Ne, dievaži, aš buvau beveik pamiršusi tas senas intrigas.

J a l m a r a s. O, toji buka, bejausmė ramybė! Ji mane tiesiog erzina. Pagalvok, net nesigrauzti!

G i n a. Bet dabar pasakyk tu, Ekdali — kas iš tavęs būtų buvę, jei būtum gavęs ne tokią žmoną, kaip aš?

J a l m a r a s. Ne tokią...

G i n a. Taip, nes aš visad buvau už tave kiek pastovesnė ir rimtesnė. Ir suprantama, aš juk pora metų vyresnė.

J a l m a r a s. Kas iš manęs būtų buvę!

G i n a. Juk tuo metu, kai mudu susitikome, tu gana blogais keliaisėjai. Gali nesiginti.

J a l m a r a s. Tu vadini tai blogais keliais? Nesupranti, ką reiškia žmogui, kuris įpuolęs į liūdėsį ir neviltį... ypač tokios ugingos prigimties žmogui, kaip aš.

G i n a. Tebūnie taip. Aš tau neprikaišioju, nes tu tuoj pasidarei geras vyras, kai išigijai namus ir šeimą. Dabar pas mus taip jauku ir gera, ir greit mes su Hedviga galėtume po truputį daugiau skirti maistui ir drabužiams.

J a l m a r a s. Melo pelkėje, taip.

G i n a. Oi, ko tas prakeiktas įsibrovė į šiuos namus!

J a l m a r a s. Ir man rodėsi, kad gera šiuose namuose. Bet tai buvo klaida. Man trūksta ryžto, kad galėčiau savo išradimą pateikti pasauliui. Gal jis mirs su manim, ir dėl to bus kalta tavo praeitis, Gina. Jinai pradžė jį.

G i n a (*beveik verkdamą*). Ne, nekalbėk taip, Ekdali. Aš visą savo gyvenimą stengiausi tau tik gera daryti!

J a l m a r a s. Aš klausiu — kas beliko iš šeimos galvos svajonių? Kai aš gulėdavau ant sofos ir galvodavau apie išradimą, jau tada jaučiau, kad jis iščiulps mano paskutines jėgas. Aš jaučiau, kad toji diena, kai aš gausiu į rankas patentą — toji diena bus mano atsisvei-

kinimo diena. Ir svajojau, kad tu liksi turtinga mirusio išradėjo našlė.

Gina (*šluostosi ašaras*). Ne, nekalbėk taip, Ekdali. Viešpats tesergsti mane nuo tos dienos, kai aš liksiu našlė.

Jalmaras. Ak, vis vien. Dabar jau vis tiek viskas baigta. Viskas!

Gregersas Verle atsargiai atidaro prieškambario duris ir pažvelgia į vidų

Gregersas. Ar galima įeiti?

Jalmaras. Įeik.

Gregersas (*įeina švytinčiu, patenkintu veidu ir nori jiems paduoti rankas*). Na, mano mielil.. (*žiūri čia į vieną, čia į antrą ir šnabžda Jalmarui*) Dar neįvyko?

Jalmaras (*balsiai*). Įvyko.

Gregersas. Įvyko?

Jalmaras. Aš išgyvenau pačią skaudžiausią savo gyvenimo valandą.

Gregersas. Bet, man rodos, ir pačią pakiliausią.

Jalmaras. Tuo tarpu bent praėjo.

Gina. Te dievas jums atleidžia, ponas Verle.

Gregersas (*labai nustebęs*). Bet aš nesuprantu.

Jalmaras. Ko nesupranti?

Gregersas. Toks didžiulis pasiaiškinimas... pasiaiškinimas, kuriuo gali būti grindžiamas visai naujas gyvenimo kelias... bendras gyvenimas be melo ir paslapčių...

Jalmaras. Taip, žinau, gerai žinau.

Gregersas. Aš tikėjau, kad, kai įeisiu pro duris, mane pasitiks atsinaujinimo šviesa, sklindanti iš vyro ir iš žmonos. Ir štai aš matau tik tuos prislėgtus, sunkius, liūdnius...

Gina. Taigi. (*Nuima lempos gaubtą*)

Gregersas. Jūs nenorit manęs suprasti, fru Ekdal. Ne, ne, tur būt, dar turi praeiti daug laiko... O tu, Jalmarai? Taip daug išsiaiškinęs, turėtum jaustis gavęs aukštesnį pašventinimą.

Jalmaras. Žinoma, taip ir yra. Tam tikru atžvilgiu.

Gregersas. Juk, tur būt, nėra pasaulyje tokio dalyko, kurį būtų galima palyginti — atleisti puolusiai moteriškai ir savo meile pakelti ją iki savęs.

Jalmaras. Ar tu manai, jog vyras gali tą kartųjį gėrimą taip lengvai nuryti?

Gregersas. Paprastas žmogus gal ne. Bet toks, kaip tu!.

Jalmaras. Viešpatie dieve, žinau, žinau. Bet negrink manęs, Gregersai. Matai, laiko reikia.

Gregersas. Tu labai panašus į laukinę antį, Jalmarai.

Pro prieškambario duris įeina Relingas

Relingas. Kas čia, ir vėl laukinė antis?

Jalmaras. Taip, urmininko Verlės laimikis pašautais sparnais.

Relingas. Urmininko Verlės?.. Ar jūs apie jį kalbate?

Jalmaras. Apie jį ir... apie mus visus.

Relingas (*pusbalsiu Gregersui*). Velniai jus griebtų!

Jalmaras. Ką tu ten sakai?

Relingas. Aš tik reiškiu nuoširdžiausią troškimą, kad šundaktaris nešdintųsi lauk. Jei čia liks, judu abu sunaikins.

Gregersas. Jų nesunaikinsi, ponas Relingai. Apie Jalmarą nėra ko ir kalbėti. Mes jį pažįstame. Ta-

čiau ir ji tikriausiai savo sielos gelmėse yra nuoširdi ir ja galima pasitikėti...

G i n a (*beveik verkdamą*). Geriau būtų manė palikę tokią, kokia aš buvau.

R e l i n g a s (*Gregersui*). Ar nebus įžūlu paklausti, ko gi jums reikia šiuose namuose?

G r e g e r s a s. Aš noriu padėti pagrindus tikrai santuokai.

R e l i n g a s. Tai jums rodos, kad Ekdalių santuoka tokia, kokia ji yra, nepakankamai gera?

G r e g e r s a s. Deja, tikriausiai tokia pat gera, kaip daugybė kitų. Tačiau tai dar nėra tikra santuoka.

J a l m a r a s. Tu, Relingai, niekad nesupratai idealijų reikalavimų.

R e l i n g a s. Kvailystės, mielas manol!.. Atleiskit, ponas Verle, kiek apytikriai teko jums savo gyvenime matyti tikrų santuokų?

G r e g e r s a s. Kažin ar teko bent vieną matyti.

R e l i n g a s. Ir man taip pat.

G r e g e r s a s. Tačiau man teko matyti daugybę priešingo pobūdžio santuokų. Ir turėjau progos iš arti stebėti, kaip tokia santuoka gali sužaloti abu žmones.

J a l m a r a s. Moraliniai žmogaus pamatai gali susiūbuoti. Tai yra baisiausia.

R e l i n g a s. Aš, tiesą sakant, niekad nebuvau vedęs, todėl nedirstu spręsti apie tokius dalykus. Tačiau žinau, kad santuokai priklauso ir vaikas. O vaiko jūs nelieskite.

J a l m a r a s. O!.. Hedviga! Mano vargšė Hedviga!

R e l i n g a s. Taip, teikitės nepainioti čia Hedvigos. Jūs abu suaugę žmonės, dėl dievo meilės, barkitės ir rauskitės savo santykiuose, jeigu jums patinka. Bet su Hedviga, sakau, elkitės atsargiai. Galit jai nelaimę užtraukti.

Jalmaras. Nelaimė!

Relingas. Taip, arba ji pati sau nelaimę užsitraukti gali — ir gal kitiems kartu.

Gina. Iš kurgi jūs žinote, Relingai?

Jalmaras. Bet gal jos akims nėra pavojaus?

Relingas. Tai nieko bendra su akimis neturi. Tačiau Hedviga pavojingo amžiaus. Jai gali į galvą ateiti visokių kvailysčių.

Gina. Iš tiesų, taip ir yra! Išdykauja su ugnimi virtuvėje! Sako, žaidžia gaisrą. Aš dažnai bijau, kad ji namų nepadegtų.

Relingas. Matote, aš žinojau.

Gregersas (*Relingui*). Bet kaip jūs tą paaiškinsit?

Relingas. Ji brendimo amžiuje, drauguži.

Jalmaras. Kol mergaitė turi mane!.. Kol mano galva ant pečių!..

Beldžiasi į duris

Gina. Ša, Ekdali, už durų yra žmonių. (*Šaukia*)
Prašom!

Įeina fru Serbiu su apsiaustu

Fru Serbiu. Labas vakaras!

Gina (*eidama jos pasitikti*). Tai tu, Berta!

Fru Serbiu. Taip, aš. Bet gal ne laiku užėjau?

Jalmaras. Ne, apsaugok, tokių namų pasiuntinys...

Fru Serbiu (*Ginai*). Tiesą sakant, aš nesitikėjau šiuo metu rasti namie tavo vyrus, užbėgau šiek tiek paplepėti ir atsisveikinti.

Gina. Taip?.. Tu išvažiuoji?

Fru Serbiu. Ryt anksti rytą... į Kalnų slėnį. Urmininkas išvyko šiandien popiet. (*Probėgomis Greger-sui*). Galiu perduoti nuo jo linkėjimų.

Gina. Tik pagalvok...

Jalmaras. Vadinasi, urmininkas Verlė išvyko?
O dabar jūs paskui jį?

Fru Serbiu. Taip, ką jūs į tai pasakysite, Ekdali?

Jalmaras. Pasakysiu: saugokitės!

Gregersas. Aš tau paaiškinsiu. Mano tėvas veda fru Serbiu.

Jalmaras. Veda ją!

Gina. O Berta, pagaliau!

Relingas (*virpančiu balsu*). Tur būt, netiesa?

Fru Serbiu. Taip, mielas Relingai, tikra tiesa.

Relingas. Jūs vėl norite ištekti?

Fru Serbiu. Žinoma. Verlė sutvarkė dokumentus, ir mes atšvęsim savo vestuves tyliai kalnuose, įmonėje.

Gregersas. Tai aš, kaip geras posūnis, noriu palinkėti jums laimės.

Fru Serbiu. Dėkui, jeigu jūs rimtai kalbate. Ir aš tikiuosi, kad ir Verlei, ir man tai bus laimė.

Relingas. Tikrai galit tikėtis. Urmininkas Verlė niekad nepasigeria, kiek aš žinau. Taip pat nemuša savo žmonų, kaip velionis arklių daktaras.

Fru Serbiu. O, palikite velionį Serbiu ramybėje. Ir jis turėjo gerų ypatybių.

Relingas. Bet man rodos, urmininkas Verlė turi daugiau.

Fru Serbiu. Šiaip ar taip, jis nesunaikino to, ką turi geriausio. Žmogus, kuris taip daro, pats atsako.

Relingas. Šį vakarą mudu su Molviku paūšim.

Fru Serbiu. Nereikia, Relingai. Paklauskite... dėl manęs.

Relingas. Nieko nebelieka. (*Jalmarui*) Jeigu nori, einam draugė.

Gina. Ačiū. Ekdalis nevaikšto į tokias skyles.

Jalmaras (*įpykęs, pusbalsiu*). O, tylėk tul
Relingas. Sudie, fru... Verle. (*Išėina*)

Gregersas (*kreipiasi į fru Serbiu*). Atrodo, jūs
su daktaru Relingu gana gerai pažįstami.

Fru Serbiu. Jau daug metų. Vienu tarpu galėjo
iš mūsų kas nors išeiti.

Gregersas. Jūsų laimė, kad neišėjo.

Fru Serbiu. Kurgi. Bet aš visada stengiausi ne-
pasiduoti vien išpūdžiams. Moteriškė negali būti be
atodairos.

Gregersas. O ar nebijote, kad aš galiu pranešti
savo tėvui apie šią seną draugystę?

Fru Serbiu. Žinokit, kad aš pati jam pasakiau.

Gregersas. Taip?

Fru Serbiu. Jūsų tėvas žino kiekvieną smulk-
meną, apie kurią žmonės, radę kiek pagrindo, gali šne-
kėti. Aš viską jam pasipasakojau, kai tik pastebėjau,
kad jis manimi domisi.

Gregersas. Vadinasi, jūs labai atvira.

Fru Serbiu. Aš visada buvau atvira. Tai mums,
moterims, daug parankiau.

Jalmaras. Ką tu pasakysi, Gina?

Gina. O, moterys labai skirtingos. Vienos elgiasi
vienaip, kitos kitaip.

Fru Serbiu. Taip, Gina, bet man rodos, geriau-
sia daryti taip, kaip aš padariau. Ir Verlė nenuslėpė
nieko iš savo patirties. Tai labiausiai ir surišo mudu.
Dabar jis gali šnekėti su manim taip atvirai, kaip vai-
kas. O anksčiau negalėdavo. Jisai, būdamas toks svei-
kas, gyvas vyras, visą savo jaunystę ir visus savo ge-
riausius metus girdėjo tik barimą. O dažnai būdavo ba-
rama tik dėl įsivaizduotų nusižengimų, kaip man rodos.

Gina. Čia tai tiesa.

Gregersas. Jei ponios mano šia tema kalbėtis, tai man bus geriausia išeiti.

Fru Serbiu. Dėl to galit likti. Aš nė žodžio daugiau nesakysiu. Tik norėjau, kad jūs nemanytumėte, jog aš griebiausi kokių paslapčių ar panašių apgavysčių. Gali atrodyti, kad man teko labai didelė laimė. Taip ir yra tam tikru atžvilgiu. Bet vis dėlto, aš gaunu ne daugiau, negu duodu. Aš, žinoma, jo niekad neapvilsiu. Ir tarnausiu jam, ir žiūrėsiu jį kaip niekas daugiau, ypač dabar, kai jis greit taps bejėgis.

Jalmaras. Taps bejėgis?

Gregersas (*kreipiasi į fru Serbiu*). Taip, taip, nekalbėkit čia apie tai.

Fru Serbiu. Nebėra ko slėpti, nors ir kaip jis norėtų. Jis apaks.

Jalmaras (*apstulbęs*). Apaks? Tai keista. Apaks, ir jis apaks?

Gina. Ar maža kas apanka.

Fru Serbiu. Ir galit įsivaizduoti, ką tai reiškia darbininkui žmogui. Na, aš pasistengsiu, kiek galėdama, pavaduoti jam akis. — Bet nėra laiko. Aš dabar labai užsiėmusi... Taip, jums Ekdali, aš dar turiu pasakyti, jeigu Verlė galėtų kuo nors jums būti naudingas, kreipkitės į Grobergą.

Gregersas. Nuo šito pasiūlymo Jalmaras tikriausiai atsisakys.

Fru Serbiu. Taip, anksčiau, rodosi, jis...

Giną. Taip, Berta, dabar Ekdaliui iš urmininko Verlės nieko nebereikia.

Jalmaras (*lėtai ir pabrėždamas*). Pasveikinkit nuo manęs savo būsimąjį vyrą ir pasakykit, kad artimiausiu laiku aš manau užėti pas buhalterį Grobergą...

Gregersas. Ką! Tu manai eiti?

J a l m a r a s. ...užėiti pas buhalterį Grobergą, sakau, ir pareikalauti sąskaitos, kiek aš skolingas jo viršininkui. Noriu sumokėti šią garbės skolą... ha-ha-ha. Tikrai, garbės skolą! Bet gana apie tai! Aš viską sumokėsiu, su penkiaais procentais palūkanų.

G i n a. Bet, mielas Ekdali, dievaži, juk mes neturime pinigų.

J a l m a r a s. Pasakykit savo sužadėtiniui, kad aš atsidėjęs rengiu savo išradimą. Pasakykit, kad mane tik skatina šiam įtemptam darbui troškimas atsikratyti tos kankinančios skolos. Dėl to aš darau išradimą. Visa, ką gausiu, turės būti panaudota atsikratyti jūsų būsimąjo vyro piniginės priklausomybės.

F r u S e r b i u. Šiuose namuose kažkas atsitiko.

J a l m a r a s. Taip, atsitiko.

F r u S e r b i u. Na, tai sudie. Norėjau kai ką pašnekėti su tavim, Gina, bet tegu lieka kitam kartui. Sudie.

Jalmaras ir Gregersas tylėdami atsisveikina, Gina palydi fru Serbiu iki durų

J a l m a r a s. Neperženk slenksčio, Gina!

Fru Serbiu išeina. Gina uždaro duris

J a l m a r a s. Matai, Gregersai, nusikračiau ta slepiančią skolą našta.

G r e g e r s a s. Ar šiaip ar taip — greitai.

J a l m a r a s. Man rodos, aš korektiškai laikiausi.

G r e g e r s a s. Tu esi toks, koku aš tave visad laikiau.

J a l m a r a s. Tam tikrais atvejais neįmanoma laikytis idealiųjų reikalavimų. Riesta man darosi kaip šeimos galvai. Supranti, ne juokai neturtingam žmogui ilgiems metams užsitraukti tokią skolą, kurią, taip sa-

kant, jau užmaršties dulkės apklojo. Bet man vis tiek; žmogus manyje taip pat reikalauja savo teisių.

Gregersas (*uždeda ranką ant jo peties*). Mielas Jalmarai... argi negerai, kad aš atėjau?

Jalmaras. Taip.

Gregersas. Ar ne gerai, kad tau paaiškėjo visos aplinkybės?

Jalmaras (*kiek nekantriai*). Tai, žinoma, gerai. Tačiau vienas dalykas pažeidžia mano teisingumo jausmą.

Gregersas. Koksai?

Jalmaras. Tai yra... bet aš nežinau, ar galiu nesivaržydamas kalbėti apie tavo tėvą.

Gregersas. Į mane nekreipk dėmesio.

Jalmaras. Na, gerai. Matai, man nelengva pagalvojus, kad dabar ne aš, o jis įgyvendina tikrąją santuoką.

Gregersas. Bet kaip tu gali taip sakyti!

Jalmaras. O vis dėlto taip yra. Tavo tėvas ir fru Serbiu savo santuoką grindžia visišku pasitikėjimu, grindžia pilnu ir būtinu atvirumu iš abiejų pusių. Jie vienas nuo antro nieko neslepia. Jie neturi jokių paslapčių. Jiedu vienas antram yra atleidę visas nuodėmes, jei galima taip išsireikšti.

Gregersas. Ir kas iš to?

Jalmaras. Bet juk viskas sutampa. Kaip tu pats sakei, tokie dalykai kaip tik būtini tikrajai santuokai įgyvendinti.

Gregersas. Bet jie visai kitokio pobūdžio, Jalmarai. Argi tu gali lyginti save ar ją su jais abiem... Supranti mane.

Jalmaras. Bet aš negaliu nusikratyti minties, kad visa tai kažkuo įžeidžia mano teisingumo jausmą. Kaip tik atrodo, kad nėra jokios teisybės pasaulyje.

G i n a. Oi ne, Ekdali, dievaži, taip nekalbėk.

G r e g e r s a s. Hm, nesiginčykim.

J a l m a r a s. Antra vertus, čia lyg galima įžiūrėti visa tvarkantį likimo pirštą. Jis apaks.

G i n a. O, tai dar nelabai aišku.

J a l m a r a s. Visai aišku. Šiaip ar taip, nereikia tuo abejoti. Juk tik šitas faktas ir rodo teisingąjį atpildą. Jis kadaise buvo apakinęs juo pasitikintį artimąjį...

G r e g e r s a s. Deja, jis daug ką buvo apakinęs.

J a l m a r a s. Ir štai ateina nepermaldaujamas, paslaptingas atpildas ir pareikalauja paties urmininko akių.

G i n a. Kaip tu gali kalbėti tokias baisybes! Man darosi baugu.

J a l m a r a s. Kartais naudinga įsigilinti ir į tamsiąsias gyvenimo puses.

H e d v i g a su kepure ir apsiaustu, linksma ir uždususi, įeina pro prieškambario duris

G i n a. Jau grįžai?

H e d v i g a. Taip. Nenoriu daugiau vaikščioti. Ir kaip tik gerai, nes sutikau kai ką tarpduryje.

J a l m a r a s. Vėl toji fru Serbiu.

H e d v i g a. Taip.

J a l m a r a s (*vaikšto po kambarį*). Norėčiau tikėti, kad tu ją matei paskutinį kartą.

Tyla

H e d v i g a (tiriamu žvilgsniu žiūri čia į vieną, čia į antrą, tartum norėdama suprasti jų nuotaikas. Paskui meilindamasi eina prie Jalmaro). Tėveli.

J a l m a r a s. Na, ką pasakysi, Hedviga?

H e d v i g a. Fru Serbiu man kai ką atnešė.

J a l m a r a s (*sustoja*). Tau?

Hedviga. Taip, rytdienos proga.

Gina. Berta tai dienai tau visuomet ką nors dovanoja.

Jalmaras. O kas ten?

Hedviga. Ne, dabar negalima žiūrėti, ryt anksti rytą mamytė man jį turi paduoti į lovą.

Jalmaras. Ak, vis tos paslaptys, kurių man negalima žinoti!

Hedviga (*skubiai*). Ne, gali parodyti. Tai didelis laiškas. (*Išima laišką iš apsiausto kišenės*)

Jalmaras. Ir laiškas?

Hedviga. Taip, tai tik laiškas. Kas kita bus, tur būt, vėliau. Bet pagalvok — laiškas! Aš niekad nesu gavęs laiško. O ant jo parašyta „freken“. (*Skaito*) „Freken Hedvigai Ekdal“. Pagalvok, tai aš!

Jalmaras. Parodyk man tą laišką.

Hedviga (*paduoda jam*). Pažiūrėk.

Jalmaras. Tai urmininko Verlės braižas.

Gina. Ar tu esi tikras, Ekdali?

Jalmaras. Pati pažiūrėk.

Gina. Manai, aš suprantu?

Jalmaras. Hedviga, ar galiu atplėsti voką... Ir perskaityti?

Hedviga. Žinoma, jeigu nori.

Gina. Ne, ne šį vakarą, Ekdali. Juk jis skirtas rytdienai.

Hedviga (*tyliai*). O, tegu perskaito! Ten tikriausiai kas nors gero, tėvas pralinksms, ir čia vėl bus smagu.

Jalmaras. Tai atplėsti?

Hedviga. Taip, prašom, tėveli. Įdomu, kas ten parašyta!

Jalmaras. Gerai. (*Atplėšia voką, išima iš jo popierių, perskaito jį ir atrodo sumišęs*) Ką tai reiškia?

Gina. Kas ten parašyta?

Hedviga. Oi tėveli, pasakyk!

Jalmaras. Nutilkit. (*Dar kartą perskaito, išblykšta, bet susivaldęs sako*) Tai dovanojimo raštas, Hedviga.

Hedviga. Pagalvok tik! Ką gi aš gaunu?

Jalmaras. Skaityk pati.

Hedviga prieina prie lempos ir skaito

(*Pusbalsiu, gniauždamas kumštį*). Akys! Akys!.. Ir dar tas raštas!

Hedviga (*pertraukia skaitymą*). Bet man atrodo, kad čia tėvukui.

Jalmaras (*paima iš jos raštą*). Gina, ar tu supranti?

Gina. Aš nieko nežinau. Pasakyk.

Jalmaras. Urmininkas Verlé rašo Hedvigai, kad jos senajam tėvukui nebereikės vargintis perrašinėjimai, kad nuo šiol jis gaus iš kontoros po šimtą kronų kas mėnuo.

Gregersas. Aha!

Hedviga. Šimtą kronų, mama! Aš skaičiau.

Gina. Tai gerai tėvukui.

Jalmaras. ...šimtą kronų, kol jam reikės... tai yra, iki mirties.

Gina. Dabar jis, vargšas, aprūpintas.

Jalmaras. Bet toliau. Tu dar neperskaitei, Hedviga. Toliau toji dovana pereina tau.

Hedviga. Man! Visa?

Jalmaras. Jis rašo, kad tau užtikrintos tos įplaukos visam gyvenimui. Girdi, Gina?

Gina. Taip, girdžiu.

Hedviga. Pagalvok, kiek aš gausiu pinigų! (*Purto* //) Tėveli, tėveli, ar tu nesidžiaugi?..

Jalmaras (*išsisukdamas*). Ar nesidžiaugiu! (*Vaikš-*

to po kambarį) O, kokios perspektyvos — kokios perspektyvos man atsiveria! Tai Hedvigą jis taip gausiai apdovanoja!

Gina. Juk Hedvigos gimimo diena...

Hedvig a. Vis tiek tu viską gausi, tėveli! Supranti, kad tuos pinigus atiduosiu tau ir mamai.

Jalmaras. Mamai! Taigi!

Gregersas. Jalmarai, čia tau spąstai.

Jalmaras. Manai, vėl spąstai?

Gregersas. Kai jis rytą čia buvo, pasakė man: Jalmaras Ekdalis ne toks žmogus, kaip tu įsivaizduoji.

Jalmaras. Ne toks žmogus!..

Gregersas. Pamatysi tu, pasakė jis.

Jalmaras. Pamatysi, ar mane galima pinigais pirktil..

Hedvig a. Bet, mama, ką tai reiškia?

Gina. Išeik ir nusirenk.

Hedvig a beveik verkdamą išeina pro virtuvės duris

Gregersas. Taip, Jalmarai, dabar pasirodys, kas teisus — jis ar aš.

Jalmaras (*pamažu perplėšia popierių, abudu gabalus padeda ant stalo ir sako*). Štai mano atsakymas.

Gregersas. Aš to ir tikėjau.

Jalmaras (*prieina prie Ginos, stovinčios šalia krosnies, ir sako dusliu balsu*). Jokių paslapčių daugiau. Jei tavo ryšiai su juo baigėsi, kai tu, kaip sakai, labai prisirišai prie manęs, kodėl jis tada sudarė sąlygas mums susituokti?

Gina. Tikriausiai tikėjosi, kad galės ir šiuose namuose lankytis.

Jalmaras. Tik dėl to? Argi jis nebijojo, kad gali kas atsitikti?

G i n a. Nesuprantu, ką tu turi galvoje?

J a l m a r a s. Aš noriu žinoti, ar tavo vaikas turi teisę gyventi po mano stogu.

G i n a (*žaibuodama akimis, atkakliai žiūri į jį*). Ir tu klausai šito!

J a l m a r a s. Tu turi man atsakyti: ar Hedviga mano ar... Nal

G i n a (*žiūri į jį šaltai ir priešišškai*). Nežinau.

J a l m a r a s (*nežymiai virpa*). Nežinai!

G i n a. Kaip aš galiu žinoti? Tokia būdama...

J a l m a r a s (*ramiai nusigręždamas nuo jos*). Man nebėra kas veikti šiuose namuose.

G r e g e r s a s. Apsigalvok, Jalmarai!

J a l m a r a s (*velkasi apsiaustą*). Tokiam žmogui, kaip aš, nebėra ko daugiau galvoti.

G r e g e r s a s. O, čia reikia neapsakomai daug pagalvoti. Jūs visi trys turite likti kartu, jeigu tu nori pakilti iki didžiojo, visa atleidžiančio pasiaukojimo.

J a l m a r a s. Nenoriu. Niekad, niekad! Kur mano kepurėl (*Ima kepurę*) Mano namai sugriuvo. (*Pravirskta*) Gregersai, aš nebeturiu vaiko!

H e d v i g a (*atidariusi virtuvės duris*). Ką tu pasakei! (*Eina prie jo*) Tėveli, tėveli!

G i n a. Štai tau!

J a l m a r a s. Nelisk prie manęs, Hedviga! Šalin! Aš negaliu tavęs pakęsti. O, tos akys... Sudie. (*Nori eiti pro duris*)

H e d v i g a (*stipriai įsikimba į jį ir balsiai šaukia*). Oi, nel Nepalik manęs!

G i n a (*šaukia*). Pažvelk į mergaitę, Ekdali! Pažvelk į mergaitę!

J a l m a r a s. Nenoriu! Negaliu! Aš turiu išeiti... šalin iš čia! (*Ištrūksta iš Hedvigos ir išeina*)

Hedviga (*sumišusiu žvilgsniu*). Jis mus paliko, mama! Jis mus paliko! Jis niekad nebegriš.

Gina. Tik neverk, Hedviga. Tėvelis dar griš.

Hedviga (*kūkčiodama krinta į sofą*). Ne, ne, jis niekada nebegriš pas mus.

Gregersas. Tikėkit, fru Ekdal, aš norėjau tik gero.

Gina. Gal būt, bet vis dėlto tegu jums dievas atleidžia.

Hedviga (*guli ant sofos*). O, man rodos, kad aš numirsiu! Ką aš jam padariau? Mama, sugrąžink jį vėl!

Gina. Taip, taip, tik nurimk, aš nueisiu ir pasižiūrėsiu, kur jis. (*Velkasi apsiaustą*) Gal pas Relingą nuėjo. Bet tu gulėk čia ir nekauk. Pažadi?

Hedviga (*verkia pasikūkčiodama*). Gerai, aš neverksiu, kad tik sugrįžtų tėvelis.

Gregersas (*išeinančiai Ginai*). Ar ne geriau leisti jam vienam iškovoti savo skausmo kovą iki galo?

Gina. Galės ir paskui. Pirmiausia mes turim vaiką apraminti. (*Išeina*)

Hedviga (*atsisėda ir nusišluosto ašaras*). Dabar pasakykit, kas čia atsitiko? Kodėl tėvas nenori nė matyti manęs?

Gregersas. Neklausinėkit, kol nebūsit didelė ir suaugusi.

Hedviga (*kūkčioja*). Bet aš negaliu taip kankintis, kol užaugsiu. Aš jau žinau, kas yra. Gal aš netikra tėvelio duktė.

Gregersas (*neramiai*). Kaip tai galėjo būti?

Hedviga. Mama galėjo mane rasti. Ir dabar, tur būt, tėvelis sužinojo. Aš skaičiau apie tokius dalykus.

Gregersas. Na, o jeigu taip būtų...

Hedviga. Man rodos, jis vis tiek taip pat galėtų mane mylėti. Netgi labiau. Laukinę antį mums juk irgi atsiuntė dovanų, o mes vis dėlto ją labai mylime.

Gregersas (*sukdamas kitur*). Taip, laukinę antį, tiesa! Pakalbėkim truputį apie laukinę antį, Hedviga.

Hedviga. Vargšė laukinė antis! Jos jis irgi nenėčia ir matyti nenori. Tik pagalvokit, jis norėjo jai sprandą nusukti!

Gregersas. Ne, to jis tikriausiai nepadarys.

Hedviga. Taip, bet sakė. Ir man rodos, kad jis labai negražiai pasielgtų. Aš kas vakaras meldžiuosi už laukinę antį ir prašau, kad apsaugotų ją nuo mirties ir visokių nelaimių.

Gregersas (*žiūri į ją*). Jūs meldžiatės vakarais?

Hedviga. Taip.

Gregersas. Kas jus įpratino melstis?

Hedviga. Aš pati, nes kartą tėvelis susirgo ir jam dėjo ant kaklo dėles, tada jis pasakė, kad kovoja su mirtimi.

Gregersas. Na ir?

Hedviga. Tada aš guldama ėmiau kalbėti už jį maldą. Nuo tada ir meldžiuosi.

Gregersas. Ir dabar meldžiatės už laukinę antį.

Hedviga. Man pasirodė, kad geriau į maldą įtraukti ir laukinę antį, nes ji pradžioje buvo tokia ligota.

Gregersas. O rytais irgi meldžiatės?

Hedviga. Rytais ne.

Gregersas. O kodėl?

Hedviga. Rytą juk būna šviesu ir nėra ko bijoti.

Gregersas. Ir tai laukinei ančiai, kurią jūs taip mylite, tėvas norėjo sprandą nusukti.

Hedviga. Ne, jis tik pasakė, kad mieliausiai nusuktų ančiai sprandą, bet pasigailėsiąs dėl manęs. Labai gražiai pasielgė tėvelis.

Gregersas (*eidamas arčiau jos*). O jei jūs laisva valia paaukotumėt laukinę antį jam?

Hedviga (*atsistoją*). Laukinę antį!

Gregersas. Jeigu jūs paaukotumėte jam didžiausią savo brangenybę?

Hedviga. Manot, tai padėtų?

Gregersas. Pabandykit, Hedviga.

Hedviga (*tyliai, žvilgančiomis akimis*). Taip, pabandysiu.

Gregersas. Ir manot, kad jums užteks drąsos?

Hedviga. Aš paprašysiu tėvuką nušauti laukinę antį.

Gregersas. Padarykite taip. Bet savo motinai neskaukite nė žodžio.

Hedviga. Kodėl ne?

Gregersas. Ji mūsų nesupras.

Hedviga. Laukinę antį? Pabandysiu ryt rytą.

(*Sugrįžta Gina, Hedviga puola prie jos*)

Radai jį, mama?

Gina. Ne, tik sakė, kad jis buvęs pas Relingą ir jiedu kartu išėję.

Gregersas. Tikrai?

Gina. Taip, sargienė matė. Ir Molvikas kartu išėjęs.

Gregersas. Ir dabar, kai jo sielai taip reikėjo pakovoti vienuoje...

Gina (*nusirengia apsiaustą*). Taip, vyrai įvairūs. Dievai žino, kur nutempė jį Relingas! Aš buvau nulėkusi pas madam Eriksen, bet ten jų nėra...

Hedviga (*rydama ašaras*). O jei jis visai nebegriš!

G r e g e r s a s. Grįš. Rytoj aš jam pranešiu vieną žinią, ir pamatysi, kaip jis sugrįš. Miegok ramiai, Hedviga. Labanakt. (*Išeina*)

H e d v i g a (*kūkčiodama puola Ginai ant kaklo*). Mama, mama!

G i n a (*glosto jai nugarą ir dūsauja*). Ak, ak, tiesą sakė Relingas. Štai kas atsitinka, kai pamišę žmonės len-da su savo intriguojančiais reikalavimais.

PENKTASIS VEIKSMAS

Jalmaro Ekdalio atelje. Niūrus, šaltas rytas. Dideli pastogės stiklai apdrėbti stambiais šlapio sniego kąsniais. Gina įeina iš virtuvės su prikyšte, šluota ir dulkių skepeta nešina, ir eina į gyvenamąjį kambarį. Tuo metu iš priemenės tekina įbėga Hedviga

Gina (*sustoja*). Na?

Hedviga. Mama, man rodos, kad jis žemai, pas Relingą...

Gina. Matai kaip!

Hedviga. Sargienė sakė, kad Relingas, grįždamas naktį, parsivedė du.

Gina. Aš taip ir maniau.

Hedviga. Bet kas iš to, jeigu jis nenori ateiti pas mus.

Gina. Bent aš nusileisiu žemyn ir pasikalbėsiu su juo.

Senasis Ekdalis, su chalatu ir šlepetėmis, užsidedęs pypkę, įeina iš savo kambario

Ekdalis. Jalmarai... Jalmaro nėra namie?

Gina. Ne, jis išėjęs.

Ekdalis. Taip anksti? Ir per tokią pūgą? Ką gi, galiu ir vienas savo rytinį pasivaikščiojimą atlikti.

Atstumia pastoginės duris. Hedviga padeda jam. Jis įeina į vidų. Hedviga uždaro duris

Hedviga (*pusbalsiu*). Tik pagalvok, mama, kas bus, kai vargšas tėvukas sužinos, kad tėvelis žada mus palikti!

Gina. Nešnekėk. Tėvukas neturi žinoti. Laimė, kad jo vakar per visą tą triukšmą nebuvo namie.

Hedviga. Taip, bet...

Ieina Gregersas

Gregersas. Na? Ar radote jo pėdsakus?

Gina. Sako, kad jie žemai, pas Relingą.

Gregersas. Pas Relingą! Ar jis tikrai buvo su tais žmonėmis išėjęs?

Gina. Tur būt.

Gregersas. Bet jam taip reikia vienumos, kad galėtų rimtai susikaupti...

Gina. Bepiga jums kalbėti.

Ieina Relingas

Hedviga (*kreipdamasi į jį*). Ar pas jus tėvelis?

Gina (*tuo pat metu*). Ar pas jus?

Relingas. Žinoma, pas mane.

Hedviga. Ir jūs mums nieko nesakėt!

Relingas. Taip, aš ga-alvijas. Bet pirmiau aš turėjau suvaldyti kitą ga-alviją, tą demoniškąjį, žinoma, o paskui aš taip užmigau, kad...

Gina. Ką šiandien sako Ekdalis?

Relingas. Nieko nesako.

Hedviga. Ar jis visai nekalba?

Relingas. Nė žodžio.

Gregersas. Taip, taip. Aš gerai suprantu.

Gina. O ką jis veikia?

Relingas. Guli ant sofos ir knarkia.

Gina. Taip? Ekdalis smarkiai knarkia.

Hedviga. Jis miega? Ir gali miegoti?

Relingas. Kuo puikiausiai.

Gregersas. Suprantama, po visos tos dvasios kovos, kuri jį taip iškankino...

Gina. Be to, jis nepratęs naktimis šlaistytis.

Hedviga. Gal ir gerai, mama, kad jis išsimiegos.

Gina. Ir aš taip manau. Todėl ir neverta jo per anksti kelti. Dėkui jums, Relingai. Dabar pirmiausia reikia namus aptvarkyti, o paskui... Eikš, padėk man, Hedviga.

Gina ir Hedviga išeina į gyvenamąjį kambarį

Gregersas (*kreipiasi į Relingą*). Ar galit jūs man paaiškinti tą dvasinį sukrėtimą, kurį dabar pergyvena Jalmaras Ekdalis?

Relingas. Aš nepastebėjau, kad jis pergyventų kokį dvasinį sukrėtimą.

Gregersas. Ką! Tokioje kryžkelėje, kai visas jo gyvenimas įgavo naują pagrindą?.. Kaip jūs galit galvoti, kad tokia asmenybė, kaip Jalmaras...

Relingas. Asmenybė? Jis! Jeigu jis ir turėjo kada nors duomenų tokios rūšies nenormalumui, kurį jūs vadinate asmenybe, tai jie dar jaunystės metais buvo išrauti su visomis šaknimis ir atžalomis. Tikėkit manim.

Gregersas. Keista būtų. Jis užaugo tokioje meilės pilnoje aplinkoje.

Relingas. Tarp tų dviejų užsidariusių, isteriškų senmergių?

Gregersas. Aš noriu jums pasakyti, kad tai buvo moterys, kurios niekad nepamiršdavo idealiųjų reikalavimų... Taip, dabar jūs vėl imsit šaipytis iš manęs.

Relingas. Ne, visai nenusiteikęs. Tarp kitko, esu gerai informuotas. Jau nemaža retorikos teko man girdėti apie tas jo „dvi dvasiškas motinas“. Tačiau aš nematau, kad jis joms už tai būtų labai dėkingas. Ekdalio

nelaimė, kad jis savo aplinkoje paprastai būdavo laikomas šviesuliu...

Gregersas. O ar jis toks nėra? Aš turiu galvoje, sielos gilumą.

Relingas. Aš nieko panašaus nepastebėjau. Kad jo tėvas tuo tikėjo... tegu sau. Senasis leitenantas visą gyvenimą buvo asilas.

Gregersas. Visą gyvenimą jis buvo kūdikiškos sielos žmogus, bet jūs to nesuprantate.

Relingas. Gerai, gerai! Kai mielas, švelnusis Jalmaras tapo, taip sakant, studentu, tuojau ir draugai ėmė jį laikyti dideliu ateities šviesuliu. Gražus jis buvo, patrauklus — raudonas, skaistus, toks, kokius jaunos panelės mėgsta, kadangi jis greit užsidegdavo, o jo balsas visų širdis pavergdavo. Be to, jis puikiai sugebėjo deklamuoti kitų žmonių eiles ir kitų žmonių mintis...

Gregersas (*pasipiktinęs*). Ir jūs taip kalbate apie Jalmarą Ekdalį?

Relingas. Taip, jums leidus, šitaip iš vidaus atrodo jūsų stabas, prieš kurį jūs gulite kniūbsčias.

Gregersas. Man rodos, aš dar ne visai aklas.

Relingas. Nedaug betrūksta. Nes ir jūs esate ligonis.

Gregersas. Čia jūs teisus.

Relingas. Taigi. Ir jūsų liga komplikauta. Pirmiausia sunki teisingumo karštligės forma, o paskui, dar blogiau — jūs sergate garbinimo manija, jums būtinai reikia kuo nors žavėtis, o ne rūpintis savais reikalais.

Gregersas. Žinoma, man tenka ieškoti ne savų.

Relingas. Tačiau jūs smarkiai klystate, žiūrėdami į tuos stebuklinguosius gyvius, kurie, jums atrodo, yra aplinkui. Su savo idealiaisiais reikalavimais jūs vėl

pataikėte į vargšo trobelę. Šiuose namuose gyvena nepasiturį žmonės.

Gregersas. Jeigu jūs apie Jalmarą Ekdalį taip blogai manote, tai koks jums malonumas nuolat su juo bendrauti?

Relingas. Viešpatie dieve, juk aš esu, taip sakant, šioks toks daktaras, dėl to turiu rūpintis tais vargšais ligoniais, su kuriais gyvenu vienuose namuose.

Gregersas. Žiūrėkite! Tai Jalmaras Ekdalis irgi ligonis?

Relingas. Deja, beveik visi žmonės ligoniai.

Gregersas. O kaip jūs gydote Jalmarą?

Relingas. Įprastu būdu. Aš stengiuosi jame palaikyti gyvenimo melą.

Gregersas. Gyvenimo melą? Ar aš gerai nugirdau?..

Relingas. Taip, aš pasakiau, gyvenimo melą. Juk, matote, gyvenimo melas yra stimuliuojantis principas.

Gregersas. Ar galiu pasiklausti, į kokį gyvenimo melą įveltas Jalmaras?

Relingas. Ne, ačiū, šundaktariui tokių paslapčių aš neišdavinėju. Jūs galite jį man dar labiau suniokoti. Bet mano metodas geras. Aš jį naudoju ir Molviką gydymas. Aš jį padariau „demonišku“. Tai tas arkliukas, ant kurio jį pasodinau.

Gregersas. Ar jis ne demoniškas?

Relingas. Ką, po velnių, reiškia demoniškas? Iš tikrųjų tai kvailystė, kurią turėjau išrasti jo gyvybei palaikyti. Jei to nebūčiau padaręs, tai tas vargšas geraširdis žmogus būtų žuvęs jau prieš daug metų, save paniekinęs ir netekęs vilties. O senasis leitenantas! Jis, tiesą sakant, pats rado būdą kaip pasigydyti.

Gregersas. Leitenantas Ekdalis? O ką jis?

Relingas. Kaip jums atrodo, kad jis, lokių me-

džiotojas, tamsioje pastoginėje medžioja triušius? Pasaulyje nėra laimingesnio medžiotojo, kaip tas senis, besisukiojās ten, tarp visų tų rakandų. Tos keturios—penkios kalėdų eglutės, kurias jis ten turi pasikišęs, jam atstoja visą didžiulę, gyvą Kalnų slėnio girią. Gaidys ir vištos jam yra tetervinai pušų viršūnėse, o triušiai, kurie šokinėja pastoginės asloje, tai lokiai, su kuriais kovoja senukas, pripratęs prie plačių erdvių.

Gregersas. Taip, vargšas senasis leitenantas Ekdalis. Jis turėjo atsisakyti savo jaunystės idealų.

Relingas. Bet, ponas Verle jaunesnysis, kol nepamiršau: nevirtokite to svetimžodžio idealai. Mes juk turime gerą norvegišką žodį: melas.

Gregersas. Manot, kad šiedu dalykai giminiški?

Relingas. Panašiai kaip tifas ir šiltinė.

Gregersas. Daktare Relingai, aš nenurimsiu, kol nebūsiu išvadavęs Jalmaro iš jūsų nagų!

Relingas. Tuo blogiau bus jam. Atimkit iš eilinio žmogaus gyvenimo melą, jūs kartu atimsit jam laimę. (*Kreipiasi į Hedvigą, kuri įeina iš gyvenamojo kambario*) Na, laukinių ančių mamyte, dabar aš nusileisiu žemyn ir pasižiūrėsiu, ar tėveliukas tebeguli ir tebegalvoja apie savo nuostabųjį išradimą. (*Išeina*)

Gregersas (*artinasi prie Hedvigos*). Aš matau iš jūsų akių, kad tai dar neįvyko.

Hedviga. Kas? A, laukinė antis. Ne.

Gregersas. Tur būt, pritrūko drąsos, kai reikėjo įvykdyti.

Hedviga. Visai ne. Bet kai aš šįryt nubudau ir ėmiau galvoti, ką mes kalbėjom, man pasidarė labai keista.

Gregersas. Keista?

Hedviga. Taip, pati nežinau... Vakar vakare, tuoj pat, kai pakalbėjom, man rodėsi, jog bus puiku. O šian-

dien, kai išmiegojau ir vėl pergalvojau, man pasirodė, kad tai niekai.

Gregersas. O ne, ne veltui jūs užaugote tokioje aplinkoje. Jūs daug ko netekote.

Hedviga. Man tai nesvarbu, kad tik tėvelis sugrįžtų...

Gregersas. O, kad pažvelgtumėt jūs į tai, kas įprasmina gyvenimą, jei pajustumėt tikrą, linksną, drąsų pasiaukojimo ryžtą, tada pamatytumėte, koksai jis sugrįžtų pas jus. Bet aš dar tikiu jumis, Hedviga. *(Išėina)*

Hedviga vaikšto po kambarį, paskui nori eiti į virtuvę. Tuo metu pasibeldžia iš vidaus į pastoginės duris. Hedviga prieina ir praveria. Įeina senasis Ekdalis, ir Hedviga vėl užstumia duris

Ekdalis. Hm, nelabai malonu taip vaikščioti vienam iš ryto.

Hedviga. Ar nenori pamedžioti, tėvuk?

Ekdalis. Šiandien oras netinkamas. Taip tamsu, kad po kojom vos gali įžiūrėti.

Hedviga. Ar nenorėtum kartais ką kitą pamedžioti, ne triušius?

Ekdalis. O argi triušiai negeri?

Hedviga. Taip, bet laukinės antys?

Ekdalis. Oho, ar tu bijai, kad aš tavo laukinę antį nenušaučiau? Niekad gyvenime! Niekad!

Hedviga. Tu tikriausiai nesugebėtum. Juk, sako, sunku šaudyti laukines antis.

Ekdalis. Nesugebėčiau? Tai jau.

Hedviga. O kaip tu pradėtum, tėvuk — aš nesa-kau, kad mano laukinę antį, bet kitas?

Ekdalis. Stengčiausi pataikyti joms po krūtine. Reikia šauti priešais plunksnas, ne paplunksniui — su-pranti?

Hedviga. Ir jos miršta tada?

Ekdalis. Taip, žinoma, miršta — jeigu tik teisingai šauni. Hm... Reikia eiti į savo kambarį ir apsitvarkyti. Hm... suprantu, hm. (*Eina į savo kambarį*)

Hedviga kiek lukteri, žvilgčiodama į kambario duris, prieina prie lentynos, pasistiebia ant pirštų, pasiima nuo lentynos dvivamzdį pistoletą ir žiūri į jį. Gina įeina iš gyvenamojo kambario su šluota ir dulkių skuduru. Hedviga skubiai ir nepastebėta padeda į vietą pistoletą

Gina. Hedviga, nestovinėk ir nesirausk po tėvo daiktus.

Hedviga (*nueina nuo lentynos*). Aš norėjau tik patvarkyti.

Gina. Geriau nueik į virtuvę ir pažiūrėk, ar kava dar neataušus. Eidama žemyn, noriu pasiimti padėklą su kava.

Hedviga išeina. Gina pradeda šluoti ir tvarkyti kambarį

Po kiek laiko nedrąsiai atsidaro priemenės durys ir į vidų pažvelgia Jalmaras Ekdalis. Jis su apsiaustu, bet be kepurės, nesiprausęs, susivėlusiais, nešukuotais plaukais. Akys mieguistos ir apsiblausios

Gina (*sustoja, rankoje laikydama šluotą, ir žiūri į jį*). O, nejaugi, Ekdali — vis dėlto grįžai?

Jalmaras (*įeina ir atsakinėja dusliu balsu*). Grįžau... kad pranykčiau tą pačią akimirką.

Gina. Taip, taip, žinoma. Bet, vąjėzau, kaip tu atrodei!

Jalmaras. Atrodau?

Gina. Ir tavo gražusis žieminis apsiaustas! Kliuvo ir jam.

Hedviga (*virtuvės tarpduryje*). Mama, ar nereikia... (*Pastebi Jalmarą, iš džiaugsmo balsiai sušunka ir bėga pas jį*) O tėveli, tėveli!

Jalmaras (*nusigręžia ir moja rankomis*). Šalin, šalin, šalin! (*Ginai*) Sakau, varyk ją šalin!

Gina (*pusbalsiu*). Eik į gyvenamąjį kambarį, Hedviga.

Hedviga tyliai išeina

Jalmaras (*skubėdamas ištraukia stalo stalčių*). Noriu pasiimti savo knygas. Kur mano knygos?

Gina. Kokios knygos?

Jalmaras. Nagi, mano moksliniai veikalai... technikos žurnalai, kurių man reikia išradimui.

Gina (*ieško lentynoje*). Ar šie, neįrišti?

Jalmaras. Taip, šitie.

Gina (*padeda ant stalo krūvą sąsiuvinių*). Gal Hedviga tau išpiaustys?

Jalmaras. Nereikia jų piaustyti.

Trumpa pertrauka

Gina. Vis dėlto palieki mus, Ekdali?

Jalmaras (*rausiasi po knygas*). Man rodos, savaimė aišku.

Gina. Taip, taip.

Jalmaras (*užsidegęs*). Juk negaliu aš čia gyventi ir kasdien jausti, kaip varsto man širdį.

Gina. Teatleidžia tau dievas, kad tu gali apie mane taip blogai galvoti.

Jalmaras. Įrodykl..

Gina. Geriau tu įrodyk.

Jalmaras. Kai tokia tavo praeitis? Yra tam tikrų reikalavimų — aš linkęs juos vadinti idealiais reikalavimais...

G i n a. O senelis? Kas iš jo liks, vargšo?

J a l m a r a s. Aš žinau savo pareigas. Bejėgis senelis kelsis su manim. Aš eisiu į miestą ir įsitaisysiu... Hm... *(Dvejodamas)* Ar nerado kas mano kepurės laiptuose?

G i n a. Ne. Ar kepurę pametei?

J a l m a r a s. Naktį grįždamas aš buvau tikriausiai su kepure. Jokios abejonės. O širynt neberadau jos.

G i n a. Vajėzau, kur tu šiąnakt buvai su tais valkatomis?

J a l m a r a s. Neklausinėk manęs neesminių dalykų. Manai, aš taip nusiteikęs, kad galiu prisiminti smulkmenas?

G i n a. Kad nebūtum tik peršalęs, Ekdali. *(Išeina į virtuvę)*

J a l m a r a s *(pusbalsiu, piktai kalba pats su savim, kraustydamas stalo stalčių)*. Niekšas esi, Relingai! Sukčius esi! Biaurus suvedžiotojas! — Kad rasčiau ką, kas iš pasalų tave nudėtų! *(Atideda į šalį keletą senų laiškų, randa vakar perplėštą popierių, paima jį ir žiūri į galus. Ginai įeinant, skubiai padeda juos)*

G i n a *(padeda ant stalo kavos padėklą)*. Štai lašelis šiltos kavos, jei nori. O čia sumuštiniai ir šiek tiek sūdytos mėsos.

J a l m a r a s *(žvilgtelį padėklą)*. Sūdytos mėsos? Nė kąsnio po šiuo stogu! Tiesą sakant, tai aš jau beveik dvidešimt keturios valandos kaip nieko stipresnio nesu valgęs, bet nesvarbu. Mano užrašai! Mano pradėti rašyti gyvenimo atsiminimai! Kur man rasti savo dienyną ir savo svarbiuosius raštus? *(Kažkas atidaro duris iš gyvenamojo kambario, bet atsitraukia)* Ir vėl ji čia!

G i n a. Taip, viešpatie dieve, kurgi bus vaikas.

J a l m a r a s. Išeik. *(Pasitraukia, H e d v i g a išsigandusi įeina į atelį)*

Jalmaras (laikydams ranką ant durų rankenos, sako Ginai): Paskutiniąsias akimirkas, kurias praleidžiu savo buvusiuose namuose, noriu būti be svetimųjų... (Eina į gyvenamąjį kambarį)

Hedviga (prišokusi prie motinos, tyliai virpančiu balsu klausia). Ar tai aš?

Gina. Pabūk virtuvėje, Hedviga. Arba ne, geriau eik į savo kambarėlį. (Eidama į kambarį pas Jalmarą, kalba) Palauk, Ekdali. Neversk taip komodos. Aš žinau, kur visi tie dalykai.

Hedviga (akimirksnį stovi nejudėdama, pilna baimės ir neryžtingumo, sukanda lūpas, norėdama užgniaužti verksmą; paskui mėšlungiškai sugniaužia kumščius ir tyliai taria). Laukinė antis!

(Paskui nuslenka prie lentynos, pasiima pistoletą, praveria pastoginės duris, įsmunka į vidų ir paskui save užstumia duris)

Jalmaras ir Gina ima ginčytis gyvenamajame kambaryje

Jalmaras (įeina, nešdamasis keletą sąsiuvinų ir senų popieriaus lapų, kuriuos padeda ant stalo). O ką padės kelionmaišis! Man tūkstančius dalykų reikia vilktis su savim.

Gina (eina paskui jį su kelionmaišiu). Palik tuo tarpu visa kita, o su savim pasiimk tik vienus marškinius ir porą apatinių kelnų.

Jalmaras. Oi, tas varginantis pasirengimas! (Nusivelka apsiaustą ir numeta ant sofos)

Gina. Kava atšalo.

Jalmaras. Hm. (Be noro išgeria gurkšnį, paskui antrą)

Gina (šluosto kėdžių atkaltes). Sunkiausia bus tau rasti tokią didelę pastoginę triušiams.

Jalmaras. Ką! Argi aš tempsiu su savim ir triušius?

Gina. Žinai, kad senelis negali gyventi be triušių.

Jalmaras. Reikės priprasti. Man tenka atsisakyti svarbesnių gyvenimo turtų, kaip triušiai.

Gina (*šluosto dulkes nuo lentynos*). Ar įdėti tau į kelionmaišį fleitą?

Jalmaras. Ne. Nereikia man fleitos. Duok pistoletą!

Gina. Nori pasiimti puštalietą?

Jalmaras. Taip. Savo užtaisytą pistoletą.

Gina (*ieško*). Jo nėra. Jis bus pasiėmęs pistoletą.

Jalmaras. Ar jis pastoginėje?

Gina. Tur būt.

Jalmaras. Hm... vienišas senis. (*Paima sumuštinį, suvalgo ir išgeria puoduką kavos*)

Gina. Jei nebūtume išnuomoję kambario, būtum galėjęs į jį persikelti.

Jalmaras. Po tuo pačiu stogu, kur... Niekad! Niekad!

Gina. Bet ar negalėtum vieną—kitą dieną pabūti gyvenamajame kambaryje? Ten tau niekas netrukdytų.

Jalmaras. Tarp šitų sienų! Niekad!

Gina. O žemai, pas Relingą ir Molviką?

Jalmaras. Neminėk tų žmonių vardų! Netenku apetito, tik pagalvojęs apie juos. O ne, aš turėsiu išeiti į audrą ir pūgą, belstis iš namų į namus ir ieškoti tėvui ir sau pastogės.

Gina. Bet tu neturi kepurės, Ekdali! Tu pametei kepurę.

Jalmaras. O tiedu niekadėjai, pilni nedorybių! Reikia gauti kepurę. (*Ima antrą sumuštinį*) Reikia griebtis priemonių. Nenoriu statyti savo gyvybės į pavojų. (*Kažko ieško ant padėklo*)

Gina. Ko tu ieškai?

Jalmaras. Sviesto.

Gina. Tuoį atnešiu. (*Išeina į virtuvę*)

Jalmaras (*šaukia jai iš paskos*). Nereikia, aš galiu ir sausą duoną valgyti.

Gina (*atneša sviestinę*). Štai, visai šviežias. (*Įpila dar vieną puodelį kavos*)

Jalmaras atsisėda į sofą, užsitempa daugiau sviesto ant sumuštinio, valgo ir geria, kurį laiką tylėdamas

Jalmaras. Ar galėčiau aš, niekieno nekliudomas, dieną—kitą pagyventi tame kambaryje?

Gina. Puikiausiai, jeigu tik nori.

Jalmaras. Nes kol kas neįmanoma išsigabenti visus tėvo daiktus.

Gina. Ir, be to, turi pirmiausia jam pasakyti, kad nebenori su mumis gyventi.

Jalmaras (*atstumia nuo savęs kavos puoduką*). Ir šitą dar. Vėl pradėti viską nuo pradžių. Man reikia susikaupti... atsikvėpti... Aš negaliu per vieną dieną viską susiversti ant pečių.

Gina. Ne, ir dar tokiamė baisyame ore, kaip šian-dien.

Jalmaras (*atstumdamas urmininko raštą*). Dar te-besimėto čia tasai popierius.

Gina. Aš jo neliečiu.

Jalmaras. Man tas popiergalis nerūpi...

Gina. Aš irgi nemanau juo naudotis.

Jalmaras. Bet, šiaip ar taip, neverta jo mesti į šiukšlyną... man besikeliant visame tame sąmyšyje galėtų jis...

Gina. Aš jį pasaugosiu, Ekdali.

Jalmaras. Tasai dovanojimo raštas visų pirma priklauso tėvui. Tegul jis ir sprendžia, ar norės juo pasinaudoti.

Gina (*sudejuoja*). Taip, vargšas senasis tėvukas...

Jalmaras. Kad saugiau būtų... Kur man rasti klijų?

Gina (*eina prie lentynos*). Štai klijai.

Jalmaras. Ir teptuką.

Gina. Čia ir teptukas. (*Atneša jam tuos daiktus*)

Jalmaras (*paima žirkles*). Tik popieriaus juostelę užpakalinėje pusėje... (*Nukerpa ir lipdo*) Aš nesu linkęs savintis svetimo turto... ir juo labiau beturčio senio. Nė kieno kito... Taigi. Tegu čia šiek tiek pabūna. Kai išdžius, padėk. Nebenoriu šio dokumento nė akyse matyti. Niekad!

Gregersas (*įeina kiek nusteбęs*). Ką — tu čia sėdi, Jalmarai?

Jalmaras (*skubiai pakyla*). Tiesiog kritau iš nuovargio.

Gregersas. Ir papusryčiavai, kaip matau.

Jalmaras. Kartais ir kūnas savo teisių reikalauja.

Gregersas. Ką gi tu nusprendei?

Jalmaras. Tokiam žmogui, kaip aš, yra tik vienas kelias. Aš rankioju savo reikalingiausius daiktus. Bet, matai, irgi užtrunka.

Gina (*kiek nekantraudama*). Ar man sutvarkyti tau kambarį ar pakuoti kelionmaišį?

Jalmaras (*piktai dėbtelėjęs į Gregersą*). Pakuok... ir tvarkyk!

Gina (*paima kelionmaišį*). Gerai, įdėsiu marškinius ir kitką. (*Nueina į kambarį ir uždaro duris*)

Gregersas (*neilgai patylėjęs*). Niekad nemaniau, kad šitaip baigsis. Ar būtina tau palikti namus ir šeimą?

Jalmaras (*neramiai vaikšto*). Ką gi, tavo manymu,

aš turiu daryti? Ne tam aš sutvertas, kad būčiau nelaimingas, Gregersai. Man reikia geros, ramios ir jaukios aplinkos.

Gregersas. Bet argi negali jos turėti? Tik pabandyk. Dabar, man rodos, yra tvirtas pagrindas, ant kurio galima statyti... pradėti nuo pradžių. Ir pagalvok, juk tu turi gyventi dėl savo išradimo.

Jalmaras. O, nekalbėk apie išradimą. Dar jis labai toli.

Gregersas. Argi?

Jalmaras. O viešpatie dieve, ką gi pagaliau man išrasti? Kiti jau seniai prieš mane yra daug išradę. Kasdien darosi vis sunkiau ir sunkiau...

Gregersas. Tu juk tiek darbo čia įdėjai.

Jalmaras. Vis tai tas pašėlęs Relingas vertė mane.

Gregersas. Relingas?

Jalmaras. Taip, jis įkalbėjo man, kad aš ką nuostabaus išrasčiau fotografijos srityje.

Gregersas. Aha!.. Tai Relingas.

Jalmaras. O, aš džiaugiasi iš visos širdies. Ne tiek dėl paties išradimo ir dėl savęs, bet todėl, kad Hedviga tuo tikėjo — tikėjo taip stipriai, kaip tik gali vaikiška siela... tai yra, aš, kvailys, buvau įsitikinęs, kad ji tiki.

Gregersas. Ar tu gali pagalvoti, jog Hedviga tau buvo nenuoširdi?

Jalmaras. Dabar aš viską galiu pagalvoti. Hedviga stovi man skersai kelio. Ji man gyvenimo saulę užstoja.

Gregersas. Hedviga? Ar tu apie Hedvigą kalbi? Kokių būdu ji tau saulę gali užstoti?

Jalmaras (*neatsakydamas*). Kaip neapsakomai mylėjau aš tą vaiką. Koks neapsakomai laimingas pasijusdavau kaskart, sugrįžęs į savo menką kambarėlį, kai

ji bėgdavo manęs pasitikti, o jos mielos akys žybtodavo. O, aš visais pasitikintis kvailys! Kaip aš ją be galo mylėjau... ir įsivaizdavau... ir įsisvajojau, kad ji mane taip pat be galo myli!

Gregersas. Argi tik įsivaizdavai?

Jalmaras. Iš kur aš žinau? Iš Ginos nieko neištrauksi. O, be to, ji apskritai nesugeba įžiūrėti idealiosios šio sudėtingo klausimo pusės. Bet aš jaučiu norą tau atskleisti savo širdį, Gregersai. Ta baisi abejonė... gal Hedviga manęs niekad tikrai nemylėjo.

Gregersas. Gal tau pavyks rasti įrodymų. (*Klausosi*) Kas ten? Ar neklykia laukinė antis?

Jalmaras. Antis gageną. Tėvas pastoginėje.

Gregersas. Ar tai jis! (*Nušvitęs iš džiaugsmo*) Aš sakau, kad tu gali susilaukti įrodymų, jog vargšė, paniekinta Hedviga tave myli!

Jalmaras. O, kaip ji man gali įrodyti! Iš tos pusės aš nebetikiu jokiais įrodinėjimais.

Gregersas. Hedviga negali apgaudinėti.

Jalmaras. O Gregersai, tuo aš kaip tik netikiu. Kas žino, apie ką tiek kartų susėdusios šnibždėjosi Gina su tąja fru Serbiu? O Hedviga visada ausis išpūtusi. Gal tasai dovanojimo raštas visai nebuvo toks netikėtas. Man rodos, kad kažką panašaus galima pastebėti.

Gregersas. Kokia pikta dvasia į tave įlindo!

Jalmaras. Man akys atsivėrė. Tik pažiūrėk — pamatysi, kad dovanojimo raštas tai tik pradžia. Fru Serbiu visad ką nors atnešdavo Hedvigai, ir dabar ji gali su vaiku daryti, kas tik jai patinka. Ji gali ją iš manęs atimti, kada tik panorės.

Gregersas. Hedviga niekad nepaliks tavęs!

Jalmaras. Nepasitikėk taip. Jeigu jie tik mojuos jai pilnomis rankomis... O aš ją taip neapsakomai mylėjau! Man atrodė didžiausia laimė, atsargiai paėmus ją

už rankos, vesti kaip vaikelį, kuris bijo tamsos, per didžiulį ir tuščią kambarį!.. Dabar aš taip skaudžiai įsitikinau, kad vargšas fotografas pastoginėje niekad jai nebuvęs brangus. Jai tikrai rūpėjo kaip nors gudriai palaikyti gerus santykius su juo, kol ateis laikas.

Gregersas. Tu ir pats tuo netiki, Jalmarai.

Jalmaras. Kaip tik tai ir yra baisiausia, kad aš nežinau, kuo tikėti... ir aš niekad to nesužinosiu. Bet argi tu tikrai abejoji, kad taip yra, kaip aš sakau? Ha-ha, tu per daug pasitiki idealiaisiais reikalavimais, gerasis mano Gregersai! Jei tik ateitų tie kiti, pilnomis rankomis, ir pašauktų vaiką: palik jį, pas mus tu pajusi gyvenimą...

Gregersas (skubiai). Ir kas, manai, tada būtų?

Jalmaras. Jeigu aš ją tada paklausčiau: Hedviga, ar tu pasiryžus dėl manęs savo gyvenimą paaukoti? (*Pašaipiai juokiasi*) „Ačiū“ — štai, kokio aš atsakymo susilaukčiau!

Pastoginėje nuaidi pistoleto šūvis

Gregersas (balsiai, linksmai). Jalmarai!

Jalmaras. Matai, jis vėl medžioja.

Gina (įeina). Ak Ekdali, man rodos, senelis vienas ten pyškina.

Jalmaras. Aš pažiūrėsiu...

Gregersas (gyvai, susiįaudinęs). Lukterėk! Žinai, kas čia buvo?

Jalmaras. Aišku, žinau.

Gregersas. Ne, nežinai. O aš žinau. Tai buvo įrodymas!

Jalmaras. Koks įrodymas?

Gregersas. Vaikiška auka. Ji paprašė tavo tėvą nušauti laukinę antį.

Jalmaras. Nušauti laukinę antį!

Gina. Nejaugil..

Jalmaras. Bet kodėl?

Gregersas. Ji norėjo tau paaukoti savo brangiausią turtą, nes ji mano, kad tuomet tu ją vėl mylėsi.

Jalmaras (*švelniai, susijaudinęs*). O, vaikelis!

Gina. Ir sugalvojo!

Gregersas. Ji tik norėjo, kad tu ją vėl mylėtum, Jalmarai, jai rodėsi, kad, tavo meilės netekusi, ji negalės gyventi.

Gina (*kovoja su ašaromis*). Pats gali įsitikinti, Ekdali.

Jalmaras. Gina, kur ji?

Gina (*kūkčioja*). Vargšėlė, tur būt, sėdi virtuvėje.

Jalmaras (*nuelna, atplėšia virtuvės duris ir sako*): Hedviga, eikš! Eikš pas mane! (*Apžiūri virtuvę*) Ne, jos čia nėra.

Gina. Tai savo kambarėlyje sėdi.

Jalmaras (*iš lauko pusės*). Ne, ir čia jos nėra. (*Įeina*) Tur būt, išėjo.

Gina. Juk tu negalėjai pakęsti, kad ji būtų namie.

Jalmaras. O, kad ji tik greičiau grįžtų namo, kad aš galėčiau pasakyti jai... Dabar viskas bus gerai, Gregersai, nes dabar aš jau tikiu, kad mes galim iš naujo pradėti gyvenimą.

Gregersas (*ramiai*). Aš žinojau, jūs atgimsite vaiko dėka.

Senasis Ekdalis įeina iš savo kambario, apsirengęs pilna uniforma ir segdamasis kardą prie šono

Jalmaras (*nustebęs*) Tėtė! Tu čia!

Gina. Ar jūs kambaryje šovėte?

Ekdalis (*piktas*). Tai tu vienas, Jalmarai, eini medžioti?

Jalmaras (*įtemptai, sumišęs*). Tai, vadinasi, ne tu šovei pastoginėje?

Ekdalis. Aš šoviau? Hm.

Gregersas (*šaukia Jalmarui*). Klausyk, ji pati nusišovė laukinę antį!

Jalmaras. Kaip tai yra! (*Puola prie pastoginės durų, atstumia į šalį duris, pažvelgia į vidų ir baisiai sušunka*) Hedviga!

Gina (*bėga prie durų*). Viešpatie, kas yra!

Jalmaras (*įeina*). Ji guli ant grindų!

Gregersas. Hedviga guli! (*Puola prie Jalmaro*)

Gina (*tuo pat metu*). Hedviga! (*Įbėga į pastoginę*) Ne, ne, ne!

Ekdalis. Ha-ha, ar ji irgi šaudo?

Jalmaras, Gina ir Gregersas įneša Hedvigą į atelje, nusvirusioje dešinėje rankoje ji tebelaiiko pistoletą

Jalmaras (*sumišęs*). Pistoletas iššovė. Ji pataikė į save. Šaukit pagalbos! Pagalbos!

Gina (*išbėga į priemenę ir šaukia žemyn*). Relingail Relingai! Daktare Relingai, bėkit aukštyr kaip galit greičiau!

Jalmaras ir Gregersas paguldo Hedvigą ant sofos

Ekdalis (*ramiai*). Giria keršija.

Jalmaras (*atsiklaupęs šalia Hedvigos*). Ji greit atsigaus. Ji greit atsigaus... taip, taip...

Gina (*sugrįžusi*). Kur ji pataikė? Aš nieko nematau.

Skubiai įeina Relingas, tuoj paskui jį Molvikas, pastarasis be liemenės ir kaklaraiščio, švarką atsisagstęs

Relingas. Kas atsitiko?

Gina. Sako, Hedviga nusišovė.

Jalmaras. Eikš! Gelbėk!

Relingas. Nusišovė! (*Pastumia stalą į šoną ir ima apžiūrinėti ją*)

Jalmaras (*klūpodamas, baimingai žiūri į ją*). Juk nepavojinga? Ką, Relingai? Ji beveik nekraujuoja. Juk nepavojinga?

Relingas. Kaip tai įvyko?

Jalmaras. O, ką aš žinau!..

Gina. Ji norėjo nušauti laukinę antį.

Relingas. Laukinę antį?

Jalmaras. Pistoletas, tur būt, pats iššovė.

Relingas. Hm. Taip.

Ekdalis. Giria kersija. Bet aš vis dėlto nebijau. (*Eina į pastoginę ir užsidaro duris*)

Jalmaras. Na, Relingai... kodėl tu nieko nesakai?

Relingas. Kulka įsmigo į krūtinę.

Jalmaras. Taip, bet ji atsigaus!

Relingas. Juk tu matai, kad Hedviga nebegyva.

Gina (*ima verkli*). O vaikelį, vaikelį!

Gregersas (*užkimęs*). Į marių gelmes...

Jalmaras (*pašoka*). Bet ji turi gyventi! O dieve... Relingai... nors akimirką... nors tiek, kad aš galėčiau jai pasakyti, kaip aš ją neapsakomai mylėjau visą laiką!

Relingas. Pataikė į širdį. Vidinis kraujo išsiliejimas. Ji mirė vietoje.

Jalmaras. O aš vijau ją nuo savęs kaip žvėrį! Ir ji išsigandusi pasislėpė pastoginėje ir mirė, mylėdama mane. (*Kūkčiodamas*) Niekad nebeatitaisyti to! Niekad nebematyti jos!.. (*Gniaužia kumščius ir šaukia aukštyn*) O, tu ten aukštai!.. Jei tu ten esi! Kam tu taip leidai!

Gina. Cit, cit, negalima taip burnoti prieš dievą. Gal mes buvom neverti jos pasilikti sau.

Molvikas. Vaikelis nemirė, jis miega.

Relingas. Nesąmonės.

J a l m a r a s (*nusiramina, prieina prie sofos ir, sukryžlavęs rankas, žiūri į Hedvigą*). Štai guli ji, tokia sustingus ir rami.

R e l i n g a s (*stengiasi išimti pistoletą*). Kaip tvirtai ji laiko.

G i n a. Ne, ne, Relingai, nesulaužyk jai pirštų. Palikit puštalietą.

J a l m a r a s. Te pasiima su savim jį.

G i n a. Taip, palikit. Bet negali vaikas čia gulėti, kad visi matytų. Ją reikia nunešti į jos kambarėlį, tenai. Pamink, Ekdali!

Jalmaras ir Gina paima Hedvigą

J a l m a r a s (*benešant*). O Gina, Gina, ar tu ištversi!

G i n a. Turim padėti vienas antram. Dabar žinau, mes ją pasidalinom.

M o l v i k a s (*ištiesia rankas ir šnabžda*). Tebūnie pagarbintas viešpats, dulkė esi, į dulkę pavirsi...

R e l i n g a s (*šnabžda*). Užčiaupk snukį, žmogau, juk tu girtas.

J a l m a r a s ir G i n a išneša kūną pro virtuvės duris. Relingas uždaro paskui juos. M o l v i k a s išslenka į priemenę

R e l i n g a s (*prieina prie Gregerso ir sako*). Niekas manęs neįtikins, kad tai atsitiktinis šūvis.

G r e g e r s a s (*stovi pastiręs iš siaubo ir traukomas mėšlungio*). Niekas negali pasakyti, kaip atsitiko ta байсьбė.

R e l i n g a s. Šūvis apsvilino suknelę. Ji turėjo prisidėti pistoletą prie krūtinės ir nuspausti gaiduką.

G r e g e r s a s. Hedviga mirė ne veltui. Ar matėte, kaip skausmas atpalaidavo jame visa, ką jis turėjo kilniausio?

Relingas. Kilnūs pasidaro beveik visi žmonės, stovėdami prie numirėlio. Bet ar ilgam, manot jūs, ar ilgam užteks jam to pakilumo?

Gregersas. Jo turi užtekti ir jis turi augti visą gyvenimą!

Relingas. Praeis trys ketvirčiai metų, ir mažoji Hedviga beliks jam tik graži tema deklamavimui.

Gregersas. Ir jūs drįstat taip kalbėti apie Jalmarą Ekdalį!

Relingas. Mes pakalbėsime apie tai, kai pirmoji žolė nuvys ant jos kapo. Tada išgirsit jį dūsaujant apie „vaikelį, per anksti atplėštą nuo tėviškos širdies“, tada pamatysite jį tirpstantį iš susijaudinimo, iš susižavėjimo savimi, iš užuojautos sau. Pažiūrėsit!

Gregersas. Jei jūs teisus, o aš klystu, tai neverta gyventi tokio gyvenimo.

Relingas. O, gyvenimas vis dėlto būtų visai gražus, jei tik mes būtume saugūs nuo tų palaimintų ragintojų, kurie landžioja pro duris pas mus, vargšus žmones, su idealiaisiais reikalavimais.

Gregersas (*žvelgia kažkur*). Tuomet aš patenkintas savo paskirtimi.

Relingas. Atsiprašau — kokia jūsų paskirtis?

Gregersas (*išeidamas*). Būti tryliktuoju prie stalo

Relingas. Velniai tuo patikėtų.